

දිසාත්තයන් සත්තයා

ලබ්‍ධනෝරුචකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ
ධර්මාචාර්ය
අති පූජ්‍ය මාන්කඛවල සුදස්සන හිමි

අසත්‍යයෙන් සත්‍යයට

ලබුනෝරුවකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ ධර්මාචාර්ය

අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන හිමි

ප්‍රථම මුද්‍රණය: 2013 උඳුවප්

මුද්‍රණය : වැනල් ලිත්ක් පුද්ගලික සමාගම
473/1, සමුපකාර මාවත, පැලැන්වත්ත, පන්නිපිටිය
දු.ක. 0777 551 911

ධම් දානය පිණිසයි.

ප්‍රස්ථාවනා

එදා මෙදා තුර ලෝකයේ පහල වූ ශාස්තෘවරුන් හා සමය දර්ශන අතර බුදුරජාණන් වහන්සේ හා උන්වහන්සේ දේසිත සද්ධර්මය අග්‍රගණ්‍ය වෙයි. සාන්ශ්ඨිකතාව හා ප්‍රායෝගිකතාව එහි ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට බලපෑ ප්‍රධාන හේතු සාධකයෝ වෙති. ලොව පහලවූ සියලු සමය දර්ශන ආත්ම වාදය මූලික කොට ගත් ඒවා විය. ප්‍රධාන ලෙස සත්ත්ව යන්තෙහි සත්තාව හෝ අසත්තාව එම සමය දර්ශනයනට පදනම් විය. සත්වයාගේ සත්තාව (සාස්වතය), අසත්තාව (උච්චේදය) මත පිහිටා එම දර්ශන නිෂ්ඨාවට පත් අතර හේතු ගවේසී හෝ හේතු සාතක දර්ශනයක් ඒවා තුළ විවරණය නොවුනි. නමුත් බුදුසමය හේතු ගවේසී හෙවත් හේතු ඵල සම්බන්ධතාවයට මූලිකත්වය දෙන දර්ශනයකි.

ඉමස්මිං සති ඉදං හෝති (මෙය ඇති කල මෙය වේ)

ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති (මෙය ඉපදීමෙන් මෙය උපදී)

ඉමස්මිං අසති ඉදං න හෝති (මෙය නැති කල මෙය නොවේ)

ඉමස්ස නිරෝධා ඉදං නිරුජ්ඣති (මෙය නැතිවීමෙන් මෙය නැති වේ)

යන පටිච්ච සමුප්පාද න්‍යාය තුළ පිහිටා එහිදී හේතු ඵල සම්බන්ධය විවරණය කෙරෙයි.

බුදුසමය තුළ සත්ත්ව ප්‍රඥප්තිය සම්භවයට හා නිරෝධයට පදනම වන හේතු ධර්මතා පිළිබඳව සාකච්ඡා කෙරේ. “හේතුං පටිච්ච සම්භුතං, හේතු භංගා නිරුජ්ඣති” හේතු ධර්මතා ඇති කල්හි ‘සත්ත්ව’ යන්තෙහි සත් තාවත් හේතු බිඳීම තුළ වන නිරෝධයත් එහිදී සාකච්ඡා වන මූලික සාරයයි. ඒ තුළින් ආත්මයක අස්තීත්වය හෝ නාස්තීත්වය පිළිබඳ ඇතිවන ගැටළු ප්‍රතිකෂේප වේ. සත්ත්ව සංකල්පයෙහි ලා

බලපවත්වනුයේ පඤ්චඋපාදානස්කන්ධ සමවයයි. එම ස්කන්ධ තුළ සත්ත්ව ස්වභාවයෙක් නැත. “නිස්සකො, නිජ්ජිවෝ” යන එම අනාත්ම සන්දර්භය ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා යොදාගැනෙන විශේෂ න්‍යායක් වනුයේ විමුක්තායතන න්‍යායයි. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම යන විමුක්තායතන න්‍යායෙන් ආත්මයක අස්තීත්වය හෝ නාස්තීත්වය නොව “හේතුං පටිච්ච සම්භුතං, හේතු භංගා නිරුජ්ඣති” යන කරුණ ස්ථූට වේ.

අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම සන්ධර්භය මත පිහිටා සත්ත්ව සම්මුතිය විභජනය කරන අයුරු පෙල සාහිත්‍ය තුළ දක්නට ලැබෙන්නකි. ඒ තුළින් දුක් අවබෝධ කිරීමත් සමුදය ප්‍රභාණය කිරීමත් නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කිරීමත් මග වැඩිමත් සිදුවේ. මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය ඒ සඳහා අවශ්‍ය අගනා විවරණයක් සපයයි. එම විවරණය කාලීන වශයෙන් වැදගත් වූවකි. වර්තමානය වන විට බොහෝ දෙනෙක් ඇති දෙයෙහි නැතිවීම බලති. නැතහොත් දුක් පුද්ගල වාදයක් මත පිහිටා මෙනෙහි කරති. කලාප සම්මර්ශණය තුළින් ආත්මයක් නැත යැයි උච්ඡේද වාදයට පැමිණෙති. එයට ප්‍රධාන හේතුව අනුපුබ්බ කිරියා, අනුපුබ්බ සික්ඛා, අනුපුබ්බ පටිපදා යන ප්‍රාමාණික මාර්ගය පිළිබඳව ඇති අනවබෝධයයි. ඒ පිළිබඳව පැහැදිලි ප්‍රමාණාත්මක විවරණයක් මෙම ග්‍රන්ථය තුළ අන්තර්ගතය. පර්යාප්ති, ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රතිවේධයන් තුළින් පරසන්තාන ගත දූනුමකින් තොරව ස්ව නිර්වාණගාමී ප්‍රතිපදාව තමා විසින්ම සපයා ගන්නා ආකාරය පිළිබඳව මෙමගින් වැඩිදුරටත් විවරණය වේ.

මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය ලබුනෝරුවකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ ධර්මාචාර්ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ධර්ම දේශනයක් ඇසුරින් සකස් කෙරුනකි. මෙහිදී

උන්වහන්සේ ඉතා සරල ප්‍රායෝගික ජීවිතයේ විද්‍යමාන වන උපමා ආශ්‍රයෙන් කරුණු පැහැදිලි කරති. ඒ හේතුවෙන් ශ්‍රාවකයාට (පාඨකයාට) අදාල කරුණ අවබෝධ කිරීමට ඉතා පහසු වේ. මෙම කෘතිය සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේගේ දේශනයක් හා සාකච්ඡාවක් මුද්‍රිත මාධ්‍යයෙන් ඔබ අතට පත්කිරීමකි. මෙහිදී කථන ස්වරූපය හා ලේඛන ස්වරූපය වෙනස්වන බැවින් ඇතැම් තැන්හිදී ගැටළු සහගත තත්වයකට පත්වීමට ද සිදුවේ. දේශනයේ ප්‍රශ්න විමසීම් ආදිය දුර සිට සිදුකරන ඒවා බැවින් පටිගත කිරීමේදී සිදුවූ ප්‍රායෝගික අපහසුතා මුද්‍රණය කෙරෙහි බලපෑමද නොවැලැක්විය හැක්කකි. අවංක සද්ධර්මාභිලාශයෙන් ග්‍රන්ථය පරිශීලනය කරන්නවුන්ට එය ගැටලුවක් නොවේ යනු අප හැඟීමයි. තවද දේශක ස්වාමීන්වහන්සේටත් නිදුක් නිරෝගීව මේ ජීවිතයේදීම උතුම් නිවනින් සැනසීමට මෙම ධර්ම දානමය කුසලය හේතු වේවායි පතමු.

මෙයට සසුන්ලැදි,
රාජකීය පණ්ඩිත
කොත්මලේ කුමාර කස්සප හිමි.

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති

පුණ්‍යානුමෝදනාව

මෙම පුස්තකය, වර්තමානයේ අප ලක්බිම පහළ වූ ශ්‍රේෂ්ඨ සංඝ ජිනාත් වහන්සේ නමක් වන ලබුණෝරුවකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් 2011 වර්ෂයේ ඔස්ට්‍රේලියාවේ මෙල්බන් නගරයේ දී පවත්වන ලද ධම්මදේශනයක් ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් ඔබ අතට පත්කිරීමකි.

අප භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාළ පරම පවිත්‍ර වූ ශ්‍රී සද්ධම්මයේ ගාමිහිර අරුත, විවිත්‍ර වූ උපමාවන් ඇසුරු කරගනිමින් එදිනෙදා ජීවිතය තුළින්ම අවබෝධ කර ගැනුමට පහසු ආකාරයට පෙන්වා දීමට උන්වහන්සේට ඇත්තේ සහජ දක්ෂතාවයකි. පූජනීය ස්වාමීන් වහන්ස, ඔබවහන්සේ සසුන'ඹරට මහත් ආලෝකයකි. ඔබවහන්සේට මේ ගෞතම බුදු සසුනේදීම උතුම් නිවනින් සැනසීමට මේ ධම්මදානමය කුසලය හේතු උපනිශ්‍රය වේවා! එමෙන්ම මෙම ග්‍රන්ථය සැකසීමේදී අඩුපාඩු නිවැරදි කරදුන් පූජ්‍ය මාන්කඩවල සමාහිත හිමිපාණන් වහන්සේටත්, අගනා පෙරවදනක් සපයා දුන් රාජකීය පණ්ඩිත පූජ්‍ය කොත්මලේ කුමාරකස්සප හිමිපාණන් වහන්සේටත් මේ හවයේදීම උතුම් ධම්මාවබෝධයම වේවා!

එසේම පරලෝ සැපත් මාගේ ආදරණීය පියාණන් ඇතුළු සියළු ඥාතීන්ද, සුඡීවත්ව වෙසෙන මාගේ දයාබර මෑණියන්ද, මා සදහම් මගට යොමුකළ පූජණීය ස්වාමීන් වහන්සේලා සහ මෙහෙණින් වහන්සේලා ඇතුළු ගුරු උත්තමයන්ද, සත්පුරුෂ කළ්‍යාණ මිත්‍රයන්ද හදපිරි බැතින්

සිහිපත් කරමි. අප සැම දෙනාටද සසර කතරින් එතර වීම පිණිසම මේ කුසලය හේතු වේවා!

මෙම වටිනා පුස්තකය සම්පාදනය කිරීමේදී ඉමහත් ශ්‍රද්ධාවෙන් යුතුව පරිගණක පිටු සැකසීම කරදුන් දිල් රැක්ෂි වීරරත්න මහත්මියටද, පිටකවරය අලංකාරව නිර්මාණය කළ අරෝෂ ජයවර්ධන සහ දේවිකා ජයවර්ධන දෙපලටද, මුද්‍රණ කටයුතු සාර්ථක අයුරින් නිම කිරීම සඳහා වෙහෙස වූ වැනල් ලික් ආයතනයේ අධිපතිතුමා ඇතුළු කාර්යය මණ්ඩලයද, විවිධ අයුරින් මා වෙත නොමද සහය ලබා දුන් නිමල් ගුනරත්න මහතා සහ පද්මා ගුනරත්න මහත්මියටද, විත්‍රලතා සිරිවර්ධන මෙනෙවියටද, ඇති හිතමිත්‍රයින්ටද මෙම ධර්ම දානමය කුසලානිසංසය හේතු කොට ගෙන නිදුක් නිරෝගිභාවය, චිර ජීවනය සැලසේවා! ඔවුන් නමින් මිය පරළොව ගිය ඇති හිතෙහිත්ද මේ පින් අනුමෝදන් වෙත්වා! ලොවුතුරු සැප පිණිසම මේ උතුම් කුසලය හේතු වේවා! යි ප්‍රාර්ථනය කරමි.

මෙත් සිතින්
නයනා කරුනාරත්න

නමෝනසස හඟවතො අරහතො සමමා සමබ්බසස

යො ධම්මං පසසති සො පටිච්චසමුප්පාදං පසසති යො පටිච්චසමුප්පාදං පසසති සො ධම්මං පසසති - යමෙක් ධර්මය දැක්කා නම්, එයා පටිච්ච සමුප්පාදය දැක්ක කෙනෙක්. යම්කිසි කෙනෙක් පටිච්ච සමුප්පාදය දැක්කා නම් එයා ධර්මය දැකපු කෙනෙක්. බුදුදහම දැක්කා කියන්න නම්, පටිච්ච සමුප්පාදය දකින්න වෙනවා. පටිච්ච සමුප්පාදය දැක්කොත් තමයි බුදුදහම දැක්කා වෙන්නේ. ඇයි එහෙම දේශනා කරන්නේ? මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මතාවය හරහා තමයි සම්පූර්ණ ලෝකය කියන එක ඇති වෙන්නේ කොහොමද, ලෝකය කියන එක නැති වෙන්නේ, නැති කරන්නේ, නැත්නම් ලෝකයෙන් මිදෙන්නේ කොහොමද කියන ධර්මතාවය උගන්වන්නේ. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයේ අවබෝධය නැතුව මොනම විදියකටවත් කෙනෙකුට මිදෙන්න බැහැ. ඉන් මෙහා යම්කිසි කෙනෙක් මිදෙන්න හදනවා නම් ඒ ගිනිගොඩ මැද නොපිවිචී ඉන්න උත්සාහවත් වෙන පුද්ගලයා වගෙයි. ගිනි ගොඩ ඇතුළට දෙදෙනෙක් ගිහිල්ලා එක් කෙනෙක් ඒක ඇතුළේ අත්දෙක බැඳගෙන ඉන්නවා උත්සාහයක් නැතුව. එක් කෙනෙක් එහාට මෙහාට පැන පැන ඉන්නවා නොපිවිචී ඉන්න උත්සාහවත් වෙමින්. නමුත් ගිනිගොඩ ඇතුළේ නම් උත්සාහවත් වෙන කෙනත්, නොවෙන කෙනත් දෙන්නාම පිවිවෙනවා. ඒ වගේ පංච උපාදානස්කන්ධය හටගත්තාට පසුව මේ පංච උපාදානස්කන්ධය ඇතුළේ දුකෙන් මිදීම සඳහා යමෙක් උත්සාහවත් නොවී සිටියි නම් එයත්, උත්සාහවත් වෙයි නම් එයත්, දෙදෙනාම පිවිවෙනවා මිසක ඒකෙන් බේරෙන්නේ නැහැ. එතකොට මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයේ අවබෝධ තුළින් තමයි සම්පූර්ණ ජරා මරණ සොක පරිදෙව දුක් දොම්නස් වලින් සදහටම නිදහස් වෙන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ. ඉන් මෙහා ලෝකය තියෙනවා කියන නිත්‍ය බව අතහරින්න ක්‍රමයක් නැහැ. එක දෙයක් අපට අතහරින්න වෙන්නේ තව දෙයකට පත්වෙලා. තව දෙයක් අතහරින්න වෙන්නේ තව දෙයක් අරගෙන. ගත්ත එක ආපහු සංඛතයි. එහෙම නැත්නම් එක අන්තයකින් අපට මිදෙන්න වෙන්නේ තව අන්තයකට පත්වෙලා.

පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය ගැන අපි ටිකක් කථා කරමු. මේ කථා කරන ධර්මය මාර්ගය සම්බන්ධව නැතිනම් බුදුදහමේ දර්ශනාත්මක කරුණු සම්බන්ධවම පමණයි. මෙතැනට මේ පින්වතුන් නුවණින් ආදේශ කර ගත යුතු කොටසක් තියෙනවා. එය තමයි අනන්ත ජාති සංසාරේ දුක් වින්දා, දුක් විඳින්න වෙනවා. මේ දුක කියන එක දුකක්, මේ දුක කියන එක නැති කරන්න පුළුවන්කමක් නැහැ දුක ඇතිවෙන හේතුව,

තණ්හා ආදී කෙළෙස් ඇති වෙන තාක් දුක ඇතිවෙනවා. ඒ තණ්හාව නැති වුනොත් තමයි මේ දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ තණ්හාව නැති වෙන්නේ මේ විදියේ ඇත්තක් දැක්ක විටයි කියන ටික ඔබ ළඟ තියාගන්න වෙනවා. මම අද ඒ ටික විස්තර කරන්නේ නැහැ. එතකොට දුකයි, දුක ඇතිවීමයි, නැතිවීමයි දන්න කෙනා කරන්න ඕනේ මග ගැනයි මම දන් කථා කරන්නේ. මේ ටික කරන්නේ ඇයි, මේ ටික අපි ඉගෙන ගන්නේ ඇයි කියන එක ඇසුවොත් තමන්ට වැටහෙන්න ඕනේ මෙන්න මේ ප්‍රශ්නයට උත්තරයි මේ හොයන්නේ කියලා. එහෙම නැතුව තව අමුතු භාවනාවක් කියලා එකක් කරනවා නෙවෙයි. මොකද අපි මේ කරන දෙයින් මේ ප්‍රශ්නය විසදිලා තියෙන්න ඕනේ. දුක කියන එකෙන් මිදිලා තියෙන්න ඕනේ. මේ සඳහා යන ප්‍රතිපදාවයි අපි හොයන්නේ. මරණින් පසුව එහෙම නොවෙයි, මේ ජීවිතයේම මිදිලා තියෙන්න ඕනේ මොන දුකෙන්ද? ජාති ජරා මරණං සොක පරිදෙව දුකක දොමනස්සපායාස කියන මේ සියළුම දුකෙන්. ඒ කියන්නේ අජරාමර බව මේ ජීවිතයේම තමයි සාක්ෂාත් කරගන්නා වෙන්න ඕනේ. මරණින් පසුව ලැබෙන විමුක්තියක් ගැන නොවෙයි මේ ශාසනයේ උගන්වන්නේ. ඒකයි මේ ශාසනය අන් හැම එකකටම වඩා විශේෂ වෙන්නේ.

දුකයි, සමුදයයි, නිරෝධයයි කියන ටික දන්නා වූ කෙනෙක් කළ යුතු, යා යුතු, දැනගත යුතු ටික ගැනයි මම අද මතක් කරන්නේ. මේ දේශනාව සම්පූර්ණ වෙන්නේ අර ටිකත් එක්ක කිව්වොත්. නමුත් ඒ ටික අසා තිබෙන නිසා අමුතුවෙන් කියන්න ඕනේ නැහැ. වතුරාථීය සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න ක්‍රම 16ක් තියෙනවා. යම් තැනක දුකක සත්‍යය තියෙන විට සමුදයයි, නිරෝධයයි, මාර්ගයයි ආධාරයෙන් තමා තුළින් ආදේශ කරගෙන සම්පූර්ණ කරගන්න දැක් වෙන්න ඕනේ. යම් දේශනාවක දුකයි, සමුදයයි දෙක ඇසෙන විට ඉතිරි සත්‍යය දෙක තමන් නුවණින් අවබෝධ කරගන්න දැක් වෙන්න ඕනේ. දුකයි, සමුදයයි, නිරෝධයයි කියද්දී මාර්ගය ආදේශ කරගන්න තමන් දැක් වෙන්න ඕනේ. මාර්ගය ගැන කියද්දී දුකයි, සමුදයයි, නිරෝධයයි කියන ධර්මතා ටිකේ නුවණ තමන් ළඟ තියෙන්න ඕනේ. ඒ කියන්නේ වතුරාථීය සත්‍යය ගැනම යම් දැනුමක් අපට තියෙන්න ඕනේ. එතකොට තමයි මේ අසන ධර්මයේ සැබෑ අර්ථයක් ලැබෙන්නේ. නැතිනම් භාවනාවක් කරන්න කිව්වොත් හෝ කරනවා නම් හෝ මොකටද කරන්නේ, මෙය කළ විට කුමක්ද වන්නේ, නොකළහොත් කුමක්ද වන්නේ කියන ප්‍රශ්න ටිකක් තියෙනවා නේ? ඒ ප්‍රශ්න ටික අපට තියෙන්න බැහැ. ඒ නිසා අපි අද කෙළින්ම ප්‍රතිපදාව ගැනමයි කථා කරන්නේ.

මේ ප්‍රතිපදාව ගත් විට කොටස් තුනකට තියෙනවා. එහිදී පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව, මිශ්‍රකභාග ප්‍රතිපදාව, මාර්ගය කියලා ප්‍රතිපදාව කොටස් තුනකට බෙදන්න පුළුවන්. පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව කියලා කියන්නේ ලෝකෝත්තර මාර්ගයක් නොඉපදී, ලෝකෝත්තර මාර්ගය උපදවා ගන්න අවශ්‍ය පරිසරය සකස් කරගෙන ඊට අනුව මෙනෙහි කරන එක. ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය, පටිච්ච සමුප්පාද ආදී ධර්මයන් ඉගෙන ගෙන ලෝකෝත්තර මාර්ග ඥාණ දර්ශනය ඇතිවීමට උපකාරී පිණිස යෝනිසෝමනසිකාරය කරන කොටසට කියනවා පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව කියලා. එයට අපි තව පැත්තකින් කියනවා විදර්ශනා ඥාණ - සම්මර්ශන ඥාණය, උදයබ්බ ඥාණය, භංග ඥාණය, භයකුපට්ඨාන ඥාණය, ආදීනව ඥාණය, මුංචිකුකමානා ඥාණය, පටිසංඛා ඥාණය, සංඛාර උපෙකඛා ඥාණය, සත්‍යානුලෝමික ඥාණය කියන සියල්ලම අයිති පූර්වභාග ප්‍රතිපදාවට. ඉන්පසු ලෝකෝත්තර මාර්ගය උපදිනවා. ඉපදුනාට තවම ඒ මාර්ග දර්ශනයේ විටක දක්ෂයි, විටක අදක්ෂයි. එවිට මොහු මාර්ග දර්ශනයක් නුවණින් මෙනෙහි කරනවා, විත්ත සමථය ඇතිවෙන්න විදර්ශනා ඥාණය හා සමාන සමථ කමටහනකුත් මෙනෙහි කරනවා. එතකොට එයාට මිශ්‍රකභාගයක් තියෙන්නේ. දෙපැත්තට මාරු වෙනවා. හොඳට නුවණින් පෙනෙනවා, දිට්ඨි සම්පන්න පුද්ගලයෙක්, නමුත් තවම රාගය දුරුවෙලා නැහැ. මෙයා අසුභය බලමින් විදර්ශනාව වඩනවා. එතකොට අසුභය වඩන එක මාර්ග දර්ශනයට අයිති සිද්ධියක් නෙවෙයි. මොකද මාර්ග දර්ශනය ඍජුවම මනෝ සම්ඵස්සය හරහා වෙනවා. රූපය සම්බන්ධ භාවනාවේදී එය වෙන්නේ නැහැ. එතකොට මෙතන තියෙන්නේ මිශ්‍රකභාග ප්‍රතිපදාව. ඉන්පසු යම් දවසක් තියෙනවා එහෙම ප්‍රතිපක්ෂයේ යමක් ගන්න ඕනෙම නැති කම, ඍජුවම තමන්ගේ මනස තුළින්ම මේ පංච උපාදාන ස්කන්ධයටම හිත තියලා, තමන් තුළින්ම ධර්මය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්. එහිදී විදර්ශනා ඥාණ, පූර්වභාග ප්‍රතිපදාව ගැනත් අපි අසා තියෙනවා, දන්නවා. මිශ්‍රකභාග ප්‍රතිපදාව, එසේ නැතිනම් ආයතීයාංගික මාර්ගය.

තව පැත්තකින් ගත්විට මේ මාර්ගය කොටස් දෙකකින් හඳුන්වනවා. ඕරංභාගීය සංයෝජන සහ උද්ධම්භාගීය සංයෝජන කියලා. ඕරංභාගීය සංයෝජන කියලා කියන්නේ කාම භූමියට අදාළ බැඳුම් ටික. උද්ධම්භාගීය කියලා කියන්නේ රූපරාග, අරූපරාග, මාන, උද්දච්ඡ, අවිජ්ජා. එතකොට කාම භූමියේ සංයෝජන දුරු නොකොට, සංයෝජන නැති නොවී, උද්ධම්භාගීය සංයෝජන දුරුවෙන මට්ටමේ දර්ශනයක් අපි ගත්තා කියලා වැඩෙන්නේ නැහැ.

උදාහරණයක් ලෙස, අපිට මේ හැම දෙයක්ම මනසයි, මනස තුළම හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා කියන තීව්‍ර දර්ශනයක් එනවා නම් එන්නේ උද්ධමිභාගීය සංයෝජන වලින්. උද්ධමිභාගීය සංයෝජන කියන කොට තේරෙන්න ඕනේ අරිහත් මාර්ගය වැනි තැනක්. එතකොට කාමරාග සංයෝජනයත් තියෙනවා, සෝවාන්, සකදාගාමී වෙන තැනටවත් පත් නොවුණු අපි, අරිහත්වය සඳහා තියෙන දර්ශනය සම්මර්ශණය කළා කියන්නේ හරියට පළමු පංතියේ ළමයෙක් දහය පංතියට දැමීමා වගේ සිද්ධියක් වෙන්නේ. එතකොට දහයේ පංතියේ වැඩ එයාට බැරි නිසා අතහැරෙනවා, පුළුවන් දෙයටත් කාලය ලබා නොදුන්න නිසා හෝඬියේ පංතියත් අතහැරෙනවා. ඒ වගේ මෙවැනි දර්ශනයකින් අපි පටන් ගත් විට පිහිටා සිටින්නට බැරි නිසා ඒක අපේ ජීවිතය වෙන්නේ නැහැ. ජීවිතය වෙලා, ජීවිතයට ඔරොත්තු වන මට්ටමට නොකළ නිසා ඒ ටිකත් නැහැ. අන්තිමට අපි වචන ටිකකට සීමා වෙලා හැමදාම වචන ටිකකින් ලෝකයට වඩා වෙනස් වෙලා ඇති, නමුත් ස්පර්ශ කරන්නේ ලෝකේ මට්ටමේ දුක වෙනවා. ඒ නිසා අපට අවශ්‍ය වන්නේ ජීවිතයෙන්ම මේ ප්‍රශ්නය විසඳන්න මිසක මොනවා හරි දෙයක් කියන්න නෙවෙයි නම් අපට වෙනවා ඉවසිලීමක්ව මෙය කුමානුකූලව කරගෙන යන්න - ප්‍රතිපදාව.

මේකට ඉවසීම තියෙන්නේ ඕනේ. ඉවසීම කියන්නේ අර පොඩි ළමයාට ඉන්න වෙනවා අවුරුදු 10ක් දහයේ පංතියට එන්න. එයාට හදිසිසි වුනාට හරියන්නේ නැහැ, එයාට ගුරුවරුන්ගෙන් එකතු වෙන්න ඕනේ කොටසක් තියෙනවා, තමන්ගෙන් එකතු වෙන්න ඕනේ කොටසක් තියෙනවා, සමාජයෙන් එකතු වෙන්න ඕනේ කොටසක් තියෙනවා, ඔය තුනටම පුරවන්න බැරි, කාලයාගේ ඇවෑමෙන් එකතු වෙන කොටසක් තියෙනවා. මේ කාරණා ටික ඔක්කොම තියෙන්න ඕනේ. ඒ වගේ තමන් කොපමණ උත්සාහ කළත්, අනුන්ගෙන් කොපමණ ලැබුණත්, කාලය විසිනුත් මේ ඉඤ්ජය මුහුකරනවා කියන සිද්ධාන්තයකුත් තියෙනවා. ඒකයි අනුපුබ්බ කිරියා, අනුපුබ්බ සික්ඛා, අනුපුබ්බ පටිපදා - අනුපුර්ව ක්‍රියාවක්, අනුපුර්ව සික්ඛාවක්, අනුපුර්ව ප්‍රතිපදාවක් තියෙන්නේ. එහිදී ඕරංභාගීය සංයෝජන, නැතිනම් කාම භූමියට අදාළ කොටස, නැත්නම් සකකායදිට්ඨි විචිකිණා සිලබ්ධතපරාමාස කාමරාග පටිස කියන මේ කොටස ගෙවා දමන්න පුළුවන් රූපය කියන එක පිරිසිඳ දුටුවිට. ඒ අවස්ථාවේදී අමුතුවෙන් නාම ධර්ම බලන්න ඕනේ නැහැ. ඒ වෙලාවේදී ඒ රූපය අනුව ගිය නාම ධර්ම දැන් යෙදිලා තියෙන්නේ කියලා එයා දන්නවා එතකොට. එයාට රූපය හම්බවෙනවා මිසක ඒ වෙලාවේදී නාම ධර්ම හමුවෙන්නේ නැහැ. රූපයේ නාම ධර්ම වල කෘත්‍යයන් කෙරිලා තමයි රූපය

හම්බවෙන්නේ, රූපය පිරිසිදු දකින කොට ඒ මට්ටමේ තියෙන නාම ධර්මත් එයා දැන් පිරිසිදු දකිනවා ඒක නොදන්නවා වුනාට.

ඊටපසුව නාම ධර්ම පිරිසිදු දුටුවිට තමයි උද්ධම්භාගීය සංයෝජන අතහැරෙන්නේ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ, මහණෙනි මේ කබලිංකාරාභාර පිරිසිදු දකින්න. කබලිංකාරාභාර පිරිසිදු දකින කොට යම් සංයෝජනයකින් බැඳුණු සත්වයා මේ ලෝකයට එයි නම්, ඒ සංයෝජනය එයාට නැහැ. සංයුක්ත නිකායේ ආභාර සූත්‍රය වැනි සූත්‍ර බලන්න. බුදුරජාණන් වහන්සේ නැවතත් දේශනා කරනවා: මහණෙනි එසසාභාරය පිරිසිදු දකින්න. එසසාභාරය පිරිසිදු දුටුවිට මත්තේ කළ යුත්තක් නැහැ. මහණෙනි මනොසඤ්චෙනනාභාරය පිරිසිදු දකින්න. මනොසඤ්චෙනනාභාරය පිරිසිදු දුටුවිට මත්තේ කළ යුත්තක් නැහැ. මහණෙනි විඤ්ඤාණාභාරය පිරිසිදු දකින්න. විඤ්ඤාණාභාරය පිරිසිදු දුටුවිට මත්තේ කළ යුත්තක් නැහැ. කබලිංකාරාභාර කියලා කිව්වේ රූපය. එසසාභාරය කියලා කිව්වේ වේදනා සංඥා. මනොසඤ්චෙනනාභාරය කියලා කිව්වේ සංඛාර. විඤ්ඤාණාභාරය කියලා කිව්වේ විඤ්ඤාණයට. පංච උපාදානස්කන්ධයටම තමයි සතර ආභාරය කියලා තව පරියාය වචනයක්, නමක් යොදලා තියෙන්නේ.

එතකොට රූපය පිරිසිදු දුටුවිට අනාගාමී වෙන්නම පුළුවන්. එවිට අමුතුවෙන් නාම ධර්ම බලන්න ඕනේ නැහැ ඒ කාලයේදී. නමුත් භවයෙන්ම එතර වෙනවා නම්, සසරින්ම එතර වෙනවා නම්, නාම ධර්ම පිරිසිදු දකින්න වෙනවා. නාමරූප කියන දෙකම පිරිසිදු දැකපු දවසටයි අනුපාදා පරිනිර්වාණය. කිසිවක් උපාදාන නොකොට මීදෙන්නේ. ඊට මෙහා රූපය පිරිසිදු නොදක්කොත් කාමභූමිය උපාදාන කරගෙන ඉන්නේ. නාමය පිරිසිදු නොදක්කොත් රූප අරූප භවයන් උපාදාන කරගෙන ඉන්නේ. එතකොට මේ නාමරූප දෙක පිරිසිදු දකින්න තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ආයතීයාංගික මාර්ගය පෙන්නුවේ. එකවරම දෙකම කරනවා නෙවෙයි. කරන්න බැහැ. ඕරංභාගීය සංයෝජනයයි, උද්ධම්භාගීය සංයෝජනයයි දෙකම එකවර දුරු කරන්න පුළුවන්ද? බැහැ. මේ ටික මුලින් බේරුනාට පසුව තමයි අනිත් ටික කරගන්න වෙන්නේ. ඒ වගේ අපි මේ කාරණා ටික පළමුවෙන් දෙකට බෙදාගනිමු.

ප්‍රශ්නයකට උත්තරය: මේවාට ආභාර කියන්නේ ඇයි කියන කරුණක් තියෙනවා. ආභාරනිති ආභාරො - ආභාරනි කියන්නේ පාළි වචනයක්. ආභාරනි කියන්නේ ගෙන එනවා. ඔජට්ටකං රූපකලාපං ආභාරනිති ආභාරො - කබලිංකාරාභාරයට ආභාර කියන්නේ ඇයි? ඕජාව අටවෙති කොට ඇති රූප කලාප ගෙනෙන නිසා. පඨවි, ආපො,

තේජෝ, වායෝ, වර්ණ, ගන්ධ, රස, ඔජා කියන ශුද්ධාෂ්ඨක මට්ටමේ රූප කලාප හදන නිසා තමයි කබලිංකාරාභාරයට ආහාර කියන්නේ.

ඇයි ස්පර්ශාභාරයට ආහාර කියන්නේ? එසසපවවයා වෙදනා යං වෙදෙති තං සංජානාති - ස්පර්ශය ඇති වුන විට විදිනවා, යමක් වින්දොත් හඳුනනවා. මේ විදිනවා, හඳුනනවා කියන ධර්මතා දෙක ගෙනත් දෙනවා මෙයා. ඊට පස්සේ හැඳුනුවොත් තමයි කල්පනා කරන්නේ, හිතන්නේ. හිතනවා, කල්පනා කරනවා කියන එක මනෝසඤ්චෙතනාභාර.

එතකොට මනෝසඤ්චෙතනාභාරයට ආහාර කියන්නේ ඇයි? ත්‍රිවිධ භවය ගෙන දෙන්නේ, ත්‍රිවිධ භවයට එන තණ්හාව හදන්නේ මෙයා. ත්‍රිවිධ භවය ගෙනත් දෙන නිසා, භවය හදලා දෙන නිසා, භවයේ අරගෙන යන නිසා ආහාර කියනවා. එතකොට සංඛාර, කර්ම - සංඛාරපවවයා විඤ්ඤාණං.

ඊට පස්සේ ඇයි විඤ්ඤාණයට ආහාරයක් කියන්නේ? ප්‍රතිසන්ධි නාමරූප දෙක ගෙනත් දෙන නිසා. වක්‍රයක්. නැවත ප්‍රතිසන්ධි නාමරූප දෙක හැඳුන විට නැවත කන්න බොන්න දෙනවා. එවිට කබලිංකාරාභාරයෙන් නැවත ආයතන හැදෙනවා. ආයතන නිසා ස්පර්ශ වෙලා වේදනා සංඥා ඇතිවෙනවා. නැවතත් ඒ අනුව අපි හිතනවා. හිතනකොට නැවත විඤ්ඤාණය පිහිටනවා. නැවතත් විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප ඇතිවෙනවා. නාමරූප දෙකේ පැවැත්මට නැවතත් කබලිංකාරාභාරය දෙන්න වෙනවා. නැවතත් කබලිංකාරාභාරය නිසා සලායතන ඇතිවෙනවා. එවිට ආයතන නිසයි ස්පර්ශය. මේක වක්‍රයක්. ආහාර වක්‍රය කියන්නේ අපේ ජීවිතය. පටිච්ච සමුප්පාද වක්‍රයමයි මම තව වචන ටිකකින් කිව්වේ.

අපට මේක නවත්වන්න තියෙන්නේ එක තැනකින් - ස්පර්ශ නිරෝධය කියන තැනින්. මෙහිදී අපට මූලින්ම තියෙන්නේ ඕරංභාගීය සංයෝජන දුරුකරන පැත්ත. සකකායදිට්ඨි, විචිකිණා, සිලබ්බතපරාමාස, කාමරාග, පටිස කියන තැන. මෙහිදී රූපය පිරිසිදු දකිනවා කියන විට කබලිංකාරාභාරය පිරිසිදු දක්කා. කායානුපස්සනාව වැඩුනා, විපල්ලාස දුරු වෙනවා කියන කාරනා සියල්ලම එතන තියෙනවා. අපට මේ කාමභූමියේ තියෙන සංයෝජන තියෙද්දී මේ සියල්ලම මනසයි කියලා මනසට අරගෙන මිදෙන්න කියලා හැඳුවාට බැහැ. අපි මේ සියල්ලම පෙනෙන්නේ, දූනෙන්නේ හිතටයි කියලා කිව්වාට ජීවිතය යෙදෙන්නේ රූපයක් තියෙනවා කියන තැනකින් නම්, ආශ්‍රවයන් තිබියදී මෙහෙත් හැදෙන්නේ නැහැ. එතැනට එන්න බැහැ.

මෙහි තව ගැඹුරු පැත්තක් තියෙනවා. අපි බාහිර රූපය කියන එකෙන් මිඳෙන්න දරණ උත්සාහයේදී රූපය නිසා නාම ධර්මයි පහළ වෙන්නේ කියලා බැලුවා කියලත් එකම ස්කන්ධ පංචකයේ නාමය පැත්තේ ඉන්නවා මිසක අපට විශේෂ වෙනසක් වෙලා නැහැ. තවම නාම ධර්මත් ඕරංභාගීයයි, රූපයත් ඕරංභාගීයයි. මේ ස්කන්ධ පංචකයම එකට තියෙන්නේ, රූපයෙන් මිදුනොත් ඒ වෙලාවට කෙළෙස් නැතිවුනොත් එයාට ඒ මට්ටමේ වේදනා සංඥා සංඛාර විඤ්ඤාණයෙන් කෙළෙස් නැහැ. මේ සංඥාවක් කියන එකේ නොඇලෙන්න පුළුවන් නම් ඒ මට්ටමේ රූපයෙන් කෙළෙස් නැහැ. වේදනා සංඥා සංඛාර විඤ්ඤාණයෙන් කෙළෙස් නැහැ.

මේ මාර්ගයේ තව එකතු වෙන්න ඕනේ කොටස් තියෙනවා. සීල සමාධි දෙකම ගන්න ඕනේ. දර්ශනය ගැන විතරයි මේ කියන්නේ. අපි ඕරංභාගීය සංයෝජන දුරුවෙන්න රූපය පිරිසිදු දකින්න හිත තබන්න ඕනේ. පළමුවම කලබල වෙන්නේ නැතිව, මේ ඔක්කෝම මනසයි, හිතයි, සංඥාවක් නේ කියන තැනකට ගන්න ඕනේ නැහැ. අපිට පෙනෙන තැන ඉඳලා යමු. අමුතුවෙන් නිවන් දකින්න කියලා ඉක්මනට යන්න හදන්න එපා - අර දහයේ ළමයා වගේ අපි කෘතීම වෙන්න ඕනේ නැහැ. අපිට ජීවිතයට සැබෑවටම මුහුණ දෙන්න වෙනවා බොරුවට පැනලා ගියාට. පැනලා යන්න බැහැ. රූපය තියෙනවා, දරුවෙක් ඉන්නවා කියන තැනකින් ජීවත් වෙන අපි, පෙනෙන්නේ හිතටයි කියලා වචනයකින් ඒ වෙලාවේ රච්චා ගනීවි. නමුත් අර රූපයට මොනවා හරි දෙයක් වුනාම අනේ දරුවා මැරුනා නේද කියන තැනකින් නම් ඉන්නේ දුක නවත්වන්න බැහැ. මුල ඉඳලාම හැදිලා ගියොත් මෙතන ප්‍රශ්නයක් නැහැ. ඔරොත්තු දෙනවා. ඒ නිසා ජීවිතයේ සැබෑම තැනට මුහුණ දීලාම යන්න ඕනේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා රූපය පිරිසිදු දකින්න කියලා. රූපය පිරිසිදු දකින්න ගිය විට එහිදී රූපය පිරිසිදු දකින්න කියලා අපිට ඕනේ විදියට කරන්න එපා. අද අපි රූපය පිරිසිදු දකින්න කියලා හුඟක් දුරට කරන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේම දේශනා කරලා තියෙන වචන ටිකම අරගෙන අපි ඕනෑ විදියට හදා ගන්නවා. රූපය අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි, කැඩෙන, බිඳෙන දෙයක්, පළු වෙන දෙයක් කියලා බලනවා. නමුත් අපි වෙනදා පරිහරණය කළ ජීවිතයටම, අපි වෙනදා දැකපු රූපයටම අර කොටස් ටික ආදේශ කරගෙනයි ඉන්නේ. අර වචන ටික ආදේශ කරගෙනයි ඉන්නේ. එතකොට අපි තේරුම් ගන්න ඕනේ අපිට රූපය කියලා පෙනුනු මට්ටම නිවැරදිව තිබුණා නම්, මට රාග, ද්වේශ, මෝහ හමුවෙන්න බැහැ. මට පෙනුනු

මට්ටම වෙනස් නොකර මම වචන ටිකක් විතරක් මේකට දැමීමා කියලා මේක පිරිසිදු නැහැ නේද කියන කාරණාව අපට තේරෙන්න ඕනේ. එතකොට මෙතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ රූපය පිරිසිදු දකින්න කියලා පෙන්නුවේ කොහොමද? අපි ඉස්සෙල්ලා දහම ඉගෙන ගන්න ඕනේ. ඊට පසුව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වූ විදියට, පෙන්වූ තැනට අපේ මනස හදන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනේ මිසක, අපිට ඕනේ විදියට අනිත්‍යය බැලිය යුතු නැහැ. බුදු දහමේ කොහේවත් තියෙනවාද, ඔබ දැකලා තියෙනවාද පිටකයේ රූපය පිරිසිදු දකින්න කැලි වලට කඩලා, රූප කලාප වශයෙන් බලලා පිරිසිදු දකින්න, මෙහෙමයි අනිත්‍යය දකින්නේ කියලා පෙන්වූ තැන් අසා තියෙනවාද? ඒ වර්තමානයේ අපි කියන්නේ.

මම පිරිසිදු පෙළ කියන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ රූපය පිරිසිදු දකින්න කියලා කිව්වේ කොහොමද කියලා දන්නවාද? හරියට පිරිසිදුව බුදුදහමට අනුවම යන්න ඔබට වරදින්නේ නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ රූපය පිරිසිදු දකින්න ඉගැන්වූ ටික දෑගත් විට අභිධර්මය කියලා එකක් ඕනෑ නැහැ, ඉබේම එනවා. අභිධර්මය ගත් විට රූප කාණ්ඩය කියලා කොටසක් තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන පෙන්වනවා රූපයේ ඇත්ත. ඒ කියන්නේ රූපය කියන එක පෙන්වනවා. ඒ තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ රූපයේ සැබෑ තත්ත්වය. ඒක තමයි රූපය පිරිසිදු දකින්න අපිට තියෙන මිමිම. ඒ මට්ටමට අපේ මනස ගත් විටයි රූපය පිරිසිදු දකින්නේ. ඒ මට්ටමට මනස ගන්න ඕනේ අද අපි දන්නාවූ මට්ටමින් මිදිලා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ රූපය ගැන පෙන්වනවා වක්‍යාරො ව මහාභුතා වතුංකඤ්ච මහා භුතානං උපාදාය රූපං - සතර මහා ධාතුවත්, සතර මහා ධාතුව නිසා පවත්නාවූ උපාදාය රූපත් රූප. ඉන්පසු සතර මහා ධාතුව කියන්නේ මොකක්ද, උපාදාය රූප කියන්නේ මොකක්ද කියලා බුදුහාමුදුරුවෝම විස්තර කරනවා. අපිට ඒවාට වචන ඕනේ නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ රූපයේ සැබෑම තත්ත්වය. ඒ පෙන්වූ මට්ටමට ගිය විට අපේ කෙළෙස් අතහැරෙනවා. අපි පිරිසිදු දකින්න ඕනේ බුදුරජාණන් වහන්සේ රූපය කියලා පෙන්වූ ඒ මට්ටමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය පෙන්වන්නේ විපල්ලාස වූ රූපයක් ගැන නොවෙයි. අපිට හම්බවෙන රූපයක් නොවෙයි. අපි ඉන්න මට්ටමට එකක් නොවෙයි. ඒ වචන වලට අපේ විපල්ලාස මට්ටමේ අදහස් ආද ගැනීම තුළයි මේ ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ. උපාදාය රූපය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? මහා භුත රූපය කියන්නේ මොකක්ද? පඨවි, ආපො, තේජො, වායො කියලා ඒකෙත් ගති ටික කියන්නේ. යම්

කර්කස, තද, රළු ස්වභාවයක් තියෙනවා මේ පයවි ස්වභාව අර්ථයෙන්. ස්වභාව අර්ථයෙන් කියන විට ඒකෙන් කියනවා පයවි ධාතුව කියන එකේ හැඩයක්, තලයක්, වර්ණයක්, සටහනක් ඕවා මොනවත් නැහැ. තද ස්වභාවයෙන් හඳුනා ගන්න පයවි ධාතුව. එතකොට සම්පූර්ණ පයවි ධාතුව දැනගන්න පුළුවන් මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් විතරයි, නුවණින් විතරයි. අල්ලන ගතියෙන් හොඳට දැනගන්න වෙනවා.

ඔය විදියටයි මහා භූත ගැන අපිට දැනුම එන්න ඕනේ. දැන් අපිට පයවිය කියන විට හැඩයත් එක්කම නේ එන්නේ. ඔය තමයි අපේ මට්ටම. ඊට පසුව බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා කථමංතං රූපං උපාදා - උපාදාය රූපත් නැවත ඕදාරික සුකුම කියල දෙකට බෙදෙනවා. නමුත් මම ඕදාරික කියන ටික පමණක් ගන්නම්. උපාදාය රූපයත් රළු, සියුම් කියලා දෙකකට බෙදෙනවා. මම රළු ටික පමණක් ගන්නම්. උපාදාය රූපයන්ගේ රළු ටිකට තමයි ඇස රූප, කණ ශබ්ද, නාසය ගතිය, දිව රස, කය කියන ටික අයිති. පොට්ඨබ්බය අයිති නැහැ. ඒක කෙළින්ම මහා භූතයි. රූපය පරිඤ්ඤෙයි වෙන්න කී විට හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕනේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා රූපය කියන්නේ මොකක්ද? කතමංතං රූපං රූපායතනං - රූපයාගේ රූපායතනය කියලා කීවේ කුමකටද? හොඳට මේ අදහස ගන්න, මෙතැනින් තමයි අපට ගොඩ යන්න තියෙන්නේ. ඒකයි අභිධර්මය කියලා පෙන්වන්නේ හැම විටම මාර්ගඵල මට්ටමේ ප්‍රඥාව. විනය කියලා කියන්නේ සීලය, සූත්‍ර කියන්නේ සමාධි මට්ටම, අභිධර්මය කියන්නේ ප්‍රඥාව. සීල සමාධි ප්‍රඥා ඔය තියෙන්නේ.

එතකොට රූපායතනය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා නීලං වා, පීතං වා, ලොහිතං වා කියලා නිල් පාට, කහ පාට, රතු පාට, සුදු පාට, මදටිය පාට කියන මේ වර්ණ පෙනෙන බවක් තියෙනවා නම්, යම්කිසි හතරැස්, අටැස්, දිග, රවුම් කියලා හැඩතල පෙනෙනවා නම්, මේක තමයි රූපය. බෙර ශබ්දය, කරත්ත ශබ්දය ආදී වශයෙන් ශබ්දයේ නානත්වය තමයි ශබ්දය කියලා කියන්නේ. මේ වගේ රූප ටිකක් අපිට පෙන්නුවා කියමු. ඔය මට්ටම දකින්න. දැන් අපි හිතනවා අපිත් දන්නවා නේ කියලා. නමුත් ඔතන මහා විශාල අවබෝධයක් තියෙනවා. අපිට හිතෙනවා රූපායතනය කියන්නේ නිල් පාට, කහ පාට පෙනෙන එක, දිග, හතරැස් කියන එක, ඕක ඉතින් අමුතු දෙයක් යැයි කියන මට්ටමින් අපට තේරෙන්නේ. නමුත් ඇයි මේ වචන කිව්වේ? සම්පූර්ණ අනාගාමී ඵලයටම පත්වෙන්න පුළුවන් ඔය මට්ටමට හිත තියන්න පුළුවන් නම්. ඒ සිද්ධිය ගැන අපි ටිකක් බලමු.

මේක තමයි රූපය පිරිසිදු දකින්න පෙන්වූ මට්ටම. රූපය නැවත කඩන්න එහෙම පෙන්නුවේ නැහැ. රූපය පරිඤ්ඤෙයි වෙන් කියලා ඔහොම පෙන්නලා තියෙනවා මිසක කඩමින් බලන්න කියලා කොහේවත් පෙන්නලා තියෙනවාද? නැහැ. දැන් කොහොමද අපි රූපය පිරිසිදු දකින්නේ? බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා නෙතෙ කාමා යානි චිත්‍රානි ලොකෙ - මේ ලෝකයේ චිත්‍ර කාමය නෙවෙයි. සංකප්ප රාගො පූර්වසසා කාමො - සංකල්පයයි, රාගයයි තමයි පුරුෂයා තුළ උපදින කාමය කියලා කියන්නේ. අපි එය ඉදිරියට ගෙන යමු. අපි දැන් රූපය පිරිසිදු දකින්න හදන්නේ. රූපය පිරිසිදු දැක්කොත් අපෙන් කාමය අයින් වෙනවා. දැන් කාමයයි රූපයයි දෙක එකට එකතුවෙලා තියෙන්නේ. ඒකයි මේ ප්‍රශ්නය අපට කාමයෙන් මිදෙන්න බැරි. දැන් ඉදිරියෙන් පිංකුරයක් ගහලා තියෙනවා, පිංකුරය කියන්නේ චිත්‍රයක්. සම්පූර්ණයෙන්ම ඇඳපු චිත්‍රයක්. වර්ණ සටහනක්. ඔය චිත්‍රය ඇතුළේ සත්වයෝ හෝ පුද්ගලයෝ හෝ සජීවී හෝ අජීවී හෝ කිසියම් වස්තු තියනවාද චිත්‍රයට අමතරව? චිත්‍රයමයි තියෙන්නේ. නමුත් ඒ චිත්‍රය දිහා බලන විට චිත්‍රය ඇතුළේ අපට බලන්න පුළුවන් ලස්සන ගඟක් තියෙනවා, ගෙවල්, ගස් තියෙනවා. දැන් ගෙවල් හෝ ගස් හෝ ගඟ හෝ කියන මේ ටික තියෙන්නේ කොහෙද කියලා බලන්න. ඕවා සියල්ලම කාම භාණ්ඩ. මේ හැඩය තමයි ගෙය, මේ හැඩය තමයි ගස් කියලා අපට හමුවන්නේ චිත්‍රයක්, චිත්‍රය ඇතුළට අපි ගිහින් මේ ඉන්නේ දැන් කෙළෙස් වලින්. අපි ඔහොම හිතද්දී දැනගත්තේ චිත්‍රය චිත්‍රයමයි, ඒකේ මොකත් වෙලා නැහැ. චිත්‍රය ඇතුළේ ලස්සණ ගඟක් තියෙනවා, ගහක් තියෙනවා ගඟ අයින් කියලා අපි හිතන විස්තරයක් තියෙනවා.

මේ සියල්ලම අපට ඇතිවෙලා තියෙන්නේ මනෝමයෙන්. ඉන්පසු ඒ චිත්‍රය නිසා ගඟක් තියෙනවා නම් මරණාසන්න මොහොතේ ඔය ගඟ සිහි වුනොත් නැවතත් කාම භූමියේ අපි උපදියි. දැන් මෙහේ චිත්‍රයේ කිසිවක් නැහැ. බලන්න මට කාම භූමියේ ගඟකට තණ්හා කරලා යන්න පුළුවන්කම තියෙනවා නේද? කාම භවය. එතකොට ඒ වගේ මේ ඇහෙන්න දකින විටත් ඔබට නුවණ එන්න ඕනේ සම්පූර්ණ චිත්‍රයක් මේ. හරියට බිත්තියේ ගහලා තියෙන පිංකුරයක්මයි මේ. ඔය පිංකුරය ඇතුළේ කොට්ට, පැදුරු දකිනවා, ඉඳගෙන ඉන්න අය දකිනවා නම් මේ තමයි සම්පූර්ණයෙන් මනෝමයෙන් හඳුනා සංකප්ප රාගො පූර්වසසා කාමො - මේ තමයි අපේ කාම ලෝකය. මේ වෙලාවේ මේ සටහනම පිංකුරයකට ගත්තොත්, අරගෙන බිත්තියේ ගැහුවොත් ඒ පිංකුරයෙන් ඔබ දකිනවාද ඉඳගෙන ඉන්න කෙනෙක් ඉන්නවා, අල්ලන්න පුළුවන් කොට්ට, පැදුරු කියලා දකින්න පුළුවන්ද? බැහැ. අතන කොට්ටයක් තියෙනවා, මනුස්සයෙක් ඉන්නවා කියලා සංකල්පනා

වශයෙන් මෙහෙන් කියයි නමුත් වික්‍රයේ නැහැ. ඒ සිද්ධියම නේ අපි කැමරාවෙන් ගැනුවේ. මෙයද දැන් ඒ පිංකුරයමයි, මේ පිංකුරය ඇතුළේ සංකල්පනා වශයෙන් මේ පුද්ගලයෙක්, එයා ඉඳගෙන ඉන්නවා, කොට්ට තියෙනවා, ඒවායේ ඉඳගෙන ඉන්නවා ආදී වශයෙන් අදහස් අපිට තියෙනවා. මේ සටහන මේ විදියටම පිංකුරයට අරගෙන බිත්තියේ ගැනුවා කියලා හිතන්න. දැන් මේ විදියටම හිතන්න අපට පෙනේවිද නැත්ද? පෙනෙනවා. හිතන්න පුළුවන්ද බැරිද? පුළුවන්. අපි එහෙම හිතනවා, අපට ඒ දැනුම, හැඟීම ඇවිල්ලා. නමුත් එතන එහෙම තියෙනවාද බලන්න.

එහෙනම් ඒ සිද්ධියම නේද මේ? ඔබ වර්ණ සටහන කියන විට, රූපය කියන විට පිරිසිදු දකින්න ඕනේ හැම විටම කිසිම වෙලාවක සන්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කිසිම දෙයක් හමුවෙන්නේ නැහැ. මේ වර්ණ සටහනක්, වික්‍රයක් විතරමයි ඇහැට හමුවෙන්නේ. මේ වික්‍රය ඇතුළේ පුද්ගලයෝ ඉන්නවා කියලා හැඟීමක් ආවා නම් ඒ අපිටයි එන්නේ. මෙහෙ පුද්ගලයෝ සිටින නිසා නෙවෙයි, පුද්ගලයෝ ඉන්නවා කියන හැඟීමෙන් ඝෂණිකව ලැබෙන්න ඕනේ තමන්ට ඇතුළු පැත්ත. එවිට පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා, ඉඳගෙන, හිටගෙන, ඇවිදගෙන ඉන්නේ, නැතිනම් මේ මල් වාස් එකක්, බිත්තියක් කියලා මේ වික්‍රය ඇතුළේ තියෙන දේවල් අරඹයා අපිටයි හිතෙන්නේ. රූපය කියන එක හරියට පිරිසිදු දුටුවිට කාම භාණ්ඩ සියල්ලම වෙනම හම්බවෙනවා. මොකද ඔබට රූපය පමණයි දකින්න තියෙන්නේ. වර්ණ සටහනක් පමණයි, එයද දිට්‍ය දිට්‍ය මනනං - දකින්න විතරයි පුළුවන් අර වික්‍රය. අල්ලන්න කියලා ගියොත් බිත්තියේ ඇඟිල්ල හැපෙයි මිසක වික්‍රය අහුවෙන්නේ නැහැ. එහි තියෙන ගස් කොළ එහෙම අහුවෙනවාද? නැහැ.

ඊටපස්සේ ඔය වික්‍රය කණෙන් එහෙම අහන්න පුළුවන්ද? වික්‍රය ඉඹලා ගඳක් සුවඳක් ගත හැකිද? ලෙව කාලා දිවට රසක් දැනෙනවාද වික්‍රයෙන්? ගැහුවොත් කයට වික්‍රය ස්පර්ශ වෙනවාද? නැහැ. වික්‍රය නම් වික්‍රයක් පමණයි. දිට්‍ය දිට්‍ය මනනං - දකින්න විතරමයි පුළුවන්. වික්‍රයෙන් සැප දුක් විදින්න බැහැ. කිසිම වෙලාවක වික්‍රයකින් සැප දුක් විඳලා තියෙනවාද? මම කියනවා සැප දුක් විදින්න බැහැ, විඳලත් නැහැ. ඕනේ නම් සෝමනස්සයක් ඇතිවෙයි, හිතීන් හිතලා. සැපක්, දුකක් දැනෙන්නේ කයට ගැටුනොත් මිසක ඇහෙන් බලලා සැප, සතුට ගන්න බැහැ. හොඳට බලන්න කටුවකින් ඇන්නොත් දුක එයි නේද? මෘදුවට පිරිමැද්දොත් සැපක් එයි. සැප දුක් දෙක විදින්න පුළුවන් කයෙන් විතරයි. මේ අරමුණ හොඳයි කියලා හිතට අරගෙන විදින්න වෙනවා මිසක - මේ ඇහැට පෙනෙන රූපය උපේක්ෂා සහගතයි. වක්‍ර

විඤ්ඤාණය උපේක්ෂා සහගතයි. අවශ්‍ය නම් හිතෙන් හිතලා සතුටු වෙයි මිසක කවදාවත් සැප දුක් විඳලා නැහැ මේ රූපයෙන්.

ඉන්පසු රූපය කියන එක දැකීම දැකීමක් පමණයි, එය වර්ණ සටහනක් පමණයි, කිසිම වෙන ආයතනයකින් අල්ලන්න වත් බැහැ. උදාහරණයක් ලෙස මම කියන්නේ ඔබට පෙනෙන රූපය ගැන දකින්න - වතුර වලක් තියෙනවා නම්, ඒ ළඟ ගසක් තිබුණොත් ඔය ගහේ ඡායාව වැටිලා තියෙනවා වතුරේ අපිට පෙනේවි. පෙනීම පෙනීමක්ම විතරයි. ඒ කියන්නේ කවදාවත් අල්ලන්න බැහැ. අල්ලන්න කියලා අත දම්මොත් අත වතුරේ හැපිලා හිටියි මිසක අර රූපය අනුවෙන් නැහැ. ඕනේ නම් මනෝමයෙන් සිතන්න පුළුවන්. එපමණයි. ඒ මනස මිසක අර සිද්ධිය නෙවෙයි. ඒ වගේ මේ රූපයත් එසේමයි. වතුරේ වැටිලා තියෙන රූපය වගේම මට්ටමකින් දකින්න මේ රූපය. කිසිම පුද්ගලයෙක් ජීවත් වෙනවා, කිසිම දෙයක් එක්ක ගනුදෙනු කරනවා නෙවෙයි, පෙනෙනවා විතරයි. අපි පෙනෙන අර රූපය අල්ලන්න අත දම්මොත් වතුරේ අත හැපිලා හිටිනවා වගේ මේ පෙනෙන රූපය අල්ලන්න අත දම්මොත් පයවි ධාතුචේ අත හැපිලා හිටියි මිසක පෙනෙන දෙය අනුච්ඡා නෙවෙයි. අපි රූපය පිරිසිදු දුක්කේ නැතිකම නිසාමයි මෙපමණ කල් පෙනෙන දෙය ඇල්ලුවා කියලා මෙහෙමයි තහවුරු කරගන්නේ.

එතකොට රූපය කියන විට, වර්ණ සටහන කියන එක හොඳට තේරුම් කරගන්න. එතකොට ඇහෙන්න බලන විට ඔබට පෙනෙන්නේ මුළු ලෝකයේම චිත්‍ර ටිකක් විතරයි. ඒවා අරඹයා පුද්ගලයෙක්, දුව, පුතා, ගෙවල් දොරවල් කියලා මොනම හැඟීමක් ආවොත් ක්ෂණිකව එයා දක්ෂයි මේ මනසයි නේද කියලා බලන්න. දුන් රූපය බාහිරෙන් නමුත් ලැබෙන විස්තර සියල්ලම මනෝමයි. එතකොට අපිට ආදරය, සෙනෙහස කියන එක රූපය නිසා ඇවිල්ලා තියෙන එකක් නෙවෙයි. අපි උපදවාගෙන තියෙන එකක්. අපි කියමු ඇහැට පෙනෙන්නේ එකම මට්ටමේ රූපයක්. කෙනෙක් දෑකපු ගමන් තරහා යනවා. කෙනෙකුට දෑකපු ගමන් ශ්‍රද්ධාව, කැමැත්ත ඇතිවෙනවා. අපි හිතමු දේශපාලඥයෙකුගේ රූපයක් තාප්පයේ ගසා තියෙනවා. එක්කෙනෙකුට දෑකපු ගමන් ඕක ඉරලා දමන්න, ගහන්න තරම් තරහා ඇවිල්ලා. කෙනෙකුට මෙයා බොහොම හොඳ කෙනෙක් කියලා හිත ඇතුලෙන් කියනවා කියලා හිතමු. දුන් අපිට හිතෙන්නේ මේ රූපය දෑකපු ගමන් මෙයාට තරහා ඇවිල්ලා කියලා. රූපය දෑකපු ගමන් මෙයා මේ පැත්තට කැමති වෙලා කියලා. බලන්න කැමැත්ත අකමැත්ත කියන එක බෙදිලා තියෙන්නේ දෙදෙනාගේ මනස නිසා නෙවෙයිද කියන එක. එකම

රූපය දැකලා ඇයි කෙනෙක් කැමති වුනේ, ඇයි කෙනෙක් අකැමති වුනේ? ඒකෙන් පෙන්වනවා මේ පෙනෙන තැන එකම සිද්ධියක් - රූපයක්, චිත්‍රයක් පමණයි. සංකප්‍ය රාගෝ පුරිසසස කාමෝ - හොඳ නැති කෙනෙක්ව හදාගෙන ගැටිලා තියෙන්නේ එයාමයි. අකමැති කෙනාව තමන්ම හදාගෙන, අකමැති වෙලා ඉන්නේ. කැමැත්ත ඇතිවෙන කෙනාව තමන්ම හදාගෙන, තමන්ම හදාගත් කෙනාට ඇලිලා ඉන්නේ.

එතකොට ඇලීම ගැටීම කියන එක කෙනා කෙනාගේ මනස මත තියෙන්නේ. අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා කියන සුත්‍රය ඔබ අසා තියෙනවා නේද? රූප පච්චයා සංඛාරා කියලා අහලා තියෙනවාද? නැහැ. රූපය නිසා එන්නේ නැහැ. රූපය අරඹයා ඇත්ත නොදන්නා අවිද්‍යාව නිසා නම් ඇලීම් ගැටීම් දෙක හදාගෙන තියෙනවා, තමන්ගේ මනසේ මේ සිද්ධිය තියෙන්නේ. ඒකෙන් මම කිව්වේ ඒ දේශපාලඥයාගේ රූපය කෙනෙකුට තරහවක් ගන්න හෝ කෙනෙකුට කැමති වෙන්න පුළුවන් වුනා නම්, එහෙනම් දෙදෙනෙකුට ප්‍රතිචාර දෙකක් වුනා කියන එකෙන් කියනවා ඒ දෙදෙනාගෙන් එක්කෙනෙක්වත් මේ තියෙන එකට ප්‍රතිචාර දක්වලා නෙවෙයි තියෙන්නේ. මේක රූපයක්, මේක චිත්‍රය විතරයි, සංකල්ප වශයෙන් තමයි රාගය. කාමය කියන එක උපද්දවා ගෙනයි ඇලිලා ගැටිලා තියෙන්නේ. කෙනෙක්ව හදාගෙන කෙනාට කැමති වෙලා. කෙනෙක්ව හදාගෙන කෙනාට අකැමති වෙලා. එතකොට රූපය පිරිසිදු දැක්කා කියන කොට ඔබට හමුවෙනවා වර්ණ සටහන. ඔබ දැක්කොත් මෙතන වර්ණ සටහනක් තියෙන්නේ, වර්ණ සටහන තියෙන තැන කෙනෙක් කියලා අපි හිතාගෙන අපි ඇලිලා නේද කියලා, ඔබ මෙහාට පනිවිදි? නැහැ. ඔබ හරියටම රූපය දැක්කොත් ඔබ දුටු, පුතා, ගෙවල්, දොරවල් කියලා මේ ටිකක් දකින්නේ නැහැ. ඇයි ඒ? අර තාප්පයේ තියෙන දැන්වීම දුටුවිට තරහ වුනු, යාළු වුනු කෙනෙක්ව හදාගත්ත සිද්ධිය නේද මේ කරලා තියෙන්නේ? මේ පෝස්ටරයක් දැන් අලවලා තාප්පේ. දැන් තාප්පේ අලවපු මේ පෝස්ටරයේ මම හිතෙන්නේ හදාගෙන නම් පිරිසක් බණ අහනවා කියලා, මම හදාගෙන තියෙනවා එහෙම එකක්. එතකොට කැමැත්ත අකමැත්ත තමන් තුළින් බෙදනවා. අනුක්‍රමයෙන් මෙය තේරුම් කරගන්න ඕනේ. රූපය පිරිසිදු දකිනවා කියන මට්ටමක් ලේසි නැහැ. අපි රූපය පිරිසිදු දැක්කොත් දුටු, පුතා, ගේදොර ආදී වශයෙන් කිසිම දෙයක් ඇහෙන්න හමුවෙන්නේ නැහැ. රූප මාත්‍රයක් විතරයි, වර්ණ සටහනක් විතරයි කියන තැනට එනවා.

ඉන්පසු ශබ්දය ගන්න. ශබ්දය කියන එක ගත්විට නෙනෙ කාමා යානි චිත්‍රානි ලොකෙ - ශබ්දය කියන්නේ චිත්‍රයක් විතරයි. ශබ්ද සටහනක් විතරයි. එයද කාමය නොවෙයි. ඇයි මෙහෙම කියන්නේ? දැන්

අපිට ශබ්දයක් ඇසෙන විට ගිරවෙක් කෑ ගහනවා කියලා අපි සිහි කරගන්නවා සටහනක්. රතුපාට හොට, කොළ පාට පිහාටු තියෙන කුරුල්ලෙක් සිහි වෙනවා. ඔය ශබ්දයම වෙන කෙනෙකුට ඇසුනොත්, පිටසක්වලින් කෙනෙක් ආවොත්, එයාට ඔය ටික සිහි කරගන්න තියෙයිද? එහෙනම් කෙනෙකුට ඇසෙන එක සමානයයි නම් සිහි කරගන්න කොට කෙනෙකුට ගිරවෙක් සිහි වෙනවා නම් අනෙක් කෙනාට සිහි වෙන්නේ නැත්නම්, හොඳට තේරෙනවා මේ සිහිවෙන කොටස, ගිරවා කියලා කියන විට ශබ්දයට අයිති නැහැ. දැන් අපි පාර කියලා කිව්වොත් ඔබට පෙනෙයි කළු පාට, දිගට තියෙන එකක්. ඔය වචනයම ඇසුනොත් වෙන ජාතික කෙනෙකුට, එයාටත් පාරම සිහි වෙයිද? නමුත් මේ වචනය එයාට අසුනේ නැත්ද? ඇහුනා. එහෙනම් වචනය කියන එක විත්‍රයක් විතරයි. පාර කියන එක හදාගෙන තියෙන්නේ අපි. මේක කාමයක්. සංඛජ්ජො කාමො - ඤාණිකව අපි කාම ලෝකය හදාගෙන තියෙන්නේ. පාර හදාගත්තා. එතකොට ඒ පාර කැඩිලා ඒක හොඳ නැහැ, නැත්නම් ඒ පාර නම් බොහොම හොඳයි කියලා පාර ගැන අපිට ඇලෙන්න ගැටෙන්න පුළුවන්. නමුත් මේ ශබ්දය තුළ ඇලෙන්න ගැටෙන්න පාරක් තිබුනේ නැහැ. ඔබ ශබ්ද රූපය පිරිසිදු දක්කොත් ඔබට දකින්න වෙනවා ශබ්දය කියන හැම එකක්ම එක මට්ටමින්. ඒ ශබ්ද රූපය අරඹයා අපි තුළ සංකල්පනාවෙන්, රාගයෙන් උපදින ලෝකය හමුවෙන්න ඕනේ. ඒ කියන්නේ ශබ්දය කියන එකට අයිති නැහැ අපිට දූනෙන දේවල්. අම්මේ කියන කොට අපිට ඤාණිකව එක්කෝ අපිව සිහි වෙනවා, නැත්නම් පුතා කියලා රූපයක් සිහි වෙයි. මෙයා තමයි කථා කෙරුවේ කියලා. නමුත් මෙය ශබ්දයට අයිති නැහැ. ප්‍රතිචාර නොදක්වන එක නෙවෙයි මේ කියන්නේ. ශබ්දය අනෙකක් මේක තමන් තුළ සිහිවුණු කොටසයි, අපි තුළ සිහිවුණු කොටසටයි කථා කරන්නේ. මේකේ තියෙන වාසිය තමයි මෙයාට කවදාවත් බැණුම් අහන්න බැහැ එදාට. මෙයා බැණුම් අහන්නේ නැහැ. ඇයි? දැන් මේ පිරිසේ අපි ඉන්නවා. කෙනෙක් ඇවිත් වචන ටිකක් කියාගෙන කියාගෙන යනකොට හැමෝගේම කණ් වලට එක මට්ටමින් නේ ශබ්දය ඇසෙන්නේ. මෙතනින් කෙනෙක් නැගිටලා යනවා නම් මට බැන්නා නේද කියලා, එකම විදියේ ශබ්දය ඇහුනේ, එක් කෙනෙකුට විතරයි බැහැනා වෙන්නේ කොහොමද? එහෙනම් එයාම බැහැනුම් අහගෙන නෙවෙයිද මේ තියෙන්නේ? මට බන්නවා කියලා එයා හිතලා, එයාම තරහා අරගෙන. දැන් ඒ ශබ්දයමයි ඇහුනේ අපිට ප්‍රශ්ණයක් නැහැ.

ඊළඟට කෙනෙක් ඇවිල්ලා වචන ටිකක් කියනවා. එක් කෙනෙක් හරියට සතුටු වෙලා තමන්ම හරි ආඩම්බරයෙන් ඉන්නවා, මොකද මට ප්‍රශංසා කරනවා කියලා. එකම ශබ්දය ඇහෙන්නේ, අපි ඒකට

අමුතුවෙන් උසස් වෙන්න හෝ පහත් වෙන්න හිතුවේ නැති හින්දා ඉන්නවා. අතරින් උසස් වෙන්න තමුත් හිතපු නිසා තමන්ම උසස් වෙලා මේ ඉන්නේ. තමන්ම තරහ ගන්න හිතපු නිසා තමන්ම තරහා අරගෙන ඉන්නේ. තමන්ම හිතපු එකට මානය ඇති කරගෙන හෝ තමන්ම හිතපු එකට තරහා අරගෙන මිසක මේ ශබ්දය නිසා වෙලා නෙවෙයි. අපි මේ ශබ්දය මෙහාට බැන්දොත් කෙළින්ම කාමය. කාමය මේ ශබ්දයට බැන්ද විට ඒක වස්තු කාම වෙනවා. වස්තුවට ඕක බැන්දේ නැතිවිට - රූපයට - මෙයා කාමයෙන් මිදෙනවා. මේ ශබ්දය ඇසෙන විට දැන් පුද්ගලයෙක් බන්නවා කියන අදහස මේ ශබ්දයට ඇදු විට, නැතිනම් ඇහෙන ශබ්දයට හදාගත්ත ගිරවා ඇදු විට, ගිරවා ශබ්දය කළානේ - දැන් කාම භාණ්ඩයක් හදාගත්තා. දැන් වස්තු කාමය. දැන් ගිරවාට කැමතියි - ක්ලේශ කාමය. වස්තු කාම, ක්ලේශ කාම. ඔබට වස්තු කාමය නැත්නම්, මිදුනොත් ක්ලේශ කාමයත් නැහැ.

මේ ඇත්ත දුටුවිට, රූපය පිරිසිදු දුටුවිට වස්තු කාම, ක්ලේශ කාම කියන දෙකම හිටින්නේ නැහැ. කාමය හැදෙන හැටිම දුටුවිට - මේක රූපයක්, රූපය අරඹයා සංකල්ප වශයෙන්, රාග වශයෙන් කරන කල්පනාවයි කාමය කියලා ඔය ටික දැක්කොත් - රූපයයි, කාමයයි කියන එක දැක්කොත් කාමය පිරිසිදු දකිනවා. දැන් මෙයාට වස්තුවත් නැහැ, ඒ අරඹයා රාගයත් නැහැ. ඇයි ඒවා බොරුවක්නේ කියලා දකිනවා. දැන් කාමය පිරිසිදු දැක්කොත් - කාමය පිරිසිදු දකින්න නම් රූපය පිරිසිදු දකින්න වෙනවා. දැන් මෙයාට අවශ්‍ය නැහැ අමුතුවෙන් කඩාගෙන යන්න. මේ ඇත්ත දකින්න. මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුව මට්ටම. ශබ්ද රූපය කියලා එකක් පෙන්නුවේ ඇයි? බුදුරජාණන් වහන්සේ මේවා පෙන්වන්නේ ඇයි? ඒ මට්ටම ඇති අපිට මිදෙන්න.

දැන් කවුරු හරි ඒ වගේ ඇවිල්ලා බැන්නත්, එයා දන්නවා අපිම බැනුම් අහගෙන තියෙනවා මිසක කවුරුවත් බැනලා නැහැ. මොකද ඒ බැනුම එතනින්ම ආවා නම්, මට විතරක් වෙන්න බැහැ, ඔක්කෝටම රිදෙන්න ඕනේ ඔය මට්ටමට. එකම විදියට නම් සෝත විඤ්ඤාණය උපන්නේ මම දනගත්ත හැටි වැරදියි. ශබ්දය අනෙකක්, දනගන්න හැටි අනෙකක්. මට බන්නවා නේද කියලා දනගෙන, දනගත්ත විදියට තරහා වෙලා මේ තියෙන්නේ. ඔය මට්ටමට හිත තැබූ විට ශබ්ද රූපය දන්නවා.

ඊටපසුව ගන්ධය කියලා ගත් විට - අපිට ගඳක්, සුවඳක් දැනෙන කොට හඳුන්කුරු සුවඳ, රෝස මල් සුවඳ ආදී වශයෙන් සුවඳත් එක්ක හිතට හැඩයක් පෙනෙයි. අපි හිතමු උපන් දින සිටම ඇස් නොපෙනෙන කෙනෙකුටත් ඔය ගන්ධය ඔය විදියටම එන්න බැරිද? පුළුවන්. නමුත් අපිට පෙනෙන අර රතු පාට පෙති තියෙන රෝස මල

එයාට සිහි වෙයිද? නැහැ. ගැනිය එකක්ම නම් එයා සිහි කර ගනීවි එයාගේ මට්ටමට එක හැඩයක්. නමුත් එයාට එක හැඩයකුත් මට එක හැඩයකුත් නම් සිහි කරන්න වෙන්නේ ගැනිය කියලා, එහෙනම් තේරෙනවා මේ පෙන්වන හැඩ ටික දෙන්නාගේම ඇතුළත විස්තර මිසක මේ ගැනියට අදාළ සිද්ධියක් නෙවෙයි. එයාටත් එක විදියටමයි ගද සුවද දූනෙන්නේ, මටත් එක විදියටමයි ගද සුවද දූනෙන්නේ. මට රෝස පාට පෙනී පෙනේවි, අරයාට අතගාපු සංඥාවකින් එන මට්ටමක් ලැබෙන්නේ. මින් පෙන්වනවා මේ එන විස්තර ටික තමයි කාමය.

ප්‍රශ්නයකට උත්තරය: මේ ටික පූර්ව අන්තය, මේක ස්පර්ශ අන්තය. ලෝකය අපිට හමුවෙන මට්ටමට එනකොට හැමදාම කෙළෙස්. ලෝකය හමුවෙන මට්ටමට එනකොට කෙළෙස් ඇතිවෙන්නේ මෙහෙම නේද, නැත්නම් ලෝකය අපිට හම්බවෙන්නේ මෙහෙම නේද කියලා දන්නාකමින්ම කෙළෙස් නැතිවෙනවා. ඇති වෙන්නේ ඔහොම, ඇහෙනවා, ඇහෙන දෙය දැන ගන්නවා කියන මට්ටමට ආ විටයි අපි දන්නේ. ඇහෙන සිද්ධිය අනෙකක්, දැන ගන්න සිද්ධිය අනෙකක් නේද කියලා දන්නා බවම කෙළෙස් නැහැ. නොදන්නා බවම තමයි ඒකේ ක්ලේශය. ඒක ඇත්ත වෙලා. නොදන්නා බවටම කාමය ඉපදිලා. වස්තු කාමය ඉපදිලා. මේකෙන් මිදෙන්න තියෙන එකම ක්‍රමය තමයි නොදන්නා කමින් මිදෙන එක. මේ මට්ටමට තියෙන අවිද්‍යාව මේ රූපය පිරිසිදු නොදන්නාකම. ඔක්කොම කෙළෙස් තියෙන්නේ ඔය අවිද්‍යාව මුල් කරගෙන. අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා කියලා දැන් ඔතෙන්නට ගොනු වෙනවා, රූපය ගැන පිරිසිදු නොදන්නාකම නිසා කියලා. ඒකයි අභිධර්මයේ ධම්මසංගනියේ නිකන් සාමාන්‍ය කථාවට කියන්නේ - නිකමට වචනයට කටපාඩම් නම් චුල්ලසෝතාපත්ති - සෝවාන් චූනා වගෙයි කියනවා. එව්වරට ජීවිතයකට යමක් කරලා දෙනවා ඒකෙන්.

මේ බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්වූ පිරිසිදු මට්ටම් ටික. අපිත් දැන් ශබ්දය කියලා ඒකේ වචන ටික ගත්තාට මේ ශබ්දය තුළ මෙව්වර අර්ථයක් තියෙනවා කියලා අපි දන්නේ නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ රූප ආයතනය කියන්නේ වර්ණ රූපය කියලා කියනවා. ඒක කියමින් අපි ඒක මමයි කියලා ඉන්නේ. නමුත් ඇයි මේ රූපය කියලා මෙහෙම හිත තියන්න කිව්වේ? එතකොට අපිට මේ සංකල්පයෙන්, රාගයෙන් උපන් කාමය හමුවෙනවා. එදාට මම පුතේ කියලා මෙහාට පනින්නේ නැහැ. රත්තරං කියලා මෙහාට පනින්නේ නැහැ. පිංකුරයට පනින්න බැහැ, මම සියල්ලම මනෝමයෙන් විතරයි හදාගෙන තියෙන්නේ. අර පිංකුරය දිහා බලන්න ගියාම අපිට ළමයි ඉන්නවා, දුනු ඊතල ගත් අය ඉන්නවා, කුරුල්ලෝ ඉන්නවා. නමුත් අපි හොඳට දන්නවා ඒ පිංකුරය

විතරමයි, ඒකේ දුනු ඊතල, ළමයි, කුරුල්ලෝ කියන එකක් මම මෙහේ හිතාගෙන ඉන්නේ. මොකද ඒකේ තියෙන ලක්ෂණය ඊට පසුව මම දන්නවා, මොන විදියටවත් ඔතන තියෙන දේවල් වලින් මට එලක් නැහැ එහෙම කිව්වාට. එහෙ තියෙන විත්‍රයකට මම මෙහෙම හදා ගන්නා කියලා දුටු විට තේරෙනවා මට ඒකේ සැප දුක් විදින්න බැරි බව. ඒ ඊතලය ගන්නත් බැරි නම්, ඒ කුරුල්ලෝ අල්ලන්නත් බැරි නම්, ඒ ළමයි එක්ක ඇසුරු කරන්නත් බැරි නම් ඔය පැත්ත හිස් වෙනවා. තුවිලියි, තේරුමක් නැහැ ඒ විත්‍රයෙන්.

ඒ වගේ මේ විත්‍රය කියන එක දුටු විට, මේ මනුෂ්‍යයෙක්, ගෙවල් දොරවල්, මමයි කියන්නේ කියලා හිතාගන්නොත් මෙහේ එහෙම දෙයක් නැහැ කියලා දැක්කොත් මෙහේ මට හරයක් නැහැ. පය ගහලා විදින්න බැහැ. අර හපාගෙන මස්කටු කනවා වගේ අපි මෙහේ අල්ලගෙන හපන්න යන්නේ නැහැ. ගඳ සුවඳ කියන එකක් අර විදියටම දකින්න ඕනේ. ගඳ සුවඳ දැනෙනවා නමුත් ඒ අරඹයා පෙනෙන හඳුන්කුරු, මල් කියලා පෙනෙනවා නම් හිතන්න මේ තමයි කාමය. හඳුන්කුරු වල ගඳ සුවඳ, මල් වල ගඳ සුවඳ කියලා එකක් නැහැ. ඒක විත්‍රයක්, රූපයක්. ඒක හඳුන්කුරු සුවඳක්, මල් සුවඳක් කරලා අළුත්වැඩියා කරලා අපිට සකුටු වෙන්න පුළුවන් විදියට මේ ගඳ සුවඳ හදා ගන්නේ අපි. හැම විටම විදින්න පුළුවන් විදියට හදාගෙන, වස්තු, භාණ්ඩ හදාගෙන අපි පරිහරණය කරන්නේ. ලී කොටයක් අරගෙන ඒකේ හොඳට කැටයම් කපලා, සිංහ කකුල් දාලා, ඔලු දාලා අපිට ලස්සණට පරිහරණය කරන්න පුළුවන් විදියට හදාගන්නවා. ඒ වගේ වර්ණ රූපය අරගෙන අපිට හොඳට පරිහරණය කරන්න පුළුවන් විදියට අපි හදාගන්නවා. ඒකට රෝස පාට පෙති ටිකක් දමලා, නැවත හොයාගෙන යන්න පුළුවන් විදියට හදාගන්නවා. දැන් නෙළුම් මල් වල සුවඳ අපි හදාගෙන පරිහරණය කරන්නේ. සම්පූර්ණ කැටයම්. අපි හරි කැටයම් කාරයෝ, හරි දක්ෂයි. ඔබ දන්නේ නැහැ අපි මෙව්වර අලංකාර විදියට කාමය කැටයම් කරලා අරගෙන තියෙන්නේ. ඒකයි අපි ඔහොම රැවටෙන්නේ. එතකොට ඕනෑම සුවඳක්, මේ සුවඳ අපිට අල්ලන්න පුළුවන් විදියට කැටයම් දාලා තියෙන්නේ. ඔය කැටයම් ටික ඔක්කෝම අතහැරෙනවා මනසේ තියෙන කැටයම් කියලා මේ රූපය පිරිසිදු දැක්කොත්. බුදුරජාණන් වහන්සේ කිව්වේ රූපය පිරිසිදු දකින්න කියලා. ගැඹුරු රූපය කියන එක පිරිසිදු දැක්කොත් ගැඹුරු රූපය කියන එකට අයිති කොටස, සීමාව දකින්න වෙනවා කියලා මම කියන්නේ. ඒකයි මම බෙද බෙදා පෙන්වන්නේ. උපතින්ම ඇස් නොපෙනෙන කෙනාටත් දැනෙනවා නම් මේ ගැඹුරු ඒ විදියටම, මටත් දැනෙනවා නම් ඔන්න ඒ තමයි ඇත්ත. ඊළඟට එයාට වෙන සටහනක්, මට වෙන සටහනක් සිහිවෙනවා නම්

සිහිවෙන එක ඊට අදාළ නැහැ කියලා ඒකෙන් කියනවා. මම මේ වෙන් කරලා පෙන්වන්නේ රූපය පිරිසිදු දකින්න කී විට මා විසින්ම කැටයම් කරලා ගත් එක නැවත ආදේශ කරලා මගේ මට්ටමින් සිහි කරගන්න එපා කියන එකක් මම කියන්නේ.

ගැට රූපය පිරිසිදු දකින්න කියන කොට ගැට රූපයේ ඇත්ත නොදන්නාකම නිසා අපි ඇති කරගන්න ප්‍රභව මට්ටමක් තියෙනවා නම්, ප්‍රභව මට්ටම සිහි කරලා හරියන්නේ නැහැ. මේ ප්‍රභවයන්ගෙන් මිඳෙන්නයි මේ රූපය පිරිසිදු දකින්න බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ. එතකොට වෙනවා අපේ අත්දැකීම අත්දැකීමක් කර නොගෙන, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළ විදියට ඒ පැත්තට යන්න. දර්ශනය මොකක්ද? මේ රූපය පිරිසිදු දකින්න තියෙන්නේ. රූපය පිරිසිදු දුටුවිට තියෙන වාසිය මොකක්ද? කාමයෙන් මිඳෙනවා. ඒ කියන්නේ කාමය පරිඤ්ඤායයි. යමෙක් කාමය පිරිසිදු දැක්කා නම් එයා රූපය පිරිසිදු දැක්ක කෙනෙක්. රූපය පිරිසිදු දැක්කා නම් කාමය පිරිසිදු දැක්ක කෙනෙක්. කාමය පිරිසිදු දැක්කා නම් කාම තණ්හාව නැහැ. රූපය පිරිසිදු දැක්කා නම් කාම තණ්හාව නැහැ. එතකොට කාම හවයෙන් එතර වෙනවා.

වේලාව මදි නිසා ඉතුරු ආයතන ටිකත් ඔය අනුසාරයෙන්ම ගන්න. රසය කියන විටත් සීනි රස, ලුණු රස කියලා අපිට එනවා නම් රසයට හැඩ සටහන්, අපි තේරුම් කරගන්න ඕනේ රසයට හැඩ නැහැ. හැඩට රස නැහැ. අපිට පෙනෙන සටහන් වලට රස නැහැ, රසට හැඩ නැහැ කියලා. මොකද ඔය රසම දිවට තිබ්බොත් ඇස් නොපෙනෙන කෙනෙකුට, එයාටත් සුදු පාට කැට සීනි, ලුණු පෙනෙන්නේ නැතිවෙයි. අපිට සුදු පාට කැට ලුණු පෙනෙනවා නම් ඔය රසය අපි රසවත් කරලා හදාගන්න එකක් මේ තියෙන්නේ, අපිට කන්න පුළුවන් විදියට සීනි, ලුණු. ඔය අපි හදාගන්න එකක්. එතකොට රසය දකින්න - රසං ව පජානාති. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ එක ආයතනයක් දකින්න කිව්වේ. රසය කියන එක පිරිසිදු දකින මට්ටමට ගත්තොත් ඔක්කොම ටික එක මට්ටමට දකිනවා. එක තැනක් දැක්කා නම් ඇති. මොකද මේ මට්ටමේ ඇත්ත දකින්න මගේ මනස එතැනට ගන්න කොට ඔක්කොම රූප වල ඇත්ත ඔය මට්ටමටම පෙනෙනවා. එතකොට සීනි, ලුණු, අඹගෙඩි, ජේර රස තියෙන ඔක්කොම රසවල් ගත් විට මේ රසවල් එනවා මනසට. එතකොට හැඩසටහන් ටික ඔක්කොම කාමය. මේ රසය කාම භාණ්ඩයක් කරලා හදාගන්න එක තමයි අපි ලුණු රස, පැණි රස කියන්නේ. නමුත් රසයේ ස්වභාවය තමයි දිවට කොයි වෙලාවක හරි ගැටුනොත් රස දැනෙයි, හැඩයක් නැතිවුනොත් නිමිති නැහැ. එහෙමම

අතහැරෙනවා. ආයෙ අපිට හොයන්න බැහැ. හැඩයක් ඇඳුවේ නැත්නම් රස ගැටෙයි, පෙර නොතිබීමයි රසය දැනෙන්නේ. ඉතුරු නැතිවම නැතිවෙනවා. ආයෙ නිමිති නැහැ එතන. අනිමිත්තමයි. රස ගැටෙන වෙලාවටත් පෙනෙන්නේ නැහැ, ගැටෙන්න පෙරත් නැහැ, ගැටුණු පසුත් නැහැ, අපිට නිමිති නැති තැනකයි ඉන්නේ හැම වෙලාවෙම. නමුත් මේ රසයට ලුණු රස කියලා ගැට ගැහුවොත් හැමදාම ඔය රස අපිට තියෙනවා ලෝකයේ. ලුණු රස ටිකක් අරගෙන එන්න කියලා කිව්වොත් ගෝනි පිටින් ගෙනෙයි - මොනවද - ලුණු රස ගෙනෙනවා. ලුණු රස කරේ තියාගෙන එන්න පුළුවන්ද? බැහැ.

අපි දන්නේ නැති වුනාට ලොකු විපල්ලාසයක ඉන්නේ ශබ්දය ගැනත් - ශබ්දයක් ඇහුණු විට ගිහිල්ලා කෝටු කැල්ලක් උස්සගෙන එනවා - මේ බලන්න මේකයි ඒ ශබ්දය කියනවා නේද? එතකොට දැනුණු ශබ්දය මේකයි කියලා කෝටු කැල්ලකින් පෙන්වන්න තරම් අපි විපරිත වෙලා. ඒ වගේ ලුණු රස, සීනි රස කරේ තියාගෙන එන්න තරම් අපි විපරිත වෙලා. එහෙම වෙනවාද රූපය පිරිසිදු දැක්කොත්? වෙන්නේ නැහැ. රූප වලත් රළු රූප ටිකක් මම කිව්වේ. තව තියෙනවා සුබ්බම රූප - ස්තීන්ද්‍රිය පුරුසින්ද්‍රිය ජීවිතින්ද්‍රිය කියලා. එතකොට ලහුතා මුදිතා - මේ කය නැමෙන්නේ ඇයි, කය මෘදු ඇයි කියලා තව සියුම් රූප තියෙනවා. හරියට රූපය පිරිසිදු දැක්කොත් ඔබට ටිකක්වත් පුද්ගලභාවය පවත්වන්න හේතු නැහැ. මේ රූපයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සම්පූර්ණයෙන් පෙනෙනවා, රූපයක හැටි. අනිච්චතා රූප, ජරතා රූප, උපවය රූප, සන්තතිය රූප කියලා මේ රූප වල ලක්ෂණ. මෙහෙම වෙන්නේ මේ රූපයේ හැටි නිසයි. මේ රූපය ඇතිවෙලා තියෙන්නේ මේ හේතුවෙන් කියලා පෙන්වන විට කෙනෙක්ගේ කියන එකට ඉඩ නැතිවෙනවා. ඔය මට්ටමට හිත තැබූ විට තියෙන වාසිය තමයි, කාමයෙන් මිඳෙනවා.

දැන් ඔය ටික ඔබ දැනගත්තා නේ. කාමය ගැන තිබුණු අවිද්‍යාව නැති වුනා. නමුත් කාම ආශ්‍රවය තවම ගෙවිලා නැහැ. ඔහොම කථා කෙරුවාට තවම ඇහෙන්න බලන විට ඉදිරිපත් වෙන්නේ විස්තර ටිකමයි. ආශ්‍රව. කණට ඇහුනාට ඉදිරිපත් වෙන්නේ නුඹ මට බැන්නා නේද කියන තැනකින්මයි. මේ ආශ්‍රව වැඩියි. දැන් ඇත්ත දන්නවා නමුත් ඇත්ත නොදන්නා කාලයේ ඇසුරු කරපු බොරුව ඇසුරු කරලා නම් - උදාහරණයක් වශයෙන් මැෂින් එකක් වුනත් පැයක් විතර වැඩ කරලා ස්විච් එක නැවැත්වූ ගමන්ම නතර වෙන්නේ නැහැනේ. කිසිම විදුලියක් නැතුවත් ටිකක් කැරකිලා නතර වෙන්නේ. ඒ වගේ අහේතුක වස්තුවකුයි ඒ වගේ සිය දහස් ගුණයක් ජවයක් තියෙන හිත දිහායි බලන්න. බොරුවක් කරකවලා කරකවලා ඇත්තක් දැනගත්ත ගමන්ම එකපාරටම

නතර වෙයි කියලා හිතෙනවාද? නැහැ. මේක කැරකැවෙනවා තවම. ඔහොම දැනගත්තාට පසුව මේක ඉබේ නතර වෙන්නේ නැහැ. නතර කරන්න උත්සාහවත් වුණු තරමට ඉක්මනට නතර වෙනවා.

දැන් සම්මාදිට්ඨිය - දර්ශනය පෙන්නවා. මොකක්ද - රූපය පිරිසිදු දකින්න. රූපය පිරිසිදු දුටු විට කබලිංකාභාරය පිරිසිදු දැක්කා - එතකොට කාමය පිරිසිදු දැක්කා - එතකොට සුභ කියන විපල්ලාසය දුරු වෙනවා - රාග විරාග වේතො විමුක්තියට පත්වෙන්න පුළුවන් - කාම භූමියෙන් මිඳෙන්න පුළුවන් කියලා විස්තර ටිකක් මෙහි තියෙනවා. කායානුපස්සනාව වැඩුවා වෙනවා. ඔය ටිකෙන් කායානුපස්සනාව හොඳට වැඩෙනවා. දැන් ඔය ටික දැනගත්තාට දකින්න බැහැ. දැන් ඔබට තියෙනවා සීලයක පිහිටලා, හිත සමාධි කරලා ඔය දර්ශනය ගැන හිතන්න. සීල, සමාධි, ප්‍රඥා. ඒ නිසයි මාර්ග හතරක්, එල හතරක් තියෙන්නේ. නැත්නම් සීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියන ටික එක මාර්ගයක් කරලා දෙන්න තිබුණා නේ. සෝවාන් මාර්ගය, සකදාගාමී මාර්ගය, අනාගාමී මාර්ගය, අරිහත් මාර්ගය කියලා ඇයි එහෙම කෙරුවේ එකම සීල, සමාධි, ප්‍රඥාවට. අනෙක්ට හමුවෙන දර්ශනය නෙවෙයි මේ මට්ටම ගෙවා ගන්න තියෙන්නේ. මේ මට්ටමින් නෙවෙයි ඊළඟ මට්ටම ගෙවා ගන්න තියෙන්නේ. සීලයක පිහිටලා, හිත සමාධි කරලා ඔබ දැන් මේ වෙලාවේ බලන්නේ මොකක්ද? රූපය පිරිසිදු දකින්න. රූපය කියන එකට හිත තියලා බලනවා - කාමයයි නේද කියන එකට.

මේ විදියට සීලයක පිහිටලා හිත වඩමින් රූපය පිරිසිදු දකින්න යනකොට කිසිම සැකයක් නැතිව යම් දවසකදී රූපය පිරිසිදු දකිනවා කියන මට්ටමකට මේ හිත සමාධි වීමත් එක්ක එනවා. එදාට ගෙවල් දොරවල්, යාන වාහන, ඉඩ කඩම්, මිල මුදල් සියල්ලම අපි හදාගත්ත දේවල් කියන එක ඉබේම එනවා, ආයේ ප්‍රාර්ථනාවක්වත් ඕනේ නැහැ. එදාට රූපය පිරිසිදු දැක්කා. මෙහෙ දුව, පුතා, ගෙවල් දොරවල් කියන සංයෝජන නැහැ. ඇයි පිංකුරයේ එහෙම දේවල් නැහැ කියන එක ගැන එයා දන්නවා. ඒ සංයෝජන දුරු නොවුණු ලෝකයා මේ මගේ තාත්තා කියලා පිංකුරයෙන් දකියි. තාත්තා අපිට ආදරෙයි කියලත් හිතයි. තමන්ට ඒ ගැන හොඳට නුවණකුත් තියෙනවා. ඒ පිංකුර අනිත්‍යය වුණු දවසකට පිංකුරය අනිත්‍යය වුණා මිසක දරුවා නැතිවුණා නෙවෙයි කියන නුවණ තියෙනවා. ඉන්න ටිකේදී දුවේ, පුතේ කන්න බොන්න කියලා එතැන්ටත් ඊදෙන්නේ නැතුව කටයුතු කරන්නත් මෙයා උපරිමෙන් දක්ෂයි. එයාගේ ලෝකයටත් අඩු නැතුව හම්බවෙන නිසා එයාටත් තේරිලා නැහැ තාත්තා වෙනස්වෙලා කියලා. මෙයාට සම්පූර්ණ විරාගයි පිංකුරයේ එහෙම කෙනෙක් නැහැ කියලා. දැන් දුව නැතිකරලා

නෙවෙයි. ඇත්ත දැකලා තියෙන්නේ. පුතාට නොසලකා නෙවෙයි තියෙන්නේ, ඇත්ත දැකලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා කරන්න තියෙන යුතුකම් ටික කළාට, පිංතූරය අනිත්‍යය වුනා කියන තැනකින් නුවණ එනවා මිසක ටිකක්වත් දුකක් නැහැ. මෙයා තමයි උපරිම සුරකෂිත තැනක ඉඳගෙන, යුතුකම් ටිකත් කරන්නේ. මෙලොව දුකකුත් නැහැ, පරලොව දුකකුත් නැහැ. අඩන්න වැලපෙන්න හේතු නැහැ. දරුවාට අසාධාරණයක් කෙරුවා කියලා එකකුත් නැහැ. එයාට කෙරෙන්න තියෙන උපරිම ටිකත් කළා.

මේ පළමුවෙනි කොටස මම මතක් කළේ. ඕරංභාගීය සංයෝජන දුරු කරනවා නම් ඔය මට්ටමට තමයි අපට යන්න වෙන්නේ. එහෙම නැතුව රූපය පිරිසිදු දකින්න කියලා වෙන විදියකට යන්න එපා, ගියොත් අපිව උච්ඡේද වාදයකින් අවසන් වෙනවා මිසක, එහෙම නැතිනම් අන්තයකට වැටිලා අවසන් වෙනවා මිසක වෙන යන්න බැහැ. ඒකට මම උපමාවක් කියන්නම්, අද දවසේදී අපි හුඟක් දුරට මේ වගේ තැනකින් ගන්නේ නැතුව රූපය පිරිසිදු දකින්න ඕනේ කියන තැනකින් රූපයෙන් මිදී ගන්න තියෙන හදිස්සිය නිසා, අපි බලන්න උත්සාහවත් වෙලා තියෙනවා මොකක්ද - රූපය කියන එක නිසා හිතට පහළ වෙන්නේ සංඥාවක් වගේ තැනකින් අපි හුරු වෙනවා. නමුත් මෙහෙම වෙන විට, දැන් රූපය නැහැ, රූපය නිසා පහළ වෙන සංඥාවක් කියන තැනක ඉන්නවා. එහෙම හිටියාට අපිට ලොකු විශේෂණයක් වෙලා නැහැ. එහෙම නැත්නම් අපි රූපය කඩලා, කඩලා බලනවා. අපි රූපය නිසා සංඥාවක් එනවා කියලා කියන්නේ අන්ත දෙකෙන් මිදෙන්න. මොකද රූපය තියෙනවා කියලා ගත්තොත් සාස්වතයි, කඩලා බලලා රූපය නැහැ කිව්වොත් උච්ඡේදයි. දැන් අපි උපායක් කරනවා රූපය පිරිසිදු දකින්න ඕනේ දෘෂ්ටි දෙකට නොවැටී. ඒ නිසා රූපය තියෙනවා කියන්නෙන් නැතුව, කඩලා බලලා නැහැ කියන්නෙන් නැතුව, කඩලා බලලා එහෙනම් තියෙන දෙය ඔහේ තියෙනවා නෙවෙයි, සංඥාවක් එන්නේ කියලා අපි හිතනවා.

දැන් ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ රූපය කියන එකෙන් දෘෂ්ටි දෙකට පත් නොවුනේ අපි නාමය කියන පැත්ත සාස්වතයි කියන එකට වැටිලා. අර පැත්ත අත හැරියා මේ පැත්තට වැටිලා. දැන් නාම ධර්ම ටිකක් තියෙනවා කියන එක එනවා. එතැනටත් අපි උපායක් කළොත් - හුඟාක් ගැඹුරු තැනක් කියන්නේ - මේ නාම ධර්මද ස්පර්ශය නිසා හටගෙන හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා කියලා අපි බැලුවොත් අපි හිතනවා මිදිලා කියලා, දැන් හරි කියලා. එතකොට වෙනවා ආධ්‍යාත්මික නාම ධර්මයන්ගෙන් මිදිලා, නමුත් බාහිර නාම ධර්ම තියෙනවා කියන

තැනක ඉන්නේ. ඇයි ඒ? අපාය තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝක තියෙනවා කියන මට්ටම ඒ වුනාට තියෙනවා. ඔහෙන් මොන විදිහටවත් යන්න බැහැ. ඊට පස්සේ අපාය, දිව්‍ය ලෝකය කියන එක නැහැ කිව්වොත් උච්ඡේදයි, තියෙනවා කිව්වොත් සාස්වතයි. දැන් යන්නේ කොහෙන්ද? කොහෙන් හරි කෙළවරකට ඇවිල්ලා හිරවෙලා. දැන් ආපු කුම ටික තේරුනාද? රූපය සාස්වත, උච්ඡේද දෙකෙන් මිදෙන්න කියලා අපට එන්න ඕනේ වුනා කොතැනටද - පෙනෙන්නේ හිතටයි. දැන් එතකොට ඔහෙන් තියෙනවා නැහැ කිය කියා හිටියේ නැහැනේ අපි. මග ඇරලා ආවානේ පෙනෙන්නේ හිතටයි කියලා. ඊට පසුව නාම ධර්ම පැත්තේ ඉන්න එකත් වැරදියි කියන එකෙන් මිදෙන්න අපි කෙරුවේ මොකක්ද - ස්පර්ශය නිසා හටගත්තා, හේතු නිසා හටගෙන හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා කියලා ගත්තා. ආධ්‍යාත්මික නාම ධර්මයන්ගෙන්, නැතිනම් ආධ්‍යාත්මික අන්තයෙන් නාම ධර්මයන්ගෙන් හිත මිදෙන්න අපි උත්සාහවත් වෙන කොට අපි ඔය උත්සාහවත් වෙලා තියෙන්නේ බාහිර ආයතනයට හිත තියලා. ඒ කියන්නේ බාහිරය තියෙනවා කියන තැනක මතස අපිට නැති කරන්න බැහැ ඔහොම දක්කාට. මේ වර්තමාන ධර්මයේ ඇතිවීම නැතිවීම බැලුවා කියලා බාහිර ආයතනයෙන් නාම ධර්ම හමුවෙන තැනට අපි මොනවත් කරලා නැහැ තවම.

ඔය සියල්ලෙන්ම මම කිව්වේ ඔහොම එකක් අයින් කරන්න තව එකක් ගන්නවා, තව එකක් අයින් කරන්න තව එකක් ගන්නවා, කියලා මෙහෙම ඕනේ නැහැ. වෙහෙසක් විතරයි. මේ එක දර්ශනයකට ඔක්කෝම අන්ත එකපාරට අතහැරෙවා. රූපය අතහරින්න ආයේ නාම ධර්ම බලන්න ඕනේ නැහැ. නාම ධර්ම අතහරින්න බාහිර තියෙන ඒවා බලලා ඒක අතහරිනවා, ඊට පස්සේ බාහිර ඒවා බලලා වෙනම අතහරින්න එහෙම ඕනේ නැති එක දර්ශනයකින් මේක වෙන්න ඕනේ. මේ ගැන අපි ටිකක් කථා කරමු. මම මුලින් මතක් කළේ ඕරංභාගීය සංයෝජන කියලා හමුවෙන ටික. ඒක තේරුනා නේද? එතකොට මතක තියෙන්න ඕනේ - මම දර්ශනය ගැන විතරයි කථා කළේ - ඔය පෙන්නපු ටික දකින මට්ටමට තමන් ගන්න ඕනේ. දැකපු දවසටයි කාමය පිරිසිදු දක්කා කියන්නේ. දන්න මට්ටම දැකපු දවසටයි. මේ පිංකුරය පිංකුරයක් කියලා පෙනෙන්න විදර්ශනා කරන්න ඕනේ නැහැනේ. මේ පිංකුරය පිංකුරයක් කියලා පෙනෙන්න ඕනේ. එතකොට විදර්ශනා කරනවා කියලා ඒවා නැහැ. අසිහිය කියලා එකක් නැහැ. නොදක්කොත් තමයි අසිහිය කියන එක යෙදෙන්නේ. දකින කොට අසිහිය කියලා එකක් නැහැ.

ඒ දකින මට්ටමට ගන්න තමයි සීල සමාධි ප්‍රඥා අවශ්‍ය. ඔබ මොකටද සිල් රකින්නේ? හිත වඩන්න. ඇයි හිත වඩන්නේ? රූපය පිරිසිදු දකින්න. කොහොමද රූපය පිරිසිදු දකින්නේ? අමුතුවෙන් අමාරුවෙන් කවදාවත් නොදැන, නොදැක රූප කලාප කියලා එකකට යන්න එපා. කලාප කලාප වගේ තියෙන එකක රූපය දැකලා නම් කාමයෙන් මිඳෙන්නේ, විද්‍යාඥයෝ - පරමානු එහෙම හොයන අය - කාමයෙන් එතර වෙලා හුඟක් කල් එහෙනම්. නමුත් එහෙම කැඩුවා කියලා එතර වෙන එකක් නෙවෙයි මේක. ඒ අය කොච්චර රූපයේ කෙළවරකට ගිහිල්ලා තියෙනවාද. තවත් හොයනවා. ඔවුන් එච්චර කඩලත් මොනවත් වුනේ නැත්නම් අපිට තේරෙන මට්ටමට හිතෙන් කඩාගෙන ගිහිල්ලාද අපි කාමයෙන් මිඳෙන්නේ? ඒ ගැන අපි හිතන්න ඕනේ.

ඒ නිසා බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා මේ විදියට යන්න. ඉන්පසු හොඳට බලන්න එක දෙයක් - දැන් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියලා ටිකක් තියෙනවා කියන මට්ටමක් අපිට ඇති. රූපය, ශබ්දය කියන එක විත්‍ර මට්ටමට හිත තියලානේ කාමයෙන් මිදුනේ. දැන් එහෙම බලන කොට විත්‍ර මට්ටමේ රූප හමුවෙනවා. ශබ්ද, ගන්ධ ඕවා විත්‍ර මට්ටමෙන් හමුවෙනවා කියලා කියමු. දැන් එයද සංඛතයි. ඊළඟ අදියර තමයි ඒ රූපයෙන් මිඳෙන එක. දැන් කාමාවචර නැහැ, දැන් ඔය රූපාවචර මට්ටම තියෙන්නේ. රූපී බ්‍රහ්ම ලෝකය කියලා කියන්නේ ඒත් රූප මට්ටම නියෝජනය වෙනවා. ඒකයි උද්ධම්භාගීය සංයෝජන ටික එකට තියෙන්නේ. රූප රාග, අරූප රාග, මාන, උද්දව්ඡ, අවිජ්ජා ඔක්කොම එකට තියෙන්නේ. මේ මට්ටමෙන් අතහැරෙන කොට ඔක්කොම ටික එකටමයි යන්නේ. රූප රාග කියලා තිබුනාට රූපී හව මට්ටම, ඒ රූපී හව මට්ටමෙන් මිඳෙන්න හැදුවොත් එයා කෙලින්ම රහත් වෙනවා මිසක නැවත අරූප හව මට්ටමේ කියලා ඉතුරු වෙන්නේ නැහැ එතන. ඒ සංයෝජන ටික ඔක්කෝම එකම මාර්ගයකට දමලා තියෙන්නේ ඒ නිසයි. අරිහත් මාර්ගයට රූප රාග, අරූප රාග, මාන, උද්දව්ඡ, අවිජ්ජා කියන ඔක්කොම එකකටනේ දමලා තියෙන්නේ. ඒ එකට තියෙන නිසා. මේ පෙනෙන රූපී කියන මට්ටමින් මිඳෙන්න හිත තැබූ විට කෙලින්ම නාම ධර්ම පිරිසිදු දකිනවා කියන සිද්ධියක් තමයි වෙන්නේ. නාම ධර්ම පිරිසිදු දැකීම විතරයි මෙයාට දැන් මේ රූපයෙන් මිඳෙන්න තියෙන්නේ. ඒ සිද්ධිය තමයි අපි කාම භූමියේ ඉඳගෙන ඔය කරන්න හදන්නේ. මේ රූපය පිරිසිදු දකින්න නාම ධර්ම ටික බලලා රූපය පිරිසිදු දකින්න ඕනේ. නමුත් ඒක පුළුවන් ඒ මට්ටමේදී - දහය පංතියට එන්න ඕනේ. ඒකත් ඔය අපි යන විදියට නෙවෙයි. අපි අද පුංචි උත්සාහයක් යොදනවා නේ, පොඩි විහිළුවක්

කරනවා නේ නාමයට හිත තියලා රූපයෙන් මිදෙන්න. ඒ කියන්නේ එහෙ නිසා මෙහෙ සංඥාවක් තියෙන්නේ කියලා. නමුත් එතන තියෙනවා මහා විශාල වෙනසක්. අපි තවම ඉන්නේ එහෙ නිසා මෙහෙ කියන තැනකින්. නමුත් මේ කෙළවරට එන දර්ශනයේදී ඕකට හාත්පස වෙනස් සිද්ධියකුයි වෙන්නේ.

එහෙ නිසා මෙහේ බැලුවාට නාම ධර්ම වල අමුතු විශේෂනයක් මට වෙලා නැහැ. එතකොට තවම තියෙන්නේ මට රූප සංඥාව. රූපය නිසා මෙහෙම සංඥාවක් පහළ වෙලා, මේ රූප සංඥාව. ශබ්දය නිසා සංඥාවක් පහළ වෙලා - ශබ්ද සංඥාව. රූප සංඥාව ගත්තත් එකයි, ශබ්ද සංඥාව ගත්තත් එකයි. නමුත් උද්දංභාගීය සංයෝජන වලදී එන්නේ රූපයෙන් මිදෙන්නේ රූප සංඥාව කියන එකට හිත තියලා නෙවෙයි. එතනයි වටින්නේ. ශබ්දයෙන් මිදෙන්නේ ශබ්ද සංඥාව කියන එකට හිත තියලා නෙවෙයි. එයා රූපයෙනුයි, වක්කු සම්ඵස්ස වේදනාවෙනුයි, සංඥාවෙනුයි, සංඛාරයෙනුයි, විඤ්ඤාණයෙනුයි කියන ස්කන්ධ පංචකයෙන්ම මිදෙනවා නාම ධර්ම වලට හිත තියලා. ඊට පස්සේ එයා ශබ්දයෙනුයි, සෝත සම්ඵස්සභා වේදනා, ශබ්ද සංඥා, ශබ්ද සංචේතනා, සෝත විඤ්ඤාණ කියන ඔක්කොම ටිකෙන්ම මිදෙනවා නාම ධර්ම වලට හිත තියලා. දැන් අපි මෙව්වර කල් හිතාගෙන හිටියේ රූපයට හිත තියලා රූප සංඥාවෙන් මිදෙන්න නේ. නමුත් එහෙම නෙවෙයි තියෙන්නේ. එහෙත් යන්න බැහැ. ඔය අපි දරපු අහිංසක උත්සාහය. ඔහොම නෙවෙයි යන්නේ. ඒකට යන ක්‍රමය, දොරටුව වෙනස්. දැන් මේ කාමය ඇතිවුනු දොරටුව නම් මෙහෙ. ඒ නිසා කාමය නැති කරන්න මට ඔහෙන් යන්න වුනා. නමුත් රූපය ඇතිවුනු දොරටුව ඔහේ නෙවෙයි.

මම එක උපමාවක් කියන්නම්, මේ අනුසාරයෙන් දකින්න. මෙල්බන් නගරය තියෙනවා උසම ගොඩනැගිල්ලක්. ඒ ගොඩනැගිල්ල උඩට නැග්ග විට දකින දර්ශනය මම තවම දකලා නැහැ. දැන් කොයි වෙලාවක හරි අපි මෙහේ ඉඳන් වාහනයක ගිහිල්ලා, ලිෆ්ට් එකෙන් ගොඩනැගිල්ල උඩට නැග්ගොත් අපිට නගරය පෙනෙනවා. දැන් හොඳට බලන්න නැග්ගහම මට ලස්සන දර්ශනයක්, රූපයක් පෙනෙනවා නම්, ඔය රූපය පෙනෙන කොට මම බලාගෙන හිටියොත් හරිද කියන වචනය මට කියන්න - මට මේ රූපය පෙනෙන්නේ මේ නගරයේ තියෙන පාරවල් නිසා, ගෙවල් ආදිය නිසා කියලා මම කිව්වොත් හරිද? නැහැ. මට ඔය රූපය පෙනුනේ මම මේ ගොඩනැගිල්ලට නැගපු නිසා නේ. නැග්ගේ එතන තියෙන ලිෆ්ට් එක නිසා නේ. ඒකට ගිය කාර් එක නිසා නේ. ඒ පෙනෙන දර්ශනය ඇති වෙන්න තියෙන හේතු ටික

කියලා මට බලන්න වෙන්තේ පෙනෙන දර්ශනයට ඉස්සරහින් නෙවෙයි පිටිපස්සට බලන්න වෙන්තේ. වාහනයේ ගිහිල්ලා මේකට නැගපු නිසා මට පෙනෙනවා. ඔන්න දැන් පෙනෙන බවත්, පෙනෙන දෙය ඇති වුනු හැටිත් මට බලන්න වෙනවා. ඊට පස්සේ මම ආපහු ලිඟටි එකට ඇවිල්ලා, ගොඩනැගිල්ලෙන් බැහැලා ආවහම මේ පෙනෙන දෙය මට නැතිවෙනවා කියලා මම දන්නවා. මොකද ඒකට හේතුව - මම දැන් යන්නේ එහෙම දර්ශණයක් දැකලා වත් නෙවෙයි. මම යන්නේ ගොඩනැගිල්ල දිහා බලාගෙන - ගොඩනැගිල්ලට නැග්ගොත් පෙනෙයි කියන එකකින්. පෙනීවිච රූපය ගැන හිතන්න මම දන්නේ නැහැ නේද? එතකොට යම් කිසි කෙනෙක් ගොඩනැගිල්ලට නැගලා, ඇත පෙනෙන දර්ශණය දිහා බලන කොට මේ දර්ශණයේ අනිත්‍ය මෙනෙහි කරන්න - ඇතිවීම නැතිවීම මෙනෙහි කරන්න කියලා එයා පෙනෙන දර්ශණය ඇතුළට ගිහිල්ලා මේ ගෙයද දර්ශණය, මේ ගෙයද දර්ශණය, මේකත් දර්ශණය නෙවෙයි, මේ ගස් ටිකත් දර්ශණය නෙවෙයි කියලා එකින් එකට බැලුවොත් බලන්න මෙයා මේ සිද්ධිය ඇතිවෙන හැටි හා නැතිවෙන හැටි නොදන්නාකම කියන එක තියෙනවා නෙවෙයිද මෙහෙම බලන සිද්ධිය තුළම. මේක බලන්න බලන්න මෝඩකම තහවුරු වෙනවා මිසක, මෙයාට උත්තරය ලැබෙනවාද? එතකොට කවදාවත් පෙනෙන දෙයට තණ්හාව නැති කරන්න පුළුවන්ද? මෙයා පෙනෙන දෙයට තවත් තුරුල් වෙලා නෙවෙයිද ඉන්නේ? පෙනෙන දෙයෙහි නොඇලී ඉන්නවා නම් - අපි කියමු මෙහෙම ඇත පෙනීද්දීම මම නුවණින් දකිනවා මම මේ ගොඩනැගිල්ලට නැගපු නිසාම නම් පෙනෙන්නේ, ගොඩනැගිල්ලෙන් බහින කොටම පෙනෙන එක නැතිවෙනවා නේ. මේ පෙනෙන දෙය අනිත්‍යයි නේද, මම අනිත්‍යයයි කියන්නේ මෙහෙ සිද්ධියකින් නෙවෙයි. මේක ඇතිවුනු හැටි දැකලා, මේක නැතිවෙන හැටි දැකලා නම්, මම හැම වෙලාවෙම පෙනෙන දෙයත්, පෙනෙන දේ තුළ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් දකිනවා නේ? ඔය සිද්ධිය මට කවදාවත් දකින්න බැහැ පෙනෙන සිද්ධිය ඇතුළට ගිහිල්ලා. තේරෙනවා නේද?

අපි පළමු අදියරේ කළේ පෙනෙන දෙය ඇතුළේ තියෙන ගෙවල් දොරවල් දැක්කේ නැතුව, පෙනෙන දෙය කියන තැනට හිත තියලා ගෙවල් දොරවල් වලින් මිදුනා. දැන් දෙවෙනි අදියරයේදීත් මට යන්න බැහැ නැවත ඕක ඇතුළට. දැන් මට පවතින සැබෑම ඇත්තට එන්න වෙනවා. ඒ වගේ මෙහෙම යම් අරමුණක් පෙනෙන කොට දකින්න දැන් මේ මෙල්බන් නගරයේ තියෙන උසම ගොඩනැගිල්ලට නැගලා ඇත බලාගෙන ඉන්න අපි වගේ කියලා - හිතාගෙන ඉන්න මේ පෙනෙන සිද්ධිය මේ. දැන් ඔය පෙනෙන සිද්ධිය ඇතුළේ කඩලා හරි, බිඳලා හරි,

නැතිවෙනවා කියලා හරි බලන්න අපි ගියොත්, මේ පෙනෙන දේ ඇති වෙන්නේ මෙහෙමයි, නැති වෙන්නේ මෙහෙමයි කියලා අර නගරයට නැගුණු හැටිත්, නැතිවුණු හැටිත් නොදන්නා කම ඒ තුළ තියෙනවා වගේ, මෙහෙම බලන මට තියෙනවා මේ පටිච්ච සමුප්පාදය නොදන්නාකමම තියෙනවා කියන එක. පටිච්ච සමුප්පාදයේ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයා සළායතනං සළායතනපච්චයා එසෙසා එසෙසපච්චයා වෙදනා කියන සිද්ධියෙන් කියන්නේ පන්සලේ ඉඳලා, වාහනයක නැගලා, මෙල්බන් නගරයට ගිහිල්ලා, මෙල්බන් නගරයේ ඉඳලා උසම ගොඩනැගිල්ල ලඟට ගිහිල්ලා, ගොඩනැගිල්ලෙන් සෝපානය දිගේ උඩතට්ටුවට ගියා - ගිය නිසා පෙනෙනවා කියන සිද්ධියයි. එතකොට මේ පටිච්ච සමුප්පාදයෙන් කියන්නේ මට මෙහෙම අරමුණක් පෙනෙන සිද්ධිය. මේ අවිද්‍යා, සංඛාර නැතිවෙන කොට මේ ටික නැතිවෙනවා කියන සිද්ධිය මේ කියන්නේ.

ඇලීම හෝ ගැටීම ඇති වෙන්නේ තියෙන බව නිසයි - ඇලීම ගැටීම දෙක නැති කරන්න තමයි මම නැති බවට බලන්නේ. එතකොට මෙහේ දෙයක් බලාගෙන නැති බවට බලන කොටම තියෙනවා මම අවිද්‍යාව ඇතුලෙයි මේ සිද්ධිය කරන්නේ කියලා. මට අමුතුවෙන් කඩ කඩා බලන්න වත්, ඇලීම ගැටීම දෙක ඇති කරගන්න හෝ ඇති කර නොගෙන ඉන්න හෝ අමුතුව උත්සාහයක් ඕනේ නැහැ, මම කෙලින්ම සිහිය යොමු කළොත් මෙහෙම පෙනෙද්දීම මේ පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය ඇති වුනේ මෙහෙමයි කියන එකට, මට නුවණ තියෙන කොට මට දර්ශණයක් පෙනෙනවා, පෙනෙන දේ නොඇලිලා ඉන්නවා. අර ලස්සණ දර්ශනයේ ලස්සණත් දකිනවා, ලෝකයට වඩා හොඳට දකිනවා, මම හොඳට විදිනවා. ඇත හොඳට පෙනෙනවා. නමුත් මගේ හිත එහේ කිසිම දෙයක් අල්ලන්න යන්නේ නැහැ. මොකද මම දන්නවා නම් මෙහේ තියෙන හේතුවකින් නම් මෙහෙ පෙනෙන්නේ, මට විදින්න වෙන්නේ හිටගෙන ඉන්න ටිකේ විතරයි. පෙනෙන සිද්ධිය තුළ හිටියොත් නම් මට වින්ද හැකි, නමුත් ඒක පෙනෙනවා මිසක මම මෙතන හිටගෙන ඉන්න මටතේ මේක පෙනෙන්නේ. පෙනෙන දෙය හිතයක් වගෙයි මට. ඕකෙන් සැප දුක් විදින්න බැහැ. මේ ඉන්න ටික අතහැරෙන කොට පෙනෙන දෙය නැතිවෙනවා. එහෙනම් මගේ ජීවිතයේ ඉබේම සැප දුක් විදින්න පුළුවන් මට්ටම කියන එක එනවා මෙතෙක්. තේරුනාද?

මට හිතෙ සිහි කරන්න පුළුවන් නමුත් ඒකෙන් මට සැප දුක් විදින්න බැහැනේ. හිතයක් වගෙයි ඒක. එහෙනම් පෙනෙන දෙය

හීනයක් විතරයි. පෙනෙනවා විතරමයි. මට සැප දුක් විදින්න වෙන්නේ හිටගෙන ඉන්න ගොඩනැගිල්ල තුළ ඉදගෙනමයි. මොකද ගොඩනැගිල්ල තුළ හිටගෙන හිටපු හින්දා නම් මට පෙනෙන්නේ. එතකොට ඉබේමයි මෙහේට භොයන්න යනවා කියන එක නැති වෙන්නේ. මම කවදාවත් කැමති වුනා කියලා ගොඩනැගිල්ලෙන් පැනලා යන්නේ නැහැ. තට්ටු ගණනක් උස එකෙන් පැනලා ඕක බලන්න යනවාද? එහෙම යයි මෙතන හිටගෙනයි මම බලන්නේ කියන එක නොදන්නවා නම්. අවිද්‍යාව නිසාම පළඟැටිය පහනට පනිනවා. වදුරා කණ්ණාඩියේ පවුඩර් ගානවා. ඒ වගේ අපිත් මේ හිටගෙනයි ඉන්නේ, මෙතනින් තමයි සැප දුක් විදින්නේ, මේක හීනයක් විතරයි, මේ ගොඩනැගිල්ලට නැගපු හින්දා පෙනෙන එක විතරයි කියලා දන්නේ නැති හින්දා අපි පනින්නේ. පනින කොට අතපය කැඩෙනවා. මරණ හෝ මරණ සමාන දුකක් වෙනවාමයි. මේ පනින පැනිල්ලට මැරෙනවාමයි. මේ ජීවිතයේ නෙවෙයි අනන්ත සංසාරයට යනවාමයි. නැවත ඕක බලන්න. බලලා ඔබ ගොඩනැගිල්ලෙන් බහින්න. කිසිම ප්‍රශ්නයක් නැහැ. අනිත් අය වගේ බලලා, දකපු දෙයට පැනලා දුක් විදින පළඟැටියා වගේ පෙනෙන දෙයට පැන්නොත් දකින්න ගොඩනැගිල්ල උඩ ඉදලා පනින්න මහා ප්‍රපාතයක් මේ තියෙන්නේ මෙහෙම තිබුණාට. බලන එකේ දෝෂයක් නැහැ. බලලා නැවත ආපු විදියට බහින්න. එතකොට කිසි ගැටළුවක් නැහැ. ඔබට බලන්න නම් ඕනේ, නමුත් ඒක බලන්න විතරයි පුළුවන්. ඒක විදින්න ඕනේ නම් විදින්න. බලලා විදින්න - ඒත් ප්‍රශ්නයක් නැහැ. පැනලා සිය දිවි හානි කරගන්න තැනකට පත්වෙන්න එපා. ගොඩනැගිල්ලෙන් බැහැලා එන්න. එව්වරයි.

ඒ වගේ මේ දකින, අහන හැම දෙයක්ම - ජීවිතයේ ස්වභාවය, ස්වභාර්ථය - ඇත්තයි - ඊට පස්සේ තියෙන්නේ මොකක්ද, ගොඩනැගිල්ලෙන් බැහැලා එනවා වගේ ඔබ අහලා ඇති බුදුරජාණන් වහන්සේ පංච උපාදානස්කන්ධය ඇති වෙන්න හේතු පෙන්නනවා. අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්, කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන්, තණ්හා ප්‍රත්‍යයෙන්, ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්, නිබ්බන්ති ලක්ෂණ නොදැකීම ප්‍රත්‍යයෙන් මේක ඇතිවෙන්නේ කියලා. ඒ පෙන්නුවේ ඔය ටික. මම පොඩි උපමා ටිකක් කියන්නම් ගැලපෙන්න - ඇයි මෙහෙම කියන්නේ කියලා. මේ ගන්න කාරණා රළුයි. ඒ කියන්නේ මේවායේ අර්ථ මීට වඩා හුඟක් සියුම්ව ඇතුළට යනවා. සියුම්ව දක යුතුයි. නමුත් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය, ලෝකය ඇතිවීම මෙහෙම බලන්න - ගොඩනැගිල්ලට නැගපු නිසාම පෙනෙනවා කියලා බලන්න. පෙනෙන දේ ඇතිවෙන්න හේතු හැටියට පෙනෙන දෙය ගන්න එපා කියන එකයි මම කියන්නේ. ඔය දර්ශණයට

ආප්‍ර කෙනාට පෙනෙන දෙය නැති කරන්න හෝ පෙනෙන දේ අනිත්‍ය බලන්න හෝ තණ්හාව නැතිව ඉන්න හිතෙකින්වත් පෙනෙන දෙය කොතීත්තන්න වත් ඕනේ නැහැ. රූපය නෙවෙයි රූප සංඥාවක් කියලා වත් ගන්න ඕනේ නැහැ. මොකද රූපය නෙවෙයි ඔතන ධාතු නිසා රූප සංඥාවක් තියෙන්නේ කියලා බැලුවත්, ඔහේ තියෙන්නේ රූපයක් කියලා බැලුවත් දෙකේම තියෙනවා නේ ගොඩනැගිල්ලට නැගපු එක දන්නේ නැහැ කියන එක. ඒකයි මම කියන්නේ. ගොඩනැගිල්ල උඩට නැගලා එයා කිව්වොත් ඔතන තියෙන්නේ රූපේ කියලා බලාගෙන හිටියත්, ඒක කඩ කඩා හිටියත් තියෙනවා මෙහෙ ඇතිවීම නැතිවීමට නැඹුරු වෙලා නැහැ. ඒ පැත්තට සිහිය නුවණ නැහැ කියන එක තියෙනවා නේ.

ඔය ධාතුව තියෙන තැන රූපෙ තියෙන කොට රූප සංඥාවක් පෙනෙන්නේ කියලා ගත්තත් මෙතන තියෙන විශේෂ දේ තමයි තාම ඉන්නේ අපි රූපෙමයි එතකොට. ඒ හැම එකේම රූපය කියලා බැලුවත් රූප සංඥාවක් කියලා බැලුවත් ඔය දෙකේම තියෝජනය කරන ක්ලේශය බලන්න මෙහෙ නොදන්නා කමමයි. මෙහේ දන්නවා කියන තැනකට ආවොත් ඕවා එකක්වත් ඕනේද? ඇලීම් ගැටීම් දෙකට පත් නොවෙන්න නම් ඕනේ රූපෙට, අපි මෙහෙම බලන එකම ඇලීලා - අකොසායනිධි. අභිනඤ්චි, අභිවධනි, අකොසායනිධි. සතුටු වෙයි නම්, සතුටු බවේ ගුණ කියයි නම්, බැසගෙන සිටියි නම් - අපි දැන් සතුටු වෙන්නේ නැහැ, සතුටු බවේ ගුණ කියන්නේ නැහැ, නමුත් බැසගෙන ඉන්නේ. නමුත් අනභිනඤ්චි, අනභිවධනි, අනකොසායනිධි. සතුටු වෙන්නේ නැහැ, සතුටු බවේ ගුණ කියන්නේ නැහැ, බැස ගෙන සිටින්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ මොකක්ද? කෙළින්ම එහේ දකිද්දී මෙහාට හැරිලා ඉන්නේ. මෙහේ නොබලනවා නෙවෙයි. පෙනුනාට කණ්ණාඩියේ අපේ මුහුණ නොපෙනෙනවා නෙවෙයි, පෙනුනාට අපේ මුහුණ නේ පෙනෙන්නේ කියන තැනින් මෙහේ ඉන්නේ. පවුඩර් ගාමින් ඉන්නේ. ඒකේ තියෙන ලක්ෂණය, වටිනාකම මොකක්ද? කණ්ණාඩියේ ඡායාව අපිට අහුවෙලා නැහැ. පැත්තකට යනකොට ඉබේමයි නැතිවෙන්නේ. දැන් වෙන්නේ පෙනෙන දෙය අල්ලගෙන හිටියොත් ඉබේමයි පවුඩර් ගැවත් නැතත් ගියාට පස්සේ තියෙන්නේ. කණ්ණාඩිය දිහා බලාගෙන හරියට මුණ කණ්ණාඩියෙන් බලනවා වගේ තමයි එයා මේ රූපෙ බලන්නේ. එහේ බැලුවාට මෙහේට නුවණ තියෙන්නේ. ඒ නිසා කිසි ප්‍රශ්නයක් නැහැ. දැන් කණ්ණාඩියෙන් ඔබට මුහුණ බලන්න බැරිද? පුළුවන්. ඒක දිහා බලලා ඕනේ නම් ඒ ඡායාව එක්ක ඕනේ දෙයක් කපා කරන්න කෝ, බනින්න කෝ, ගුණ කියන්න කෝ. ඕනෑම වචනයක් කපා කරන්න

කෝ. ආදරෙයි, ආසයි කියන්න කෝ. පැත්තකට යන්න - ඉවරයි. ඇයි ඒ? ඒක බලන විට ඔබට පෙනෙනවා ඡායාව මෙහේ තියෙන්නේ එහේ නැහැනේ කියලා. නැහැ කියලා කියන්නේ නැහැ ඇත්ත දකිනවා. මෙහේ තියෙන ඡායාව නේ වැටෙන්නේ. ඒකට සාක්ෂිය තමයි ඒ ඇත්ත දකිනවා කියන්නේ පවුඩර් ගාන්නේ මෙහේ නිසා.

ඒ කාරණාවෙන් ඔප්පු කරලා පෙන්වනවා අපි ළඟ තියෙන සංයෝජනය. අපි වචනයක් කිව්වත් ක්‍රියාවේ යෙදෙන්නේ මෙහේ නිසා. අපි වචනයක් කිව්වත් පවුඩර් ගැවොත් ක්‍රියාවේ යෙදෙන කොට තේරෙනවා අපිට ඇත්තෙන්ම තියෙන්නේ අතන කියලා. ඔතන නම් ඇත්තටම මිනිහෙක් ඉන්නවා තමයි, හොඳයි කියලා වචනෙ කිව්වත් පවුඩර් ගාන්නේ මෙහේ කියන එකෙන් තියෙනවා අපේ ජීවිතය තියෙන්නේ මෙතනින් කියලා. හැම වෙලාවේම ක්‍රියාවෙන් යෙදෙන්න. ඒ වගේ මෙහේ දිහා බලාගෙන වුනත් රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා කිව්වත් මෙහෙට පතිනවා නම්, මෙහේ කරනවා නම් අපේ ජීවිතය තියෙන්නේ මෙහේ. මේක වචනයක්. අර කණ්ණාඩියේ පවුඩර් ගානවා වගේ. නමුත් අනේ මනුෂ්‍යයෙක් ඉන්නවා නේද, ඔයා හරිම හොඳයි, හරි ලස්සණයි ආදී වශයෙන් බලාගෙන කියනවා. නමුත් හේතු ටික තියෙන්නේ මෙහේ කියන තැනකින් නුවණ යෙදිලා නම් තියෙන්නේ එයා ජීවත් වෙන්නේ මෙතනින්. මේක හරියට අර කණ්ණාඩිය වගෙයි. පැත්තකට යනකොටම නැතිවෙලා යනවා. ඕනේ වචනයක් කථා කළ හැකියි. නමුත් ලෝකයට ඇත්තක් - අරයත් කිව්වා නේ මට ආදරෙයි කියලා, මේ පරිසරය හරි ලස්සණයි කිව්වා නේ එයා - එයාටත් තණ්හාව තියෙනවානේ වගේ කියන තැනකින් පෙනෙයි. නමුත් මෙයාට නිකන්ම අර කණ්ණාඩියේ ඡායාවට කියපු වචන ටිකෙන් විතරයි වගේ.

ඒ නිසා ඇතිවීම නැතිවීම කියන එකට මෙහාට හිත තියෙන්න ඕනේ. ඒකයි මම කිව්වේ එහෙම තිබ්බහම අමුතුවෙන් රූප හෝ රූප සංඥාව කියන තැනකින් බලන්න ඕනේ නැහැ. එහෙම බැලුවා කියලා ලොකු විශේෂනයකුත් වෙලා නැහැ කියලා මම කියන්නේ. මොකද ඒ සිද්ධියෙන් එයා කාමය පිරිසිදු දකින්නෙත් නැහැ. රූපය නිසා රූප සංඥාවක් එනවා කියන එකෙන් කාමය පිරිසිදු දකින්නෙත් නැහැ, නාමය පිරිසිදු දකින්නෙත් නැහැ. රූපය පිරිසිදු දකින්න අපි කථා කෙරුවේ කොහොමද? රූපය කියන එකේ ඇත්ත දෑකලා කාමයෙන් මිදුනා. රූපය පිරිසිදු දැකීමේ කෘත්‍යය මොකක්ද? කාමයෙන් මිදෙන්න. ඊටපස්සේ නාම ධර්ම පිරිසිදු දැකීමේ කෘත්‍යය මොකක්ද? රූපයෙන් මිදෙන්න. එදාට මොකද කරන්නේ ඕරංභාගීය සංයෝජන, උද්දංභාගීය සංයෝජන ඔක්කොම අතහැරලා යං කිංචි සමුදයධම්මං සබ්බං තං

නිරෝධධමම. - තමන් තුළම ජීවත්වෙනවා. යමක් හේතූන්ගෙන් හටගත්තා නම් හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා කියන තැනක ජීවත්වෙනවා. ඒ ඇත්තක්, බොරුවක් නෙවෙයි කරන්නේ. මේ හැම එකක්ම සහේතුකයි, පෙළ දහම මම මේ කියන්නේ.

එතකොට අභිනන්දනි, අභිවධනි, කියනකොට අපි හිතන මට්ටම ඕකට හරියන්නේ නැහැ. අභිනන්දනි කියනකොට අපිට හිතෙන්නේ යම් මට්ටමක කැමති වෙන, සතුටු වෙන ගතිය කියලා නේ. නමුත් අභිනන්දනි කියන එක සතුටු වෙනවා කියන එකද, අපේ පුද්ගල පරාසය ඉක්මවා ගිය ක්ලේශයක් වෙලා. හුඟක් ගැඹුරට ගිහිල්ලා ඒ. උදාහරණයක් ලෙස - හයියෙන් ලොකු විදුලියක් කෙටුවොත් අපි ගැස්සෙනවා. ගැස්සෙනවා කියන්නේ ජීවිත ආසාව, තණ්හාව, නන්දරාගය. එතකොට බයවෙනවා කියලා හිත හිතාද අපි බය වුනේ? නැහැ. මේ ජීවිතයට කරදරයක්, හානියක් වෙයිද දන්නේ නැහැ කියන මට්ටම මේ තියෙන්නේ. හදිස්සියක් වුනොත් ඉක්මනින් දුවනවා. දරුවෝ ගැන, ගෙවල් ගැන මොනවත් බලන්නේ නැහැ. සමහර විට ගිහිල්ලා පසුව එයි. නමුත් ඤාණිකව තියෙන උත්තරය තමයි ඇත්තම තැන. දෙවනුව බොරු ඒවා තියෙන්නේ. ඔය මට්ටමට එනකල් අභිනන්දනි. සතුටු වෙනවා. ඒ ජීවිතයට කැමතියි කියන එක. එතකොට පුද්ගලභාවයෙන් ඔබ්බට ගිය ක්ලේශයක් නැති කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ පුද්ගලභාවය තුළ ඉඳගෙන. අපේ සිතීමේ පරාසයෙහුත් ඔබ්බට ගිහිල්ලා නම් ඒ ක්ලේශයෙන්, මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි, මේවා කැඩෙනවා, බිඳෙනවා කියලා සිතීමේ පරාසය තුළ ඉඳගෙන නැති කරන්න පුළුවන් කියලද කියන්නේ? බැහැ. එහෙනම් ස්වභාව ධර්මතාවයක් වුනු මට්ටමටම කෙළෙස් ගිහිල්ලා නම්, ඒ ක්ලේශයෙන් අපිට මිඳෙන්න, හැඳෙන්නත් වෙනවා පුද්ගලභාවයෙන් ඔබ්බට ගිය ස්වභාව ධර්මය දක්වා ජීවිතයේ නුවණ යන්න වෙනවා. ඒ නුවණ විසින්, ඒ අවබෝධය විසින් අතහැරෙන්න වෙනවා.

රූපය කියන එක වික්‍රය, ඒ අරඹයා මනුෂ්‍යයෙක් කියන අදහස අපි ඇති කරගත්ත කියමු. මේ අදහසින් ඒ රූපය දිහා බලන කොට වස්තූකාමය නිර්මාණය වෙලා. ඊට පස්සේ මේ වටාපතක් කියලා එකක් අල්ලනකොට මට වස්තූකාමය. ක්ලේශකාමය කියලා කියන්නේ මොකක්ද - මේ අරඹයා මට යම් කැමැත්තක් තියෙනවා තියෙනවා නම්, තණ්හාවක් තියෙනවා නම් මේක තමයි ක්ලේශකාමය. මේ දර්ශණය තේරුම් කරගත්තට පසුව අතින් භාවනා ක්‍රම එකක්වත් වැරදි නැහැ. සතිපට්ඨානය, සමාධි භාවනාව, ඕනෑම භාවනා මධ්‍යස්ථානයක කියන ක්‍රම වැරදි නැහැ. ඒ ඕනෑම ක්‍රමයකට හිත සමාධි කළ හැකියි. විත්ත

සමථය ඇතිවෙන බුදු ගුණ, අසුභය, මරණය, මෙමත්‍රිය, ආනාපාන සතිය, සක්මන වැනි භාවනා, හිත වඩන සමථ කමටහන් තියෙනවා. ඒවා වැරදි නැහැ. නමුත් පෞද්ගලික අදහස් නෙවෙයි. මේවා භය නැතුව කරන්න. ඒවා වැරදි නැහැ නමුත් ඒවායේ තියෙන දෝෂය තමයි මේ වගේ දර්ශනයක් තව එකකු වෙන්න ඕනේ එතැනට. එපමණයි. නමුත් හොඳට මතක තියාගන්න, මොන භාවනාවක් හරි කියන කොට, පෞද්ගලික අදහස් වලින් ඔයා දැන් මෙතනයි ඉන්නේ, ඔයා දැන් මෙහෙමයි කියන කාරණා ගැන නෙවෙයි මම මේ කියන්නේ. ඒවා ගැන හරි, වැරදි කියන්න මම දන්නේ නැහැ. නමුත් මට භය නැතුව නිවැරදියි කියන්න පුළුවන් බුදු ගුණ, අසුභය, මරණය, මෙමත්‍රිය වැනි භාවනා උගන්වන ක්‍රමවේදයන්. අද දවසේදී චූනත් මේවා වැරදි නැහැ. පෞද්ගලිකව මෙහෙම ධ්‍යාන, අධිගම ලැබෙනවා, ලැබුවා, මේ තැනට අධිෂ්ඨාන කරන්න කියලා හෝ කියනවා නම් ඒක වැරදියි කියන්න වත්, හරියි කියන්නවත් මම ඒ ගැන දන්නේ නැහැ. මොකද එහෙම එකක් මගේ ජීවිතයේ මම දකින්නේ නැහැ. මම මේ ක්‍රමය තමයි දන්නේ. මට දන්න දෙය කියලා දෙන්න පුළුවන්, මම නොදන්නා ක්‍ෂේත්‍රයකින් හරි හෝ වැරදි කියන්න මට බැහැ.

දැන් පටිච්ච සමුප්පාද ගැන කථා කරමු මොකද ඒක තමයි බොහෝම වටින්නේ. හැම විටම පටිච්ච සමුප්පාදයේ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං කියන සිද්ධියේදී හොඳ කාරණාවක් ලෝකයට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා. පටිච්ච සමුප්පාදය ගත් විට කෙනා කෙනාට ඕනේ විදියට කියන්න පුළුවන් දෙයක් නෙවෙයි. මට ඕනේ විදියට අවිද්‍යාව, සංඛාරය, විඤ්ඤාණය විස්තර කරන්න පුළුවන් සිද්ධියක් නෙවෙයි පටිච්ච සමුප්පාදය කියන්නේ. ඔබට කැමති විදියට, බුදුහාමුදුරුවන්ට කැමති විදියට විස්තර කරන්න පුළුවන් සිද්ධියක් නෙවෙයි. මේ තථාගතයන් වහන්සේ ඇති කල්හිත්, නැති කල්හිත් ලෝකයේ ඇතිවෙනවා කියන සිද්ධියක ස්වභාවයක්. මේ ධර්මතාවයක්. ඒක තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අවබෝධ කරගෙන ලෝකයට දේශනා කළේ. එතකොට ඒ සත්‍ය ස්වභාවය සත්‍යයමයි ලෝකයේ. ඒ ඇත්ත අපිට බලාගන්න තියෙන වචන ටිකක් මිසක, ඕක එක එක විදියට විස්තර කරන්න බැහැ. එහිදී අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා කියන කොට පටිච්ච සමුප්පාදයේ තියෙනවා එක සිද්ධියක් සම්ප්‍රයුක්ත නය - සම්ප්‍රයුක්ත කියලා කියන්නේ යෙදිලා. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා - අවිද්‍යා සම්ප්‍රයුක්තයි. අවිද්‍යාව හේතුවෙන් සංස්කාර, කර්ම ඇති වෙනවා නමුත් කර්ම වලට අවිද්‍යාව යෙදිලා තියෙන්නේ. උදාහරණයකට මෙයා ඉන්නවා කියලා කියන්නේ මෙයා නැතිවෙලා නැහැ කියන එක කියනවා වගෙයි. අවිද්‍යාව නිසා නම් සංඛාරය

ඇතිවෙන්නේ, සංඛාරය තියෙනකොට ඒකේ තියෙනවා අවිද්‍යාව තියෙනවා කියන එක. අවිද්‍යාව කියන එක සංඛාරය ඇතුළේ නැහැ, ඇතුළේ නැති වුනාට - අපි කියමු මෙතුමා ඉන්න එකෙන් කියනවා තාත්තා දුන් නැති වෙන්න පුළුවන් නමුත් තාත්තා කෙනෙක් හිටියා, තාත්තා කියලා යමක් ලෝකයේ ඉන්නවා කියන එක තියෙනවා කියනවා වගේ සිද්ධියකින් බලන්න. ඒ වගේ මේ සංඛාරය නමැති පුතා ඉන්නවා කියන්නේ මෙයා ඇති කරපු කෙනෙක් ඉන්නවා. මෙයා තිබුණු නිසයි මෙයා ඉන්නේ කියනවා වගේ තැනකින්. එතකොට මෙයා තියෙනවා කියන්නේ මෙයා නැතිවෙලා නැහැ. සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ඇතිවෙන කොට මෙයා කියනවා මෙයා කර්මය කියන එක නිසා නම් ඇතිවෙන්නේ, ඊට පස්සේ සංඛාර සම්ප්‍රයුක්තයි. සංඛාරය හා යෙදිලා මේ විඤ්ඤාණය තියෙන්නේ. සංඛාරයේ ගතියෙන් මේ විඤ්ඤාණය තියෙන්නේ. අවිද්‍යාවේ ගතියෙන් තමයි කර්ම හැදෙන්නේ. අවිද්‍යාවේ මට්ටමට තමයි කර්ම රැස්කරගන්නේ. අවිද්‍යාව බලවත් වැඩි නම් කර්මය බලවත් වැඩියි. අවිද්‍යාව සියුම් නම් කර්මය සියුම්. ඊටපස්සේ කර්මය බලවත් වැඩි නම් විඤ්ඤාණය බලවත් වැඩියි. ඒක මට්ටමටයි නම් විපාකය මට්ටමටයි. විඤ්ඤාණය රළුයි නම් නාමරූප රළුයි. විඤ්ඤාණය මට්ටමටයි නම් නාමරූප දෙක මට්ටමටයි. ඊටපස්සේ නාමරූප දෙක රළු මට්ටමේ නම් ආයතන රළු මට්ටමේ. නාමරූප දෙක මට්ටමටයි නම් ආයතන මට්ටමටයි. ආයතන ටික රළුයි නම් ස්පර්ශ වෙන දෙය රළුයි. ඒ කියන්නේ මේ වගේ කයකට අහසෙ තියෙන රූපයක් ස්පර්ශ වෙනවාද? නැහැ. මේ වගේ කයකට ස්පර්ශ වෙන්නේ මේ වගේ මට්ටමේම කයක්. එහෙනම් අහසෙ තියන මට්ටමේ යමක් ස්පර්ශ වෙන්න නම් කයත් මේ මට්ටමේම වෙන්න ඕනේ. මේ මට්ටම මට ස්පර්ශ නොවෙන්නේ වෙන ඒ වගේ මට්ටමක් නැති නිසා නෙවෙයි. හොඳට ඒක මතක තියාගන්න ඕනේ.

මේ අහසේ ඕනේ තරම් පෙරේතයෝ, භූතයෝ ඇති, සියුම් රූප ඇති නමුත් රළු කයකට සියුම් දෙයක් නොගැටීම පුදුමයක් නොවෙයි. මට යම් මට්ටමක නම් අවිද්‍යාව තිබුනේ, ඒ මට්ටමට නම් මම කර්ම කළේ, ඒ කර්මයේ මට්ටමටයි ප්‍රතිසන්ධි සිත ලැබුනේ. ඒ සිත මට්ටමටයි මේ නාමරූප දෙක හැඳුනේ. ඒ නාමරූප දෙකේ මට්ටමටයි මට මේ ආයතන ටික හැදෙන්නේ. ඒ ආයතන ටිකේ මට්ටමටයි මට මේ ස්පර්ශය වෙන්නේ. මේ ස්පර්ශ වීම ලෝකයේ තියෙන ඇත්තම නෙවෙයි. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං කියන මට ස්පර්ශ වෙන්නේ මගේ අවිද්‍යාව මට්ටමට කරපු කර්මයටයි මේ වගේ ස්පර්ශ ආයතන ටිකක් හැදිලා තියෙන්නේ. ඒ හින්දයි මට මේ මට්ටමේ

ස්පර්ශ වෙන්නේ. එතකොට මේ මට්ටමේ අවිද්‍යා කර්ම සමාන රූප ඔක්කෝම වදිනවා. එතකොට ඔය මට්ටමේ අවිද්‍යා කර්ම වලට සමාන රූප වදිනවා. ධාතුව සමාන නිසා. ඒ ඊට වැඩි සියුම් හෝ රළු හෝ දේවල් නැති හින්දා නෙවෙයි.

අපි කියමු කෙනෙක් තව කෙනෙකුට වතුර ටිකක් දෙන්න අකමැතියි කියලා. 'දෙන්න එපා ඔය එකෙකුටවත් වතුර ටිකක් කියලා බන්නවා'. වතුර බොන්න තියෙන ළිං පොකුණු වහනවා. ඒවා හදන මිනිස්සුන්ටත් බන්නවා. දැන් කර්මය තමයි වතුර බොන්න දෙන්න තියෙන අකමැතිකම. උත්තරය එන්නේ වතුරට අකමැතියි කියන එක. මේ කර්මය හැම වෙලාවේම තියෙන්නේ මහා අමුතු විදියකට. දැන් කෙනෙකුට පිහියෙන් ඇනලා මරන කොට, පිහියෙන් අනිනවා කියන කොට පිහියෙන් අනිනවා කියන සිද්ධියට අපි කැමතියි. එතකොට ඒ සිද්ධිය අපට ලැබෙනවා. දැන් මම පිහියෙන් ඇනලා මරන්න නේ කැමති. තමන් අනුන් පැත්තකින් තැබේවා, පිහියෙන් ඇනලා මරන එකට කැමතියි නම්, ස්වභාව දහමට මට උපරිම කරන්න පුළුවන් සැලකිල්ල තමයි ඒ දෙය - මම කැමති දෙය ලබාදෙන එක. වතුර නොලැබෙන බවට කැමතියි නම් - මම අනිත් අයට වතුර බොන්න නොදෙන එකට කැමතියි නේ - මම අනුන් පැත්තකින් තබලා සිද්ධිය ගත්විට වතුර බොන්න නොලැබෙන එකට කැමතියි නම්, මට උපරිම කරන්න පුළුවන් සංග්‍රය තමයි වතුර බොන්න නොලැබෙන එක. මම ඕකට හොඳ කථාවක් කියන්නම් තේරෙන මට්ටමට ගන්න.

උම්මග්ග ජාතකයේ වූලනී බ්‍රහ්මදත්ත රජ්ජුරුවන්ගේ අම්මා තලතාදේවී. තලතාදේවී හරි බුද්ධිමත් කියනවා නේ. එක්තරා මගියෙක් මසුරන් පොදියකුයි, බත් පාර්සලයකුයි අරගෙන ගමනක් යනවා. ගමන ගඟක් ළඟින් තමයි අවසන් වෙන්නේ. ගඟ හුඟක් පළලයි, ගැඹුරුයි. එතරවෙන්න විදියක් නැතුව ඉන්නවා. තොටියා ටිකක් කපටියි. තොටියාට කියනවා මාව ගඟෙන් එතර කරන්න කියලා. තොටියා මගියාගෙන් අහනවා මට මොනවාද දෙන්නේ කියලා. මගියා ළඟ තියෙනවා බත් පාර්සලයකුයි මසුරන් පොදියකුයි. මගියා කියනවා එගොඩට ගියාම මම කැමති දේ දෙන්නම්. තොටියා කපටියි, මගියාව එක්කගෙන ගියා. එගොඩට ගියාම මගියා දෙන්නේ මොකක්ද - බත් පාර්සලය. කැමති දෙය නේ දෙන්නේ මෙයාට. තොටියා කියනවා එහෙම බැහැ මට ඔබගේ අතේ තියෙන අනිත් එක ඕනේ කියලා. ඒක දෙන්න බැහැ කියනවා. දැන් ඔහොම රණ්ඩු කරලා ගියා රජ ගෙදරට. ගොස් නඩුව විනිශ්චය කරනවා. බත් පාර්සලය දෙන්න කියනවා. දැන් තොටියා නැවත උද්ඝෝෂණය කරනවා නඩුව විසඳුවා වැරදියි කියලා.

ඊටපස්සේ ඇමති මණ්ඩලයක් ඇවිල්ලා විසඳුවා. විසඳුවේ ඔය විදියටමයි. දැන් මේක තෝරන්නම බැහැ, එතනින් යනවා තලතාදේවී. ඇයට මේක ඇහුණා. රජතුමෙහි මම නඩුව විසඳන්නද කියලා ඇහුවා. හා කිව්වා. තොටියාටයි මගියාටයි එන්න කිව්වා. මගියාට කිව්වා පාර්සල් දෙක බිම තියන්න කියලා. තියලා යන්න කිව්වා. ටිකක් දුර යනකොට ආපහු එන්න කිව්වා. ඔයා මේ පාර්සල් දෙකෙන් කැමති එක අරගෙන යන්න කිව්වා. දැන් මගියා මොකද කරන්නේ මසුරන් පාර්සලය අරගෙන ගියා. ඊළඟට කිව්වා දැන් ඔක දෙන්න මෙයාට. ඔයා කිව්වේ ඔයා කැමති එක දෙන්නම කියලා නේ. අපි හිතන පැත්ත නෙවෙයි වෙන්නේ අනිත් පැත්ත.

කර්මය කියන එකත් ඔන්න ඔය වගේ සිද්ධියක්. අපි හිතාගෙන ඉන්නේ එක පැත්තක්, වෙන්නේ අනිත් පැත්ත. හරියට ඒ වගේ සිද්ධියක් වෙන්නේ. දැන් කෙනෙකුට වතුර දෙන්න කැමැත්තක් නැහැ. අවිද්‍යාව තමයි මේ සත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවයෙන් ඉන්නවා - තමන් සහ අනුන් කියලා හේදය ඇතිවෙලා, මේ දුක, දුකේ ඇතිවීම නැතිවීම, මේ ටික දන්නේ නැහැ. නොදන්නාකමින් සත්ව, පුද්ගල භාවය තුළ ඉදගෙන මෙහෙම කර්මයක් තමයි කළේ කියන්න කෝ. දැන් මරණාසන්න මොහොතේදී සිහිවුනේ කෙනෙකුට වතුර ටිකක්වත් නොදුන්න අරමුණ, නිමිත්ත. ඒ කර්මයට අනුවම, කර්මයේ ගතියෙන්ම ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය බැසගත් විට - විඤ්ඤාණයට කර්මය සම්ප්‍රයුක්තයි කියලා කියන්නේ මේ විඤ්ඤාණය තුළ මේ කර්ම ගතිය තියෙනවා. විඤ්ඤාණය මේ කය ඇසුරු කරගෙන තියෙනකොට වෙන්නේ මේ කයේ නැවත රූප කලාප හැදෙනවා. රූප කලාප හැදෙන්නේ මේ කය ඇසුරු කරගෙන තියෙන හිතේ තියෙන වෛතසික වල ගතියට. ඔය වෛතසික ටික හැමවිටම කර්මජයි. අපි කියමු ස්තීන්ද්‍රිය, පුරුසීන්ද්‍රිය, ජීවිතීන්ද්‍රිය කියලා කියන කොට ජීවිතීන්ද්‍රිය කියන රූපය කර්මජයි. ජීවිතය ඔක්කෝම හදන්නේ ඒ වෛතසිකයට අනුව. ඒකයි විඤ්ඤාණපවචයා නාමරූපං කියන්නේ. ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය බැසගත්තාට පසුව දැන් ඒ සිතේ තියෙන නාම ධර්ම වලට අනුව තමයි රූපය හැදෙන්නේ. එකම බත්, පාන්, මුංඇට කාලා කොහොමද ස්ත්‍රීයක් සහ පුරුෂයෙක් හැදෙන්නේ? මෙහෙම හැදීමේ හැකියාව තියෙන්නේ අර හිතේ තියෙන කර්මජ රූපයක, ඒ හිතේ තියෙන ගති වලට. නුග ඇටයක් වගේ දෙයක් ගත් විට පොළොවේ තියෙන පස් ටික අරගෙන අතු, ඉති සහිත මහා විශාල ගහක් හැදෙනවා. පොල්, තල් ඇටයක් හිටෙව්වහම ඒකත් පොළොවේ තියෙන පස් ටික අරගෙන අතු, ඉති නැහැ කෙළින්ම හැදෙනවා. එකම පස් ටික අරගෙන එකක අතු, ඉති හැදෙන්නත්, එකක අතු, ඉති නැතිව කෙළින්ම හැදෙනවාත් නම් ඒ

හැදිමේ ගතිය තිබුණේ බීජයේ මිසක පස්වල නෙවෙයි.

ඒ වගේ ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි ඒ කර්ම නමැති බීජයේ තමයි තිබුණේ කන බොන ආහාරය හදාගෙන මේ රූපය මෙහෙම හදනවා කියන ගති ටික. ඒකයි ස්තීන්ද්‍රිය, පුරුෂීන්ද්‍රිය, ජීවිතීන්ද්‍රිය කියන මේවා කර්මප රූප කියලා කියන්නේ. වක්‍ර ඉන්ද්‍රිය, සෝත ඉන්ද්‍රිය, ඝාණ ඉන්ද්‍රිය, ජීවිතා ඉන්ද්‍රිය, කාය ඉන්ද්‍රිය, ස්තීන්ද්‍රිය, පුරුෂීන්ද්‍රිය, ජීවිතීන්ද්‍රිය කියන මේ ඉන්ද්‍රිය රූප ටික ඔක්කෝම ඉන්ද්‍රිය කෘත්‍යය කරන. ඒවා කෙලින්ම කර්මය. ආයේ කාටවත් මොනවත් කරන්න බැහැ. එයාමයි ඔක්කෝම බලය දරන්නේ. මෙතනදී මේ නාමරූප දෙක කියන කොට ඒ අවිද්‍යා මට්ටමටයි කර්මය, කර්මය මට්ටමටයි විඤ්ඤාණය. කර්මයේ තියෙන්නේ වතුර ටිකක් වත් බොන්න දෙන්නේ නැහැ කියන එක නම් විඤ්ඤාණයේ මට්ටමටයි දැන් නාමරූප වෙන්නේ. ඒ සිතේ තියෙන ගති ටිකත්, ඒ සිතේ තියෙන වෛතසික ටිකත්, ඒ වෛතසික වලට අනුව තමයි කන බොන ආහාරයෙන් යුක්ත රූපය හැදෙන්නේ. එතකොට හැදෙන රූපය කෙස්, රැවුල් නැතුව හැඳුනහම ස්ත්‍රීයක් කියලා පෙනෙනවා, කෙස්, රැවුල් ඇතුව හැඳුනහම පුරුෂයෙක් කියනවා. ඒ ස්ත්‍රීයක් හෝ පුරුෂයෙක් කියලා ලෝකයේ හඳුනාගන්න පුළුවන් විදියට රූපය හදන්න හදන රූපය තියෙන්නේ හිතේ. ස්තීන්ද්‍රිය, පුරුෂීන්ද්‍රිය ධම්මායතනය කියන තැනක තියෙන්නේ. ඕවා තමයි සුක්‍රම රූප කියලා ඉගෙන ගන්න තියෙන්නේ. අපි නිකමට කියමු ඔතන තමයි නාමරූප කියන්නේ කියලා.

ඊට පස්සේ ඒ නාමරූප දෙකේ මට්ටමටයි ආයතන ටික හැදෙන්නේ. දැන් ආයතන ටිකේ මට්ටමටයි ස්පර්ශ වෙන්නේ. දැන් වතුර බොන්න නොදුන්න කර්මය මත මේ ඇහැ හැඳුනොත්, දැන් වෙන්නේ මේ ඇහැට වතුර පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒකයි තියෙන ප්‍රශ්නය. ඒ කියන්නේ මෙහෙම වතුර දිහා බලනකොට එයාට පෙනෙන්නේ ලේ සැරව වගේ. මේ ආයතන ටික හදලා තියෙන ඒ කර්මයේ විපාක දෙනකොට - අපි හිතන්නේ වතුර බොන්න නොදෙනකොට කර්මයක් කළ විට වතුර නැති තැනක ඉපදෙනවා කියලා නේ. වතුර නැති තැනක ඉපදිලා, වතුර නැති දුක් විඳින්න වෙයි කියලා. සමහර විට ඒකට අපි සිහි කරගන්නේ කාන්තාරයක් මැද වගේ උපදියි කියලා. නමුත් කාන්තාර මැද ඉන්න කෙනෙකුට හරි වතුර ටිකක් ගිහින් දුන්නොත් බිච්ච හැකිනේ. ඒ හින්දා වතුර නැති තැනක ඉපදුනා කියන්නේ නැහැ. වතුර ඇති තැනදීත්, නැති තැනදීත් වතුර බොන්න බැරි විදියට උපන්නාහමයි වතුර නැති තැනක ඉපදෙන්නේ. ඒකට කරන්නේ මොකක්ද කෙලින්ම ආයතන ටිකම වෙනස් කරනවා. දැන් අවිද්‍යාවෙන්,

කර්මයෙන් මොකද කරන්නේ? මෙයාගේ ආයතන ටිකම වෙනස් කරනවා වතුර පෙනෙන්නේ නැති වෙන්න. ඇහෙන්නේ බැලුවොත් පෙනෙන්නේ ලේ සැරව වගේ. නාසය වෙනස් කරනවා වතුර කියලා හම්බවෙන ටික මෙහෙම බැලුවොත් ලේ සැරව ගදමයි එන්නේ. දිව ගැවොත් ලේ සැරව රසමයි එන්නේ කියලා මේ ආයතන ටික ඔක්කෝම දෙන දත්ත ටික දැන් මෙයාට වුනොත් ලේ සැරව. ඒකයි සමහර පෙරේතයෝ ඉන්නවා අනිත් අයට වතුර වගේ පෙනෙන තැනක මෙයාට පෙනෙන්නේ ලේ සැරව වගේ. හොඳට හිතන්න බාහිර තියෙන එක ලේ සැරව නම් ඔක්කොටම ලේ සැරව පෙනෙන්න ඕනේ. තියෙන එක වතුර නම් ඔක්කොටම වතුර පෙනෙන්න ඕනේ. එක්කෙනෙකුට ලේ සැරව පෙනෙන්නත්, එක්කෙනෙකුට වතුර පෙනෙන්නත් මොකක්ද හේතුව? ඒ කෙනා කෙනාගේ ආයතන වල මිම්ම. කර්මය කියන්නේ ඒකයි. කර්මය කියන කොට හොඳට දකින්න වෙන බාහිර මොනවත් නෙවෙයි වෙන්නේ, කෙලින්ම ආයතන ටික වෙනස් කරන එක කරන්නේ. ඒකයි මෙතන තියෙන ලොකුම භය. ලේ සැරව වගේ නම් පෙනෙන්නේ, දැන් ඉතින් වතුර තියෙන තැනකදීත් වතුර බොනවාද? බොන්න බැහැ. වතුර නැති තැනදීත්, වතුර තියෙන තැනදීත් මෙයාට වතුර නැහැ. දැන් තමයි නියම විදියට වතුර නැති තැනක ඉපදිලා තියෙන්නේ. දැන් පුළුවන් නම් කියන්නකෝ දුටුට හරි පුතාට හරි ඇවිල්ලා වතුර ටිකක් බොන්න දෙන්න කියලා.

හදිස්සියකදී වත් කර්මය බලවත් වෙලා, හවාංග මට්ටමින් හිත වෙනස් වුනොත් ඤාණිකව නාමරූප දෙක වෙනස් වෙනවා. නාමරූප දෙක වෙනස් වුනොත් මේ ආයතන ටික ඤාණිකව වෙනස් වෙනවා. ආයතන වෙනස් වුනොත් මේ ස්පර්ශය වෙන්නේ නැහැ. වෙන මට්ටමක් ස්පර්ශ වෙන්නේ. දැන් එතකොට වෙන මට්ටමක ඉපදිලා. දැන් මේ මට්ටමේ රූප පෙනෙන්නේ නැහැ, ඒ මට්ටම තමයි ඔය ආයතන වලට ස්පර්ශ වෙන්නේ. දැන් වෙන ලෝකයක් එක්ක ගනුදෙනු කිරීම. මේ ආයතන ටිකෙන් ගත්ත දත්ත ටිකෙන් අද කියන්නේ කය මේ වගෙයි කියලා. එහෙමවත් කියන්න තියෙන වටපිටාව ඔක්කොම මැකෙනවා අපිට. දැන් ඔහොම ආයතන ටික වෙනස් වුනොත් (අර මිලකඩ තිස්ස හාමුදුරුවෝ ගැන අහලා තියෙනවා නේද, වැද්දා ගැන. මේ ජීවිතයේම ඤාණිකව ආයතන ටික වෙනස් වුනේ. වතුර නැතිවුනේ. ඒ වගේ.) ඔබ ඇහෙන්න බලන කොට ලේ සැරව වගේ නම් පෙනෙන්නේ, ඔය වගේ දත්ත ටික වෙනස් වෙලා තිබුනොත් කාටහරි පුළුවන් වෙයිද ඔබට වතුර ටිකක් පොවාගන්න? හොඳට පෙනෙනවා අපි ජීවත් වෙන්නේ අපේ ආයතන ටිකෙන් මිසක බාහිර ලෝකයේ නෙවෙයි කියලා. දැන් ඉතින් අපිට ලේ සැරව වගේ නම් පෙනෙන්නේ, නහයට

ගන්නකොටත් දුවටවත්, පුතාටවත්, කාටවත් පුළුවන්ද වෙනස් කරන්න? බැහැ. ඒකයි කම්මසුකොමි කම්මදායාදො කම්මයොනි කම්මබණ්ණ කම්මපටිසරණං - කියලා කියන්නේ - කර්මයම නෑදෑ කොට, කර්මයම උත්පත්ති කොට, කර්මයම පිහිට කොට, කර්මයම පිළිසරණ කොට ජීවත් වෙන්නේ. දැන් අම්මා, තාත්තා පිහිට කරගෙන ඉන්නවා කියලා අපි හිතුවාට ඒවා සියල්ලම අහෝසි ඔතැනට සාපේක්ෂව. කර්මයම තමන්ට උපකාර කෙරුවොත් මිසක, කර්මයම වෙනස් වෙලා, ආයතන ටික වෙනස් වුනු දවසට වතුර ටිකක් බොන්න පුළුවන් මිසක ඒ වෙනතුරු බොන්න බැහැ.

මේ විදියට ලෝකය කියන කොට අවිද්‍යාවේ මට්ටමට අපි කර්ම කරලා, කර්මයේ මට්ටමට ප්‍රතිසන්ධිය ඇවිල්ලා, ප්‍රතිසන්ධි හිතේ මට්ටමට නාමරූප දෙක ඇවිල්ලා, නාමරූප දෙකේ මට්ටමට ආයතන හැදිලා, ආයතන මට්ටමටයි මේ ලෝකය කියලා මැවිලා තියෙන්නේ. මෙහෙම යමක් අපිට පෙනෙන්න හේතු ටික ඇතිවුනු හැටියි මේ පෙන්වන්නේ. අර ටවර් එක උඩට නැගලා වගේ සිද්ධියකින් මේ ඉන්නේ.

ප්‍රශ්නයකට උත්තරය: අසුභය බලන එක කාමෙන් මිඳෙන්න පළවෙනි කොටසට අයිති උපායක් ඔය. මම අවස්ථා දෙකක් කිව්වා - මේ රළු ටික අඩුකර ගන්න රූපය කියන එකට හිත තියෙලා කරගන්න ටිකක් ඔය මට්ටමේ. කෙළෙස්, රාගය කියන ඒවා සියල්ලම අතහැරලා දැන් මේ රූපය දකින මට්ටම - මම මේ දෙවෙනි අදියර කියලා පටන් ගන්නා නේ. දැන් නැවත රාගය බලමින් ඉන්න දේවල් නැහැ මෙයාගේ. මොකද ගැණු, දරුවෝ, මිනිස්සු ආදියෙන් දැන් මිදිලා. අසුභෙ සුභ විපල්ලාස කියන ටික ගෙවිලා. එක්කො අනිත්‍යයේ නිත්‍යය වූ, නැත්නම් දුකේ සැප වූ, අනාත්මයේ ආත්ම වූ විපල්ලාස තුනෙන් එකක් තමයි මේ තියෙන්නේ. මොකද එකක් ගෙවෙන කොට ඔක්කොම ගෙවෙනවා. නාම ධර්ම ටික හරහා මේ තියෙන්නේ. එක්කෝ මේ රූප තියෙනවා කියන තැනකින් හෝ නැත්නම් රූප නිත්‍යයි කියන තැනකින් හෝ රූපය දකින තමන් ඉන්නවා කියන මට්ටමකින් හෝ කියන තැනක මේ තියෙන්නේ දැන්. දැන් ආයේ ඔහේ මොනවත් මේවා බලමින් ඉන්න ඕනේ නැහැ. දැන් කෙළින්ම සෘජුව මෙහේ බලන්නත් පුළුවන් මෙයාට. මම මේ ප්‍රතිපදා දෙකක් හැටියට නේ කිව්වේ. අරක ඉස්සෙල්ලා කරන්න, ඒකේ ඕරංභාගීය සංයෝජන එහෙම තියෙද්දී මෙහෙම යන්න බැහැ. මෙතෙන්ට ආපු කෙනාට දැන් මොකුත් නැහැ. කෙළින්ම පිරිසිදුයි. උපමාවෙන් බලන්න, මේ ඇතුළත තියෙන හේතු ටික වෙනස් වෙන කොට ආයතන වෙනස් වෙන හැටියටයි නේද අපිට පෙනෙන්නේ? එහෙනම් තියෙන දෙය පෙනෙනවා නෙවෙයි, මෙහෙම පෙනෙන්න

අපිට ඇතුළත තියෙන සිද්ධියක්ම බලපානව කියන ටික පෙන්නන්න ගන්න උපමාවක්. මේ කරුවා ගන්නේ මොනවත් පෙන්වන්න නෙවෙයි, අවිද්‍යා කර්ම කියන ටිකෙන් ආයතන ටික වෙනස් කළ විට ඒ වෙනස් වුණු ආයතනයෙන් පෙන්වන සටහන් අපිට විදින්න වෙනවා මිසක එතකොට අපිට පෙනන දෙයට භෞතික දෙයක සිද්ධියක් නෙවෙයි මේ අපි විදින්නේ. භෞතික දෙයක සිද්ධියක් ඇදිලා නෙවෙයි අපිට පෙනෙන්නේ කියන එකක් කියන්නයි මම මේ ගත්තේ. එහෙනම් භෞතික දෙයක සිද්ධියකින් නෙවෙයි මට මිඳෙන්න තියෙන්නේ කියන එක. අර ටවර් එකට නැගපු නිසායි පෙනෙන්නේ කියනවා වගේ සිද්ධියකුයි මේ කියන්නේ. එතකොට එයා දන්නවා අවිද්‍යා කර්ම මට්ටමෙන් නම් දැන් මේ ප්‍රතිසන්ධි මට්ටමේ හිත හැදිලා තියෙන්නේ, මේකට තියෙන උපාය තමයි ඒ ආයතන ටික නිසාම ස්පර්ශ වෙලා පෙනෙන ලෝකයේ හම්බවෙද්දී මේ ක්ෂණිකව මට මෙහෙම පෙනෙන්නේ මේ නිසයි නේද කියලා මේ සිද්ධියම සිහි කරගන්නවා. ඇත්තම ඇත්ත සිහි කරගන්නවා. සිහි කරන කොටම මෙහාට තියෙන නැඹුරුව ඔක්කොම අනභැරෙනවා. එතකොට එයා දන්නවා මේ ටික නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා කියලා කියන්නේ, දැන් මේ ටික සිහි කරගන්න කොට ආයෙත් ඊළඟට මේ දිහා බලාගෙන ඇතිවෙන අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන හේතු ටික නැහැ ආයෙ හැදෙන්න. එතකොට මේක නැතිවෙනවා. පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත ටික නිසා පෙනෙන කොට, පෙනෙන එකත්, පෙනෙන එකේ ඇතිවීමත් දකිනකොටම නැතිවෙන බව සිද්ධවෙලා. නැතිවීම නිසා මේක වෙනවා.

බොහොම ගැඹුරු සිද්ධියක්, නමුත් මේ බලන සිද්ධියෙන්ම තියෙනවා මෙහේ අනුවෙලා තියා නැඹුරුවෙලා වත් නැහැ. එලය නේ අපිට හම්බවෙන්නේ. දකිනකොටම එලයට හේතු ටික පෙනෙනවා. පංච උපාදානස්කන්ධයත් ඇතිවීමත් නැතිවීමත්. එයා දන්නවා මේ ටික ඇතිවුනේ මෙහෙම, මේ ටිකත් මේ ටික ඇතිවුණු හැටිත් නොදන්නා එකම නේද නැවත හේතු ටික හැදෙන්න හේතුව? මේ ටිකත් මේ ටික ඇතිවුණු හැටිත් දකිනකොටම මේ හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා නේද කියලා මේකේ නැතිවෙන හැටිත් දකිනවා නම්, එතකොට මෙයා දන්නවා පංච උපාදානස්කන්ධයත් ඒකේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් දකිනවා කියන කොට කිසිම දෙයක් ඉතුරු නැහැ. දැන් ඔහොම නුවණකින් ජීවත්වෙනවා කියන්නේ සම්පූර්ණ හඳුන්වන - එකලාව හැසිරෙනවා. දාහක් මැද හිටියත් එයා තනියම ඉන්නේ. ඇලීම ගැටීම නැතිකරන්න ඕනේ නැහැ මොකද දෙපැත්තක් වුනොත් නේ ඇලෙන්නේ ගැටෙන්නේ. ලෝකය ඉපද නිරුද්ධ වෙනවා කියන සිද්ධියක් නම් - බුහුමයෙක් වගේ නම් ඉන්නේ, හැමවෙලේම තනියම නම් ඉන්නේ -

තේරුණාද මම කියන එක. න ව කිංචි ලොකෙ උපාදියති - ලෝකයේ කිසිවක් උපාදානය වෙලා නැහැ. ඒ කියන්නේ මෙහෙම බලන විටත් මේ හේතු ටික නිසා ගටගත්ත එක පෙනෙනවා, හේතු ටික නැතිවෙන කොට නැතිවෙන එක පෙනෙනවා මිසක. ඇහෙනවා කියන එකේදීත් හටගත්ත හේතු ටිකත් ඒකේ නැතිවෙන එකත් පෙනෙනවා මිසක, එයා මෙහේ රූප ශබ්ද අල්ලගෙන නැහැ. අපිට වෙන්නේ මෙහෙ නිසා උපදින එකේ අපි මෙහෙම ඉන්නේ. අතහැරෙනවා කියන කොට මෙහේ තියෙනවා කියන නිමිත්තක් එනවා. නැවතත් මෙහේ හේතු ටිකක් නිසා ශබ්දය ඇහෙනවා. ඇහෙන ශබ්දය අල්ලගෙන ඉන්නේ. මේ හේතු ටික නැතිවුනාට අර අල්ලගත්ත ශබ්දය නැවතත් ඉතුරුයි අපිට. හැමවෙලේම අපිට කැල්ල කැල්ල එකතු වෙව් යන්නේ. දැන් මෙහේ හේතු ටික නිසයි මෙහේ පෙනන්නේ. පෙනෙන කොට මම පෙනෙන දෙය අල්ලගෙන නම් ඉන්නේ හේතු ටික නැතිවෙන කොට පෙනෙන දෙය නැති වුනාට අල්ලගෙන හිටපු ටික මට නැතිවෙන්නේ නැහැ. ඒ ටික ඉතුරුයි, තියෙනවා කියලා එකතු වෙනවා මට. ඊළඟට නැවතත් මේ හේතු ටික නිසාම ඇහෙන බව වෙනවා. ඇහෙන එක අල්ලගන්න කොට, හේතු ටික නැතිවෙන කොටම ඇහෙන එක නැති වුනාට, අල්ලගත්ත එක මට ඉතුරුයි. එතකොට කියන්නේ මම උපාදාන සහිතව ඉන්නවා, ලෝකය අල්ලගෙන ඉන්නවා, ලෝකයේ බැසගෙන ඉන්නවා, ලෝකය තුළ ඉන්නවා කියලා. දැන් මේ විදියට යනකොට පටිච්ච සමුප්පාදයට හිත තිබ්බා කියලා කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදය වැය දන්නවා. පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදය වැය දන්නවා කියන එකත් පටිච්ච සමුප්පාදය දන්නවා කියන එකත් දෙකක් නෙවෙයි.

උත්තරය: උදය වැය කියන්නේ ඇතිවීම නැතිවීම - පංච උපාදානස්කන්ධත් ඒක ඇතිවෙන හැටිත් නැතිවෙන හැටිත්. අපි තමයි ඕකට බාහිරට සාපේක්ෂව මේකට ඇතුළ කියන්නේ. එදාට ඇතුළ බාහිර නැහැ. පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය ඇතිවෙන හැටි - දිට්ඨි දිට්ඨි මතතං, ඔය ටික දැනගන්න. අද ඉන්න මට්ටමට ඕක ගැටගහන්න එපා. අද අපි ආධ්‍යාත්මික බාහිරව බෙදිලා උපාදාන සහිතව ඉදගෙන අර්භත් එල මට්ටමේ දර්ශනයක් ගන්න ගිහිල්ලා මේ ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ. උද්දංභාගීය සංයෝජනයක් දුරුකරන්න ගිහිල්ලා. ඒ නිසා මේ දර්ශනය දැනගෙන ඉන්න. අද මේ මම ඉන්නේ, මේ අනුන් ඉන්නේ කියලා කාමරාග සංයෝජන ඇතුළේ ඉදගෙන මේ දර්ශනය ආදේශ කරන්න ගියොත් ප්‍රශ්නයක් කියලා මම කියන්නේ. අපි අද බලන්නේ අපේ විපල්ලාස මට්ටමට හිත තියලයි. විපල්ලාස දුරු වුනාම අපිට හිත තියාගන්න පුළුවන්. මේ මට්ටම දුරු වුනාම ප්‍රකට වෙන්න ඕනේ ක්ලේශයකට තියෙනවා මට්ටමක්, උත්තර. ඒ කියන්නේ දහයේ පංතියට

ගියාම මේ ප්‍රශ්නයට මෙහෙම උත්තර ලියන්න කියලා කිව්වොත් පළවෙනි පංතියේ ඉදගෙනම මම මේකට උත්තර හොයනවා වගේ සිද්ධියක්. මම කියන්නේ ඔයා යන්න, ඔයාට යම් දවසක දහයේ පංතියේ දිහාවට යනකොට කෙනෙක් මෙහෙම ඇහුවොත් එදාට මෙහෙම කියන්න කියලා දැනගෙන ඉන්න ඕනේ. අද ඔයාගෙන් මෙහෙම අහන්නේ නැහැ. අද ඔයාගෙන් මෙහෙම අහලත් බැහැ. අද ඔයා මේ ටික කරගෙන යන්න කියලයි කියන්නේ. කෙළවර කියලා දෙන්න ඕනේ නේ. ප්‍රතිපදාව කියන්නේ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා, විමුක්ති, විමුක්ති ඥාණ දර්ශන. සීලයත්, සමාධියත්, ප්‍රඥාවත් ඒ ටිකෙන් මිදෙන්න ඕනේ ටිකත් කියලා දෙන්න ඕනේ. මේ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා තියෙන්නේ කාමයෙන් මිදෙන්න. මේ සංයෝජනයන්ගෙන් මිදෙන්න. මේ විදියට හිත තියලා මේ ටිකෙන් මිදෙන්න කියලා දෙන්න ඕනේ. ඊට පස්සෙ ඔබට තනිවමත් භාවනා කළ හැකියි. ඇයි අහගෙන තියෙනවා නේ. කියලා දිලා තියෙනවා. හැමදාම හාමුදුරුවනේ මම දන් මේ ටික කළා, දන් මොකක්ද කරන්න ඕනේ කියලා අහන්න එන්න ඕනේ නැහැ. එහෙම අහන්න එන්න වෙන්නේ අපිට දර්ශනයක් නැතුව අනුන්ගේ දර්ශනයකට අපි භාවනා කරලා, කුලියට වැඩකළොත් තමයි. කුලියට වැඩකරන්න ඕනේ නැහැ, හැමවෙලාවේම තමන්ම ස්වාමියෙක් වෙන්න ඕනේ මේ නුවණට. ඒ කියන්නේ අපිටම තේරිලා තමයි අපි කරන්න ඕනේ. එතකොට ඒක තේරෙන්න මුලින් දර්ශනය තමයි අපි මේ කියන්නේ - මේ කාරණා දෙක දෙපැත්තට කඩලා.

දන් මේ සිද්ධිය දන්න කොට මෙයාට හොඳට උත්තර ටික එනවා. අපි වර්තමානයේ හේතුඵල දහම බැලුවොත් - වර්තමානයකට ආවොත්, මම ඉස්සෙල්ලා මතක් කළා වර්තමානයේ ආධ්‍යාත්මයෙන් මිදෙන්න පුළුවන් නමුත් බාහිර ආයතනයෙන් මිදෙන්න බැහැ කියලා. අපාය තියෙනවාද, දිව්‍ය ලෝක තියෙනවාද කියලා ඇහුවොත් මොකද කියන්න වෙන්නේ? තියෙනවා කියන්න වෙනවා. එතකොට සාස්වත දෘෂ්ටිය. නැහැ කිව්වොත් උච්ඡේද දෘෂ්ටිය. නමුත් මෙතනදී ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා. නැහැ කියන එකෙන් මිදෙන්න ඕනේ සාස්වත දෘෂ්ටියට වැටෙන්නේ නැතුව. තියෙනවා කියන එකෙන් මිදෙන්න ඕනේ උච්ඡේද දෘෂ්ටියට වැටෙන්නේ නැතුව. තියෙනවා කියන එකෙන් නොමිදී අනිමිත්ත වෙන්න බැහැ, නමුත් උච්ඡේද වාදයට වැටෙන්නත් බැහැ. නැහැ කියන එකෙන් නොමිදී අනිමිත්ත වෙන්න බැහැ, නමුත් සාස්වත වාදයට වැටෙන්න බැහැ. ඔතන තමයි දක්‍ෂකම. කෙනෙකුට තියෙනවා කියන එකෙන් මිදෙන එක අමාරු නැහැ, නැහැ කියන පැත්තට හිත තියලා. නැහැ කියන එකෙන් මිදෙනවා කියන එක අමාරු නැහැ තියෙනවා කියන පැත්තට හිත තියලා. නමුත් ලෝකයේ අමාරු දෙය

තමයි තියෙනවා කියන එකෙන් මිදෙන්නත් ඕනේ නැහැ කියන එකට පත්වෙන්නේ නැතුව. නැහැ කියන අන්නෙන් මිදෙන්නත් ඕනේ හැබැයි තියෙනවා කියන අන්නෙකට වැටෙන්නේ නැතුව. එහෙම වුනොත් තමයි මධ්‍යම. නැත්නම් සාස්වත අන්තය අතහැරෙනවා නමුත් උච්ඡේද වෙලා නම් වැඩක් නැහැනේ. උච්ඡේද අන්තය අතහැරෙනවා සාස්වත වෙලා නම් ඒත් වැඩක් නැහැ. මේ අන්ත දෙකම අතහැරලා මැදට ඇවිල්ලා මිසක මේ අන්තය අතහැරලා මෙහාට ගිහිල්ලත් නැහැ, මේ අන්තය අතහැරලා මෙහාට ගිහිල්ලත් නැහැ.

ඒ වගේ දැන් මේ දර්ශනය දැනගත් විට අපාය තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකය, බ්‍රහ්ම ලෝකය තියෙනවා කියලා කියන්නෙන් නැහැ. අපාය, දිව්‍ය ලෝකය, බ්‍රහ්ම ලෝකය නැහැ කියලා කියන්නෙන් නැහැ. ඇයි ඒ - පටිච්ච සමුප්පාදය දන්නවා, එයා දන්නවා දැන් මේ අවිද්‍යාව බලවත් වුනොත් කර්ම විඤ්ඤාණය බලවත් වුනොත් ප්‍රතිසන්ධි සිත ඒ මට්ටමට වුනොත්, ආයතන ටික හැදුනොත්, මේ මට්ටම ස්පර්ශ වෙනවා නේද කියලා දන්න නිසා අපාය නැහැ කියන්නේ නැහැ. ඇයි ඒ - මේ මට්ටමට මේ මට්ටමේ ලෝකය ස්පර්ශ වෙනවා. දැනට හැදිලා තියෙනවා නෙවෙයි, මේ ආයතන ටික හැදුනොත් මෙහෙම ස්පර්ශ වෙනවා. එතකොට අපි දැන් පිහිටලා තියෙන අපායක් ගැන හිතනවා නම් ඒ ටික අතහැරෙනවා. නැහැ කියන්නේ නැහැ ඇයි? දැන් මේ ආයතන ටික ඒ මට්ටමේ රූප ස්පර්ශ වෙන විදියේ ආයතන ටිකක් හැදුනේ නැත්නම් මට. මේ ආයතන හැදුවොත් ඒ ආයතන ටික හදලා ලෝකයේ පෙනෙන කොට, හැදුනොත් මෙහෙම ලෝකය උපදින නිසා, නැහැ කියන්නේ නැහැ. දිව්‍ය ලෝකය නැහැ කියන්නේ නැහැ. මොකද - අවිද්‍යාව අඩු වුනොත්, කුසල කර්මය, කුසල චිත්තය බලවත් වුනොත් මේ ප්‍රතිසන්ධි මට්ටමේ හිත වෙනස් වෙනවා. එතකොට නාමරූප දෙක වෙනස් වෙනවා. එතකොට ආයතන වෙනස් වෙනවා. එතකොට ඇතිවෙන ස්පර්ශය මෙහෙමයි කියලා දන්න නිසා, එතකොට විදින්නේ මේ මට්ටමෙන් කියලා දන්න නිසා නැහැ කියන්නේ නැහැ. නමුත් තවම එහෙම වෙලා නැති නිසා තියෙනවා කියන්නේ නැහැ. දිව්‍ය ලෝකය ඉපදිලා කියලා කියන්න බැහැ මොකද මෙයා පටිච්ච සමුප්පාදය දන්න නිසා. නැහැ කියන්න බැහැ මෙහෙම වුනොත් මෙහෙම වෙනවා නිසා අනිවාර්යයෙන්. ඒ කියන්නේ මනුෂ්‍යය ලෝකය කියලා එකක් නැහැ කියන්න බැහැ අපිට ආයතන සකස් වෙලා මෙහෙම තියෙන නිසා. මනුෂ්‍යය ලෝකය කියලා එකක් තියෙනවා කියලා කියන්න බැහැ මේ කර්මය වෙනස් වෙලා, මේ ප්‍රතිසන්ධි සිත නැතිවෙලා, ආයතන වෙනස් වුනොත් මේ මට්ටමේ ස්පර්ශයක් වෙයිද? ඒ නිසා තියෙනවා කියන්න බැහැ. පටිච්ච සමුප්පාදය කියන්නේ මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙනවා,

මෙය නැති කලිහි මෙය වෙන්වේ නැහැ. හරියට පටිච්ච සමුප්පාදයට හිත තියලාම තමයි මේකෙන් නිවැරදිව මිදෙන්න වෙන්නේ. නිවැරදිව මිදෙන කොට තියෙන ලක්ෂණය තමයි පටිච්ච සමුප්පාදය හරියටම දැකලා. ඒ කියන්නේ ලෝකය ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි දකින කොට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා - ලෝක සමුදයං බො කචාන යථාභූතං සමමපඤ්ඤාය පසුසතො යා ලොකෙ නඤ්ඤා සා න භොති - ලෝකයේ ඇතිවීම දන්න කෙනා නැහැ කියන්නේ නැහැ. ලෝක නිරෝධං බො කචාන යථාභූතං සමමපඤ්ඤාය පසුසතො යා ලොකෙ අඤ්ඤා සා න භොති - ලෝක නිරෝධය දකින කෙනා ඇතැයි කියන්නේ නැහැ. එතෙතෙ කචාන උභො අනෙත අනුපගමම මජ්ජිමනිකායෙ අනිසමබ්බදධං - මේ ඇත සහ නැත කියන අන්ත දෙකට නොපැමිණ මධ්‍යයම ප්‍රතිපදාවෙන් තථාගතයන් වහන්සේ සම්බුද්ධත්වයට පත්වුනා. පටිච්ච සමුප්පාදයේ අවිද්‍යාව මෙබඳු වෙලා, කර්මය මෙබඳු වෙලා, ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය මෙබඳු වුනොත් මෙන් මේ මට්ටමේ ලෝකයක් උපදිනවා කියලා දන්න නිසා නැහැ කියන්නේ නැහැ. මේ මට්ටමේ ගතියට වෙනවා කියන එක දන්න නිසා - නයි, පිඹුරො, පෙරේතයෝ - මේ ආයතන ටික උපන්නොත් වෙනවා. ඒ නිසා නැහැ කියන්නේ නැහැ. මේ අවිද්‍යාව නැතිවුනොත් කර්මය නැතිවුනොත් මේ මට්ටමේ විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් නාවොත් මේ ආයතන නැති නිසා තියෙනවා කියන්නේ නැහැ. එතකොට තමන්ට ස්වාධීනයි, මිදෙනවාද නැත්ද කියන එක තමන්ට ඉඩ තියෙනවා. බැරවෙලා අනිවාර්යයෙන් අපාය, දිව්‍යලෝකය තියෙනවා නම් මට යන්නම වෙයි. ඇයි මම මොනවා කෙරුවත් ඒක තියෙනවා නේ - ඒ ඇති බවම මට අනිමිත්ත වෙන්න බැහැ නේ. අපාය, දිව්‍යලෝකය තියෙනවා කියන්න නිමිත්තම තියෙනවා නේ. මරණාසන්න මොහොතේ ඔය තියෙන අපාය සිහිවුනොත් - මට මොනවත් කරන්න බැහැනේ, මට පරිබාහිරවේ අපාය තියෙන්නේ. තියන එක නැතිකරන්න පුළුවනැයි මට? සිතුවිලි වල අනිත්‍යය බැලුවාට ඒක එහේ තියෙනවාම කියන තැනක හිටියොත්.

ඒ නිසා එහෙම එකක් නැහැ. නමුත් අමතක කරන්න එපා - මනුෂ්‍යය ලෝකය කියලා එකක් නැතුවා නෙවෙයි නේ. මෙහෙම ස්පර්ශ වෙන්න පුළුවන් නේ. ඒ වගේමයි කියලා දකින්න. මෙතැනද මේ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත ලෝකය මෙහෙම නම්, අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත අපායත් එහෙමමයි කියලා දකින්න. දැන් නැති වුනාට ඒ හේතු හැදූනොත් මේ විදියෙන්ම ස්පර්ශ වෙනවා කියන එක දකින්න. ඒකෙන් කිව්වේ ඔබට නැහැ කියලා පැනලා යන්න එහෙම නෙමෙයි කියන එකයි මම මේ කියන්නේ. දැනට අපාය තියෙනවා නෙවෙයි. දිව්‍ය

ලෝකය, බුන්ම ලෝකය තියෙනවා නෙවෙයි. අපාය තියෙනවා, දිව්‍ය ලෝකය, බුන්ම ලෝකය තියෙනවා කියලා හිතුව හැකි ඕකත් සම්මා දිට්ඨිය - ඕක කර්ම සහිතයි. එතකොට ඒ තියෙන අපාය, දිව්‍ය ලෝකය ගැන බලන්න ගියාම මෙහේ අනුවෙන්නේ නැහැ, එහෙ නිමිති සහිතයි, හැම වෙලාවේම තියෙන එකට කරන්න එකක් නැහැ. ඊට පසුව ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨියේදී එහෙම වත් තියෙනවා කියන්නේ නැහැ. සම්පූර්ණයෙන් බාහිරයට නැඹුරු වෙන්නේම නැතුව පංච උපාදානස්කන්ධ ලෝකයක් - තමන් තුළින්ම ලෝකයත්, ලෝකය ඇතිවෙන හැටිත්, නැතිවෙන හැටිත් කියන තියුණු දර්ශණයකට එනවා. මේක තමයි ඇත්තටම ඇත්ත. මේ වගේ සිද්ධියක් නොදන්න නිසා බාහිරක ඇති බවකින් දැනගෙන, ඇති කියලා මට්ටමක ඉන්න එකත් තව ලාභයක් නිසා ඒකට ඇත්තක් කිව්වා මිසක, එයද එහෙම තියෙනවා කියන එකම නෙවෙයි. මොකද ලෝකයට හැම විටම ඒ ඒ ආයතනට හම්බවෙලා මිසක තියෙන්නේ, දැන් ආයතනයට මැවෙනවා කියන එක කර්මයට හරි පුදුම දේවල්.

ඔබ අසා ඇති ලෝසක භාමුදුරුවන්ගේ කථාව. ලෝසක භාමුදුරුවෝ අතීතයේ කරපු බලවත් අකුසලයක් නිසා පිරිනිවන්පාන දවස දක්වාම බඩගින්නේ. දානේ බෙදන්න යනකොට හැමෝටම පෙනෙනවා පාත්‍රයට දමන්න ඉඩ මදි, කට දක්වාම ආහාර පිරිලා. ඉතින් බෙදන්නේ නැතුව යනවා. භාමුදුරුවෝ පෝළිමේ හිටියත් බත් ඇටයක්වත් පාත්‍රයේ නැතුව ඉන්නේ. මේ තමයි කර්ම විපාකයේ හැටි. ඔහොම තැනකින් ලෝකය තියෙන්නේ සැප දුක් විඳින්න. හොඳට ඒක මතක තියාගන්න ඕනේ. අපි මේ පය ගහලා අල්ලගෙන හිටියාට, මේ සතර මහා ධාතුව වෙනම, මනෝමයෙන් හදාගත්ත එක වෙනම, ඒ නිසා මේ පෙනෙන එක අනුවෙලා කියලා හොඳට හයියට අනුවෙලා තියෙන්නේ මට. නැතුව මේ පෙනෙන දෙය අනුවෙලා හින්දා එහෙම නෙවෙයි. කයට ගැටෙන ස්පර්ශය වෙනම එකක්, හිතට පෙනෙන බංකුව වෙනම එකක්, දැන් හොඳට හයියෙන් බංකුව අනුවෙලා මේ තියෙන්නේ. මම ඕකට කථාවක් කියන්නේ, අපි ජීවත් වෙන්නේම එහෙම, ඒ වගේ තැනක නිසයි මේ තරම් රළු ක්ලේශයක් තියෙන්නේ. ඕක තේරුණොත් අපිට ක්ලේශය නැහැ. අපි නිදාගෙන ඉන්නවා කියමු. ඒ හැම වෙලාවේදීම අපේ ස්වභාවය තමයි මේ කයට දූනෙන ස්පර්ශයට මනෝමය ගැටගහන එක. මේ අතින් අල්ලගෙන ඉන්න එක හිතට තේරෙනවා. තේරෙන එක මේ ගැටගහලා බංකුව අල්ලගෙන ඉන්නවා කියලා හිතාගෙන ඉන්නේ. ඕකම තමයි මේ අවිද්‍යාවට කරන්නේ. නිදාගෙන ඉන්න කොට ඇදේ කෙළවරක තිබුණු යකඩ ඇනයක් ඇනෙනවා. දැන් හොඳට නින්ද ගිහිල්ලා. හීනෙන් පෙනෙනවා

එක්කෝ මිනිහෙක් ගහන්න එනවා, බල්ලෙක් හපන්න එනවා වගේ දෙයක්. දැන් පෙනෙන කොට මේ වේදනාවට හිතෙන්ම ඇදගන්නවා බල්ලා ඇවිල්ලා හයියෙන් හපනවා කියලා. කැගහගෙන නැගිටිනවා. දැන් මෙහේ සිද්ධිය අපි දන්නේම නැහැ. ඇහුවාම මොකද කියලා, 'මාව බල්ලෙක් හැපුවා, බලන්නකො මේ හිරිලා ලේන් එනවා'. දැන් හරි ප්‍රශ්නය ඇත්තටම බල්ලෙක් හපලා වගෙයි. නමුත් හීනය. විසඳගන්න බැරි ගැටළුවක්. අන්තිමට වෙලා තියෙන්නේ ඔහොම දේවල්. මදුරුවෙක් විදිනවා වගේ මොනවා හරි දෙයක් මෙහේ වෙන්නේ. හැම වෙලාවේම කයට ගැටෙන දෙය හිතට දූනෙන දෙයත් එක්ක අපි ක්‍ෂණිකව ගැටගහනවා. එතකොට කාටද දැන් ඔප්පු කරන්න වෙන්නේ මේ හිතෙන් බල්ලෙක් කෑවේ නැහැ කියලා. මෙහේ අය හීනයක් කියන කොට, අතින් පැත්තෙන් අතක් හිරිලා, රිදෙනවා - ඒකත් පෙනෙනවා නම්, හිතෙන් බල්ලා ඇවිල්ලා හැපුවෙත් මෙතන නම්. ඔය වගේ හිතේ ක්‍ෂණයකින් ගැටගහනවා.

ඒ වගේ කයට මෙහෙම දූනෙන කොටම හිතට දූනෙන දෙය ක්‍ෂණයකින් ගැටගහනවා. මෙතැනට අහුවුනේ මොකක්ද - බංකුව. දැන් මේ බංකුව අහුවුනේ කියලා නේ හිතාගෙන ඉන්නේ. හරියටම ඒ ඇනය වදින එකයි, හිතෙන් දකින එකයි ගැටගහපු එකෙයි මේකෙයි වෙනසක් තියෙනවාද කියලා බලන්න. ඕකම තමයි කරන්නේ. ඔය වගේ මෝඩකමක් තියෙන කුරු අපිට කෙළෙස් පැවැත්විය හැකියි. බැරිවෙලා මේ රූපය පිරිසිදු දැක්කොත් මේ මෝඩකම පවත්වන්න බැහැ. එහෙමයි රූපය පිරිසිදු දකින්න ඕනේ. එහෙම රූපය පිරිසිදු දකින්න. දැකලා අතින් පැත්තට එන්න ඕනේ මේ පටිච්ච සමුප්පාදය දකින්න. මේ පැත්තට හිත තියලා නාම ධර්ම ටික පිරිසිදු දකිනකොට රූපෙන් මිදෙනවා. ඉන්පසු නැවත කරන්න දෙයක් නැහැ. විප්පමුතනසස සබ්බධි - කුමකින්ද මිදිලා තියෙන්නේ? රූපයෙන්, ශබ්දයෙන්, ගන්ධයෙන්, රසයෙන්, පොට්ඨබ්බයෙන්, ධර්ම ආරම්භයෙන් කියන ටිකෙන්ම මිදිලා. මිදුන විට රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, පොට්ඨබ්බ තණ්හා, ධම්ම තණ්හා නැහැ. තණ්හා නැතිනම් උපාදානය නැහැ. උපාදානය නැත්නම් භවය නැහැ. භවය නැත්නම් ජාති, ජාති පව්වයා ජරා මරණං සොක පරිදෙව දුකි දොමනසසුපායාසා නිරුප්ඤ්ඤානි.

ඔය ටික වෙනවාද නැද්ද කියන එක ඔබම හිතලා බලන්න. අපි මෙහෙට නැඹුරුවුනු සිහි නුවණකින් ඉන්න විට එහෙ නිසා මෙහෙට නෙවෙයි. ඒක හොඳට මතක තියෙන්න ඕනේ. එහෙ නිසා මෙහෙට ආවා කිව්වත් ඉන්නේ එහෙමයි. ඒකයි මම හැමදාම කියන්නේ රූපය

නිසා සංඥාවක් ආවා කිව්වත් මෙහේ අනුවෙලා නැහැ. එහේ නිසා මෙහෙට ඇවිල්ලා එකක් නෙවෙයි මම කියන්නේ. රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා, ගන්ධ සංඥා, රස සංඥා, පොට්ඨබ්බ සංඥා කියන ටිකෙන්ම මිදෙන්න ඕනේ. මම එදා කිව්වේ නසඤ්ඤසඤ්ඤ කියලා. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ හෝ ධම්ම හෝ රූප සංඥා, ශබ්ද සංඥා, ගන්ධ සංඥා, රස සංඥා, පොට්ඨබ්බ සංඥා හෝ කියන ඔය ටික ඔක්කෝම එකයි. ඔය ටිකෙන්ම මිදෙන්න ඕනේ. මිදුනු විට කියනවා රූප තණ්හා නැහැ, ශබ්ද තණ්හා නැහැ - පටිච්ච සමුප්පාදයේ තණ්හාව හැටියට පෙන්වන්නේ මොකක්ද? රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, පොට්ඨබ්බ තණ්හා, ධම්ම තණ්හා. ඔය තණ්හාව නිසා නම් උපාදානය වෙන්නේ, තණ්හාව නැති වුනොත් උපාදානය නැහැ. උපාදානය නැත්නම් භවය නැහැ. භවය නැත්නම් ජාතිය නැහැ. ජාතිය නැත්නම් ජරා මරණ නැහැ. ඔය ටික වෙනවාම නේ.

මට රූපයයි, රූප සංඥාවත් නැත්නම්, ඒ නිසා වක්කු සම්ඵස්සයක් හෝ වක්කු සම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනාවක් හෝ තණ්හාවක් හෝ තියෙයිද? නැහැ. එතකොට රූපය හෝ රූප සංඥාව කියන එක මට හම්බවෙයිද? තමන් තුළින්ම ඇතිවෙන හේතු ටිකක් නිසා පෙනෙන බවත්, ඒ හේතු ටික නැතිවෙන කොට පෙනෙන බව නැතිවෙනවත් කියලා මෙහාට එන්න මට රූපය හෝ රූප සංඥාවක් හම්බවෙයිද? මෙයාට කියනවා ලොකෝත්තරයි කියලා. ලෝකයෙන් එතරයි. ලෝකයා රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බයට පැනලා පළඟැටියා වගේ ඕකේ ජීවත් වෙවී, ඒකේ සතුටු වෙමින්, ඒකේ දුක් වෙමින්, අඬමින්, විළාප දෙමින්, අටලෝ දහමින් කම්පා වෙවී අඬනකොට න ව කිංචි ලොකෙ උපාදයති - මේ දර්ශනය දැකපු කෙනා ලෝකයේ කිසිවක් උපාදාන නොකොට ඒ ලෝකයම බලනවා, අහනවා කියන අරමුණේම ඉන්නවා හැබැයි ලෝකයෙන් මිදිලා. එතකොට ලෝක නිරෝධය කියලා කිව්වේ කිසිම දෙයක් නැති, හිස්තැනකට නෙවෙයි. ලෝකය නිරුද්ධ වුනු සංඥාවකින් ජීවත්වෙනවා. තමන් තුළ ස්කන්ධ ඉපද නිරුද්ධ වෙනවා කියන සංඥාවෙන් ජීවත්වෙනවා. මේ ජීවත්වෙන ක්‍රමයට එයාට ලෝකය නිරුද්ධයි මිසක ඇස්, කණ වසා ගෙන කිසිදෙයක් හිතෙන්නේ නැති තැනක ඉන්න සිද්ධියක් ගැන නෙවෙයි මම කියන්නේ. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන මේ සංඥාවන්ගෙන් මිදිලා මේ ලෝකයේ තියෙන සංඥාවන් නිරුද්ධ කරලා ඉන්නවා. ඒකට කියනවා නිරෝධ සංඥාව කියලා. නිරෝධ සංඥාව කියලා කියන්නේ සංඥාවක් වත් නැහැ කියලා කියන එක නෙවෙයි. ඒකට කියනවා සංඥා නිරෝධය කියලා. සංඥාවන් නිරුද්ධ නම් විඤ්ඤාණය නිරුද්ධයි, ඒකට තමයි සමාපත්තිය කියන්නේ. සංඥා

නිරෝධය අනෙකක්, නිරෝධ සංඥාව අනෙකක්. ඒක හොඳට මතක තියාගන්න. නිරෝධ සංඥාව කියන එකෙන් කියන්නේ මොනවත් නැති හිස්තැනක ඉන්නවා කියන එක නෙවෙයි. ලෝකය නිරුද්ධයි මෙයා ළඟ තියෙන සංඥාවට. මෙයා ළඟ තියෙන්නේ මොකක්ද - ලෝක නිරෝධය පිළිබඳ සංඥාව. ලෝකය අහු නොවෙන විදියේ දර්ශනයකින් ඉන්නේ කියන එකයි මේ කියන්නේ.

එතකොට ඒ දර්ශනයට ලෝකය නිරුද්ධයි. ලෝකයේ ඉන්න කෙනාට මේ නිරෝධ සංඥාවෙන් ඉන්න බැහැ. අපි රූප සංඥාවෙන්, ශබ්ද සංඥාවෙන් හිටියා කියලා නිරෝධ සංඥාව එහෙම නෙවෙයි. ඒවා ලෝකයේ තව යට, මැද, කෙළවරේ, ඇතුළේ. ලෝකයේ ස්කන්ධ පංචකය ඇතුළේ. එතකොට නිරෝධ සංඥාව කියන කාරණාව ලොකු වෙනසක්, ලොකු විශේෂනයක්. ඒ කියන්නේ ලෝකයේ කිසි කෙනෙකුට නැහැ ඒ හැකියාව. ඒ හැකියාව පුළුවන් කෙනා ලෝකයට අයිති නැහැ කියන සිද්ධියක් ගැන මේ කියන්නේ. කිසිම දවසක හිනෙකින්වත් ලෝකයේ කෙනෙකුට බැහැ එතැනට යන්න. රූපය ඉක්මවන්න දන්නේ නැහැ ලෝකය. ඒ කියන්නේ රූපය හෝ රූපය නිසා එන වේදනාවක් හෝ සංඥාවක් හෝ සංඛාරයක් හෝ කියන කාරණා ටිකේ හැසිරෙයි මිසක එයිට එහාවක් එයාට බැහැ. ශබ්දය හෝ ශබ්දය විදිනවා හෝ හඳුනනවා හෝ කල්පනා කරනවා, දැනගන්නවා කියන තැනක සිද්ධි ටිකකින් එහාට එයාට යන්න බැහැ. මේ පංච උපාදානස්කන්ධයෙන් තොර එහාකට යන්න බැහැ ලෝකයේ කෙනෙකුට. ලෝකෝත්තරයි කියලා කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධයෙන් මිදිලා. ලෝකයෙන් මිදිලා. සසරින් මිදිලා. භවයෙන් මිදිලා. සියල්ලම උපාදාන නොකර නිරෝධ සංඥාවෙන් ඉන්නවා. මේකට කියනවා සෝපාදිසෙස නිබ්බාන කියලා.

ඉතින් ඔය වගේ දහමක් තියෙන්නේ. එතැනට එන්න පුළුවන් හැමෝටම උත්සාහවත් වුනොත්. මේකට එකතු වෙන්න ඕනේ සීල සමාධි කියන දෙක. ඒකට ලෝකයේ ඕනෑම තැනකින් සීල සමාධි දෙක ගන්න. අරගෙන මේ දර්ශනයට ඒ ටික එකතු කරගෙන කරන්න. ලෝකයේ යමක් හම්බවෙනකොට ඒකෙන් අඩුවක් තිබුණොත් මෙතන සීල සමාධි දෙක තියෙනවා දර්ශණය අඩුයි කියලා තේරුනොත්, මේ දර්ශනය අරගෙන ඒකට ආදේශ කරගන්න. මේ වගේ එකකට ඒ බාහිරෙන් ලැබෙන ටික ගන්න. බාහිර ටිකකට මේ වගේ එකකින් ගන්න. එතන හොඳයි මෙතන වැරදියි, මෙතන හරිමයි ඒක වැරදියි කියලා එකකටවත් එන්න ඕනේ නැහැ. මේකේ ගත යුත්ත ගන්න, ඒකෙන් ගත යුත්ත ගන්න. අරගෙන දෙක එකට සම්බන්ධ කරගෙන යන්න. මේ එකම සාසනය, භාමුදුරුවරු බෙදන්න නම් එහා කිසිම

වෙලාවක, කිසිම තැනක. හැමෝම හාමුදුරුවෝ කියන තැනකින් ඉන්න. ඒ වගේ පටු තැනකට එන්නම එපා. ඒකෙන්ම අපි ආත්මාර්ථකාමී වෙයි. මේ ශාසනයේ අන්තිම අඩුපාඩු තියෙන හාමුදුරුවන්ටත් අපි යුතුකම් කරන්න බැඳිලා ඉන්න ඕනේ. ඔබ අවංකවම උත්සාහවත් වුනොත් සසර දුකෙන් එතර වෙන්න පුළුවන්. සැමදෙනාටම මේ දේශනාව නිවන් සුව පිණිසම වේවා.

උත්තරයක්: රූපය කිව්වත් රූප සංඥාව කිව්වත් ප්‍රශ්නයක් නැහැ කියලා තේරුම් ගන්න. රූපය හම්බවෙනකොටම රූප සංඥාව තියෙනවා. රූප සංඥාව හම්බවෙනකොට රූපය තියෙනවා. පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය තුළම රූපය රූප සංඥාව ඔක්කොම ටික එකට තියෙනවා. නැවත මේ රූපය නිසා රූප සංඥාව කියලා නෙවෙයි බලන්න ඕනේ. මෙහෙම රූපය කියලා හම්බවෙන තැනක බලන්න මේක වික්‍රයක් නම් මේ පුද්ගලයෝ සත්වයෝ කියලා දූනෙන ටික මනෝ කියන ටිකයි ඕනේ. මේකෙන් ඒක දිහා බලන එකයි විපරිත සංඥාව. මේ දෙක දෙකක් කියලා බලන එක විපරිත සංඥාව නෙවෙයි. අපි මේ මනුෂ්‍යයෙක් දිහා බලන එකයි විපරිත සංඥාව. මේක වික්‍රය, වික්‍රය අරඹයා මනුෂ්‍යයෙක් කියන අදහස මගේ කාමය, ඊට පස්සේ කාම අදහසින් වික්‍ර දිහා බලනකොට මට විපරිතයි. මම කරලා තියෙන්නේ අනිත් පැත්තට. මේ දෙක තේරුම් ගත්තා කියන කොටමයි විපරිතයි භාවයෙන් මිදෙනවා. එහෙම නැතුව මේ මනුෂ්‍යයා තුළ කඩලා බැලුවාට විපරිත නැහැ, විපරිත බවෙන් විපරිතයි එතකොට. මේ මනුෂ්‍යයා කියන එක කඩලා මම නැතිවෙන්න බලනවා නම් මම විපරිත බවේ තව ඇතුළට ගිහිල්ලා තියෙන්නේ. විපරිත බව දුරුවෙන්න නම් විපරිත බව ඇතිවුනේ කොහොමද කියලා තෝරගන්න. විපරිත බව ඇතිවුනේ කොහොමද, මේ රූපය ගැන නොදන්නා නිසා කාම සංඥාවක් ඇති කරගත්තා සංකල්පනා රාග වශයෙන්. ඒ අදහසින්ම එහෙම බලපු නිසයි මෙහෙම පෙනෙන්නේ කියලා තේරුම් ගන්න. ඔව්වර කඩ කඩා බලන්න දෙයක් නැහැ, මේක බොහොම පහසුයි. අපි ඔය අමාරු ක්‍රමයකටයි හුරුවෙලා තියෙන්නේ. මේ දර්ශනයක්. දර්ශනය කියන ඒවා බලන්න තියෙන සිද්ධීන් මිසක උදඵගානවා, කොටනවා, කඵගල් කඩනවා වගේ එකක් නෙවෙයි. ඒක සිහිකරලා දකින්න තියෙන සිද්ධියක්. මෙය ඇතිවෙන්නේ මෙහෙම නේද කියලා බලන්න තියෙන්නේ. අපි මේ කරන්න යනවා කියලා කියන්නේ අපි වැඩක් කරනවා. ඒක වෙහෙසක්. අපි හුරුවෙන්න ඕනේ මේක බලන්න. දැන් අපි බලන්න හුරු වෙනවා නෙවෙයි, අපි මෙහෙම බැලිය යුතුයි කියලා එකක් ඉගෙන ගෙන ඒකෙන් වැඩක් කරන්න නේ මේ හදන්නේ. එහෙම නෙවෙයි, යමක් පෙනෙනවා කියන දර්ශනය කියන්නේ මේක කියන

එක ඉගෙන ගන්නයි වෙන්තේ අපිට.

කඩලා බැලිය යුතු තැනදී කඩලා බලන්න - මේක වික්‍රයක්, ඒ නිසා පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීම තමන්ටයි එන්නේ කියලත් දන්නවා, නමුත් තවම මේ දෙක වෙන් කරගන්නත් බැහැ, රළුම නම්, මේ කෙළෙසෙ අඩු කරගන්න හින්දා මම දැන් මෙහෙම බලනවා. මෙහෙම බැලුවහම මේ කෙළෙසේ අඩු වෙනවා, එදාට මට මෙහෙම බැලුව හැකියි කියන ඇත්ත දැනගෙන මෙහෙම කරන්න. එතකොට තමන් රැවටිලා නැහැ. මේ විදිහට බලනකොට කෙළෙසේ අඩුවෙන කොට, කෙළෙසේ අඩුකරගත්තේ ඇයි කියලා නැවතත් ඇත්තමයි එන්නේ. කරන ඕනෙම දෙයක් කරන්න පුළුවන්, ඕනෙම තැනකින් යන්න පුළුවන්, හැමවිටම ඕනේ ඇත්ත. එයා වැරදි දෙයක් වුනත් අරගෙන එනවා හැබැයි හංඟන්නේ නැතුව. එතකොට ඒකට සමාවක් තියෙනවා. ඒ වගේ වැරදියට වුනත් කරනවා, එයා හංඟලා නෙවෙයි, මේ වගේ තැනකට එන්න කියන තැනක ඉඳගෙන. වැරදි කියන්නේ තවම ඒකට අදාල නැතිවෙන්න පුළුවන් නමුත් උපායක්. එහෙම කරන කොට මේක හරියනවා.

උත්තරය: අපිට දර්ශනය දැනගන්න වෙනවා. ශබ්දය කියන එකත්, ගිරවා කියන එක මතක් වෙන්තේ හිතටයි කියලා දෙක වෙන් කරගන්නයි තියෙන්නේ දර්ශනයට. දර්ශනය කියන්නේ හැම වෙලේම ඔය ආයතන දෙක හඳුනාගන්න තියෙන්නේ. උපායක් වශයෙන් එකකින් බලන්න ඕනේ නමුත් ඒ මිඳෙන්න නෙවෙයි. මේ විදියට බලන කොට කෙළෙසේ අඩුවෙනවා, කෙළෙසේ අඩුවුනාම මෙහෙම බලාගන්න පහසුයි කියන තැනකින්. නමුත් මිඳෙන්න බැහැ. අවශ්‍ය අවස්ථා දෙකක් තියෙනවා. මේ මට්ටම අනහැරෙන්නේ මේ මට්ටම දැකලයි. අපි මොන විදියට කෙරුවත් තවම නිර්මාණය වෙන්තේ මේ මට්ටමයි. රූපය පිරිසිදු දකිනවා කියන මට්ටමයි නිර්මාණය වෙන්තේ. අපි කැමති වුනත්, අකමැති වුනත් ඔය මට්ටම පෙනිලා තමයි අපිට අනිත් පැත්තට යන්න වෙන්තේ. නමුත් මේ මට්ටම දකින්න ඕනේ. මේ කරන්නේ කියන එක දන්නේ නැතුව මේ ටික කළොත්, අපි මේ ටික දකින්නේම නැහැ. උදාහරණයක් වශයෙන් - අපි ඉර කියලා සිහි නොකළොත් සිහි වෙන්තේම නැහැ නේ. ඒ වගේ ඒ ටික සිහි නොවුනොත්, ඒ ටික සිහි වෙනකොට ඇතිවෙන හැඟීම් දැනීම ඇතිවෙනවාද? ඒ වගේ මේ රූපය අනිකක්, මේ නිසා ඇතිවෙන මේ කාමයයි කියන ටික වෙන් කරලා දැනගන්න අපි දන්නේ නැතිනම්, මෙහෙම බලලා හිත සමාධි වුනු දවසට මේක සිහිවෙනවා කියලා එකක් එන්නේ නැහැ. සිහි නොවුනොත්, මේ ටික සිහි වීමෙන් ගෙවෙන කෙළෙසේ තියෙනවා නම්

ඒක ගෙවෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා අනිවාර්යයෙන් මේ ටික දත යුතුමයි, මෙහෙම යා යුතුමයි.

ඔබ කරන දෙය ඒවා හොඳ නැහැ කියන එක නෙවෙයි මම කියන්නේ. අපේ හිතේ තියන කොටසට උපාදාය රූපයයි, හිතේ තියෙන කොටසයි ඇදලා තමයි අද අපිට රූපයක් පෙනෙන්නේ. ඒ පෙනෙන මට්ටම තුළ ඉඳගෙන කඩලා බැලුවාට එලක් නැහැ, මේකෙන් මිඳෙන්න තියෙන හොඳම දෙය තමයි උපාදාය රූපය කියන්නේ මේ මට්ටමයි, හිතේ ඇතිවෙන කොටස මේ මට්ටමයි කියලා දෙක වෙන් කරලා දැකීමම මේකෙන් ගැලවෙන්න තියෙන ක්‍රමය. නමුත් දැන් තවම ඒ දෙක වෙන් කර ගන්න දැක්ම මිදි නම්, මේ දෙකම එකට එකතු කරලා බලපු වැරද්ද තුළ ඉඳගෙන රඵ වශයෙන් මේකේ විරාගයට බලන්න. පුද්ගලයා කියන්නේ හම නෙවෙයි, මස, ලේ නෙවෙයි කියලා බලන්න. නමුත් මම කියන්නේ දැනගන්න කියලා මෙතැනින් නෙවෙයි මිඳෙන්න තියෙන්නේ, මේ කෙළෙස් අඩු වුනාම මේ රූපය, මේ රූපය අරඹයා පුද්ගලභාවය ඇතිවෙන්නේ හිතට නේද කියලා බැලීමෙන්මයි මට මිඳෙන්න තියෙන්නේ.

උත්තරය: ඒ තියෙන්නේ වරිත. කෙනෙකුගේ හිත සමාධි වෙන්න හරිම අමාරුයි. ඒ වගේම විදර්ශනා නුවණ වැඩෙන්නෙන් හරිම හෙමින්. කෙනෙකුගේ හිත සමාධි වෙන්න හරිම අමාරුයි නමුත් අවබෝධය හරි ඉක්මන්, කියනකොට යමක් වහා තේරෙනවා. හිත සමාධි කරන්න අමාරුයි, කොච්චර කිව්වත් තේරෙන්නේ නැහැ, එකම තැන ඉන්න කොටසකුත් ඉන්නවා. කෙනෙකුගේ හිත ඉක්මනට සමාධි වෙනවා, අපහසුවකින් තොරව, පටිපදාව සුබයි, නමුත් කොච්චර කිව්වත් තේරෙන්නේ නැහැ. තව කෙනෙක් ඉන්නවා පටිපදාව සැපයි, ඉක්මනටත් තේරෙනවා කියලා වරිත නානත්වයක් ගැන කියන්නේ. එතකොට ඒ පරියායන්ගෙන් ධර්ම දේශනා කරන්න ඕනේ - දැනගන්න ඕනේ.

උත්තරය: අසුභය වගේ දෙයකින් උපාය කරලාම තමයි අපිට මේ කාමයයි, රූපයයි කියන දෙක දෙකක් කියන තැනට ගන්න තියෙන්නේම, ඔය විදියට එදිනෙදා ජීවිතයේ හැම අස්සක් මුල්ලක් නැරම මොන මොන විදියට හරි ප්‍රයෝග කරලාමයි. ඒවා එකක්වත් වැරදියි, ඕනේ නැහැ කියන එක නෙවෙයි මම කියන්නේ. ඕවා ඔක්කෝම හරි. ඕවා තමයි ඕනේම. නමුත් මේක කරන්නේ මේ විදියේ තැනකට යන්නයි කියන නිශ්ඨාව තියෙන්න ඕනේ. මිඳෙනකොට වෙන්නේ මොකක්ද - මෙහේ වර්ණ සටහනට මෙහෙත් හදාගන්න කාමය ආදේශ කරන එකයි නැතිවෙන්නේ. ඒක තුනී වෙන කොට

මෙහේ ආශ්‍රව අඩු වෙනවා කියන එකයි මේ කියන්නේ. මෙහේ අඩුවෙන කොට මෙයාව බලාගන්න පහසුයි. එතකොට මේ දෙන්නා දෙන්නෙක් කියලා පෙනෙනවා. තේරෙනවා. එදාට අපහසුවකින් තොරව රූපය කියන එක පෙනෙන මට්ටමට එනවා. ඊට පස්සේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ටියබ්බ කියලා හම්බවෙන ටික තවම තියෙනවා. ඊට පස්සේ මේ පැත්තට හිත තියලා තමයි ඒකෙන් මිදෙන් තියෙන්නේ. ඒක තවම බැහැ, අපිට ප්‍රකට වෙලා නැත්නම්. කකුළ හිරි වැටුනහම ඇතිවෙන ගතියට ඇතිවෙන ක්ලේශයට දන් උත්තර බදින්න බැහැනේ. ඒ වගේ කාමය අතහැරුනහම ඇතිවෙන මට්ටමට එන ක්ලේශය මොන වගේ එකක්ද කියලා අපි තවම දන්නේ නැහැනේ. එදාට තියෙන ක්ලේශයට උත්තර බදින්න වෙන්නේ අර විදියට. එතකොට නුවණ එනවා. වර්තමානයේ කරගෙන යන එක මත නෙවෙයි ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ. එයාට ඕනේ විදියකට දක්‍ෂ විය හැකියි. අර කිව්වා වගේ සෑම හැරෙන ඉරියව්වකම වෙන්න පුළුවන්. ඕනෑම විදියකට නිදහස තියෙනවා.

ඕකට හොඳ අදහසක් හොඳම කාරණාවක් පෙන්වනවා සබ්බාසව සූත්‍රයේ. මේ සූත්‍රයේ මම දැක්කා හරි වටිනා තැනක්. ජානතො අහං හික්ඛවෙ පස්සතො ආසවානං බයං වදාමි - දන්න කෙනාට, දකින කෙනාට ආශ්‍රව ක්‍ෂයවීම කියමි. මොකක් දන්න කෙනාටද, මොකක් දකින කෙනාටද? යොනිසො ච මනසිකාරං අයොනිසො ච මනසිකාරං - යොනිසොමනසිකාරයත්, අයොනිසොමනසිකාරයත් දන්න කෙනාට, දකින කෙනාට ආශ්‍රව ක්‍ෂයවීම කියනවා. ඊට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ යොනිසොමනසිකාරය මොකක්ද, අයොනිසොමනසිකාරය මොකක්ද කියලා අහනවා. මොකක්ද දෙන උත්තරය - නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම නූපදිනවා නම්, උපන් ආශ්‍රව ධර්ම දුරුවෙනවා නම්, මේකට කියනවා යොනිසොමනසිකාරය කියලා. එතකොට නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම උපදිනවා නම්, උපන් ආශ්‍රව ධර්ම වැඩෙනවා නම් - ඒකෙන් කියන්නේ කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව ධර්ම නූපන් එක උපදිනවා නම්, උපන් කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව වැඩෙනවා නම්, මේක අයොනිසොමනසිකාරය. නූපන් කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව නූපදිනවා නම්, උපන් කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව දුරුවෙනවා නම්, මේකට කියනවා යොනිසොමනසිකාරය. ඇයි එහෙම කිව්වේ?

ඔය සූත්‍රයේ මම දකිනවා පුදුමාකාර පැත්තක්. එක අතකට කැටි කරලා ගන්න පුළුවන්. ඔබට මේ ජීවිතයේ ඇස් පනාපිට බල බලා ආශ්‍රව ගෙවාගන්න හය පොලක් ඔය පෙන්වන්නේ. ඔය හය පොලේ ඔබ සංවර වුනොත් ආශ්‍රව ගෙවෙනවා. ඇයි අර ටික එහෙම කිව්වේ?

ඒකෙන් කියනවා හොඳ කථාවක්. යොනිසොමනසිකාරය කියලා එකක් ගන්න එපා කියනවා. යොනිසොමනසිකාරය මොකක්ද කියලා ඇහුවොත් මම කියනවා පංච උපාදාන ස්කන්ධයන් ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් බලන්න කියලා. එතකොට යොනිසොමනසිකාරය ඕකයි කියලා නේ හිතන්නේ. නමුත් කියනවා උපන් කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව දුරුවෙන, නූපන් කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව නූපදින විදියට හිතන ඔක්කොම ටික අයිති යොනිසොමනසිකාරයට. යොනිසොමනසිකාරය හඳුනාගන්න පරාසය ඒ කිව්වේ. යොනිසොමනසිකාරය කියන එක පංච උපාදාන ස්කන්ධයන් ඒකේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් බලනවා කියලා ඔබ හිතනවා නම්, මේ හැම දෙයක්ම අනිත්‍යයි නේද, ජරා මරණ දුකට පත්වෙනවා කියලා මෙයා හිතනවා නම්, මේ සසර දුකයි නේද කියලා හිතනවා නම්, දැන් මේ සියල්ලෙන්ම උපන් එක නැතිවෙනවා, නූපන් එක නූපදිනවා නේ. එහෙනම් මේ සියල්ලම අයිති යොනිසොමනසිකාරයට. නැත්නම් තර්ක එයි. මේ වගේ වචන වලින් කියන්නේ මොකක්ද? එක තැනක් කියන්න බැහැ. එතකොට ඔබට හොඳට තැනක් තියෙනවා. ඒ නිසායි මම කිව්වේ මොන විදියකට හරි මෙනෙහි කරන කොට බලන්න උපන් ආශ්‍රව ධර්ම දුරුවෙනවාද, නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම නූපදිනවාද කියලා. ප්‍රශ්නයක් නැහැ, ඕනේ විදියකට හිතන්න. යොනිසොමනසිකාරයට මිම්ම දීල තියෙන්නේ. ඕවා තියෙන්නේ ඒ හින්දා. ඔබට බය නැතුව ඇවිදින්න ක්‍ෂේත්‍රය කිව්වොත් - අසුභ වශයෙන්, අනිත්‍යය වශයෙන් බලන්න කියලා, ඔබට ක්‍ෂේත්‍රය එපමණයි වෙන්නේ, යන්න තියෙන්නේ. මේක භය නැතුව ගන්න. මේ සූත්‍ර ඉගෙන ගන්න කියන්නේ ඒකයි. ඔය වචන දේශනා කරන්නේ නිකං නෙවෙයි.

ඔය සූත්‍රයේ මම දක්ක එක ලක්‍ෂණයක් තමයි යෝගියෙකුගේ සම්පූර්ණ ජීවිතය කියනවා - මේ සබ්බාසව සූත්‍රයේ මේ දැන් නිවන් දකින්න පුද්ගලයෙක්ගේ ජීවිතයේ සංවර වෙන්න ඕනේ හත් පොළක් කියන්නේ. මේ හත් පොළේ සංවර වුනාම කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව කියන මේ සියළු ආශ්‍රව ටික ගෙවෙනවා. අපේ ජීවිතයට ආශ්‍රව ඇතුල්වෙන අවස්ථා හතක් තියෙනවා. කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව කියන ආශ්‍රව හතර අපේ ජීවිතයට එන තැන් හතක් තියෙනවා. මේ හත් පොළේ සංවර වුනොත්, මේ හත් පොළ හදලා මේ සියළු ආශ්‍රව ගෙවාගන්න පුළුවන්. මේ සිද්ධියෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මේ දැන් ආශ්‍රව ටික ගෙවාගන්න ක්‍රමයක්. එවිට මගෙන් අහන්න ඕනේ නැහැ මෙහෙම මතක් කෙරුවොත් හරිද කියන එක. එහෙම වෙන්නේ ඒකේ මිම්ම දන්නේ නැතිකම හින්දයි. මම කථාකරන සිද්ධියට ඒක අදාල නැහැ. ඒ සිද්ධිය වෙනම එකක්. ඊට

පස්සේ එතැනට ළඟාවීමේ පරාසය ඔබ ඉගෙන ගෙන නැහැ. මේ වගේ තැනකින් ඉගෙන ගෙන තිබුණා නම් මේ ඕනෑම පරාසයකින් අයිතියි මෙතැනට යන්න. එතකොට මගෙන් අහන්න ඕනේ නැහැ මෙහෙම හිතුවොත් හරිද, කොහොමද කරන්නේ කියන එක. මම කියන්නේ කොහොමද කරන්නේ කියන එක හරි අහනවා නම්, මෙහෙම කළොත් හරිද කියලා අහනවා නම් මේ දර්ශනය ගැන ප්‍රශ්නයක් නෙවෙයි, දර්ශනය ඉගෙන ගන්න ඔබ ඊට පහත තියෙන දේ ගැන තියෙන නොදන්නාකමෙහියි මේ ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ. ඒක දර්ශනයට ඇදගන්නත් එපා. ඔය සූත්‍ර ඉගෙන ගන්නේ අපි ඒ සදහායි. සබ්බාසව සූත්‍රය වගේ යමක් ඔබ හරියට ඉගෙනගෙන තිබුණා නම් ඔබ ඔය ප්‍රශ්නය මගෙන් අහන්නේ නැහැ. අහන එකට දෝෂය නෙවෙයි මම කියන්නේ, ඇත්තටම යමක් ඉගෙන ගන්න. ඒකේ පෙත්වනවා කෙනෙක් හැසිරෙන්න ඕනේ පරාසය. යෝනිසොමනසිකාරය තුළින් තමයි අපිට එගොඩ වෙන්න තියෙන්නේ. එහෙනම් යෝනිසොමනසිකාරය කියන එක මේක නම් මේ මට්ටම උපදින මොන විදියකට හිතුවත් මම මේ දහම තුළ ඉන්නවා නේද කියන එක තමන්ටම එනවා. වැඩකට බහින්න ඕනේ තරම් තොටුපොළවල් තියෙනවා වගේ. මේ එකම දර්ශනය ගන්න ඕනේ තැනකින් එන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

උත්තරය: අනිවාර්යයෙන් මානයක්. තවම පුද්ගලයා ඉන්නවා. ඊට පස්සේ ඇතිවුණු සතුව අභිනන්දනයක්. මේක මානයක්ද කියලා අහනකොට, මානයක් කියලා පෙනුනොත් පෙනුණු කෙනාත් නැවත පුද්ගලයා. එතනදී එහෙම බලලා කවදාවත්ම මිඳෙන්න බැහැ. ඒක හොඳට මතක තියාගන්න. මේක දෑකපු කෙනා පුද්ගලයා නේද කියලා බලන කොට එයා තව ටිකක් පිටුපසට ගිහිල්ලා බලනවා. මේ තුළත් පුද්ගලභාවය නේද කියලා බලන කොට පුද්ගලය තව ටිකක් පස්සට ගිහිල්ලා. හරියට අපේ හෙවනැල්ල පාගන්න පාගන්න ඉස්සරහට යනවා වගේ. මිඳෙන්න ඔය පැත්තෙන් නෙවෙයි යන්න තියෙන්නේ. මේ දර්ශනයෙන් තමයි යන්න තියෙන්නේ. මේක කරන කොට පුද්ගලභාවය අතහැරෙන්න ඕනේ මිසක මේක අතහරින්න පුද්ගලයා යන්නේ නැහැ. මේක කරන්න පුද්ගලයා ඉදිරිපත් වෙන තාක් පුද්ගලයා පස්සට යනවා. මම වෙන එකක් කරන්නේ - ඒ කියන්නේ මේ ඇත්ත දකින්නේ, පුද්ගලභාවය අතහැරෙන්නේ ඉබේ. මේක පුද්ගලභාවයෙන් නේද කරන්නේ කියලා හිතාගත්තාට කමක් නැහැ. එහෙනම් පුද්ගලභාවය කියන එකද අතහරින්න ඕනේ, නැත්නම් ඒක අතහරින්න කියලා හිතාගෙන නැවත බලන්න එපා. මෙහෙම බලන කොට පුද්ගලභාවය අතහැරෙනවා කියන එකෙන් හිතන්න එපා. මේ දර්ශනය දකින කොට පුද්ගලභාවය අතහැරෙනවා. තෙරුවන් සරණයි.